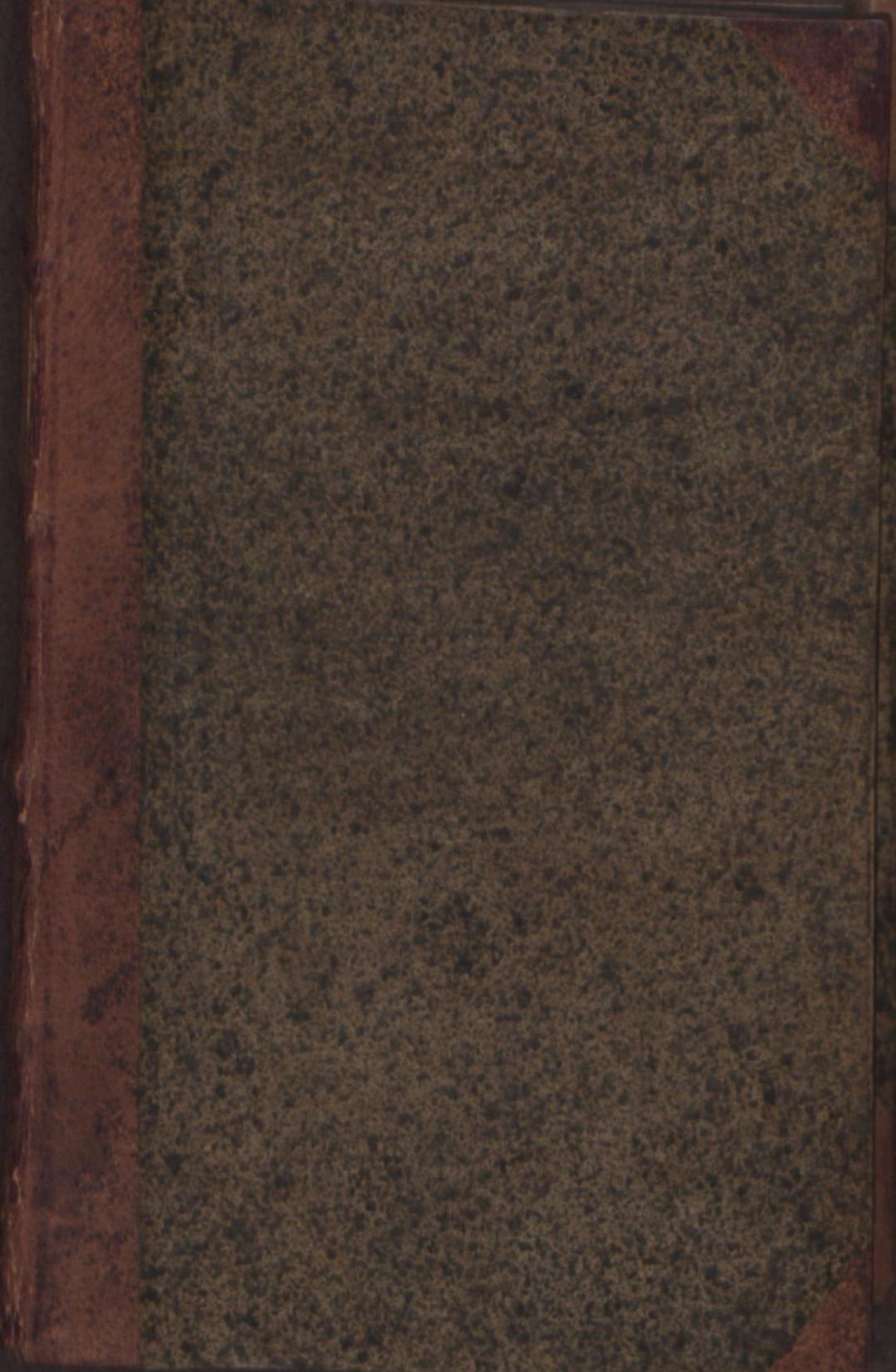
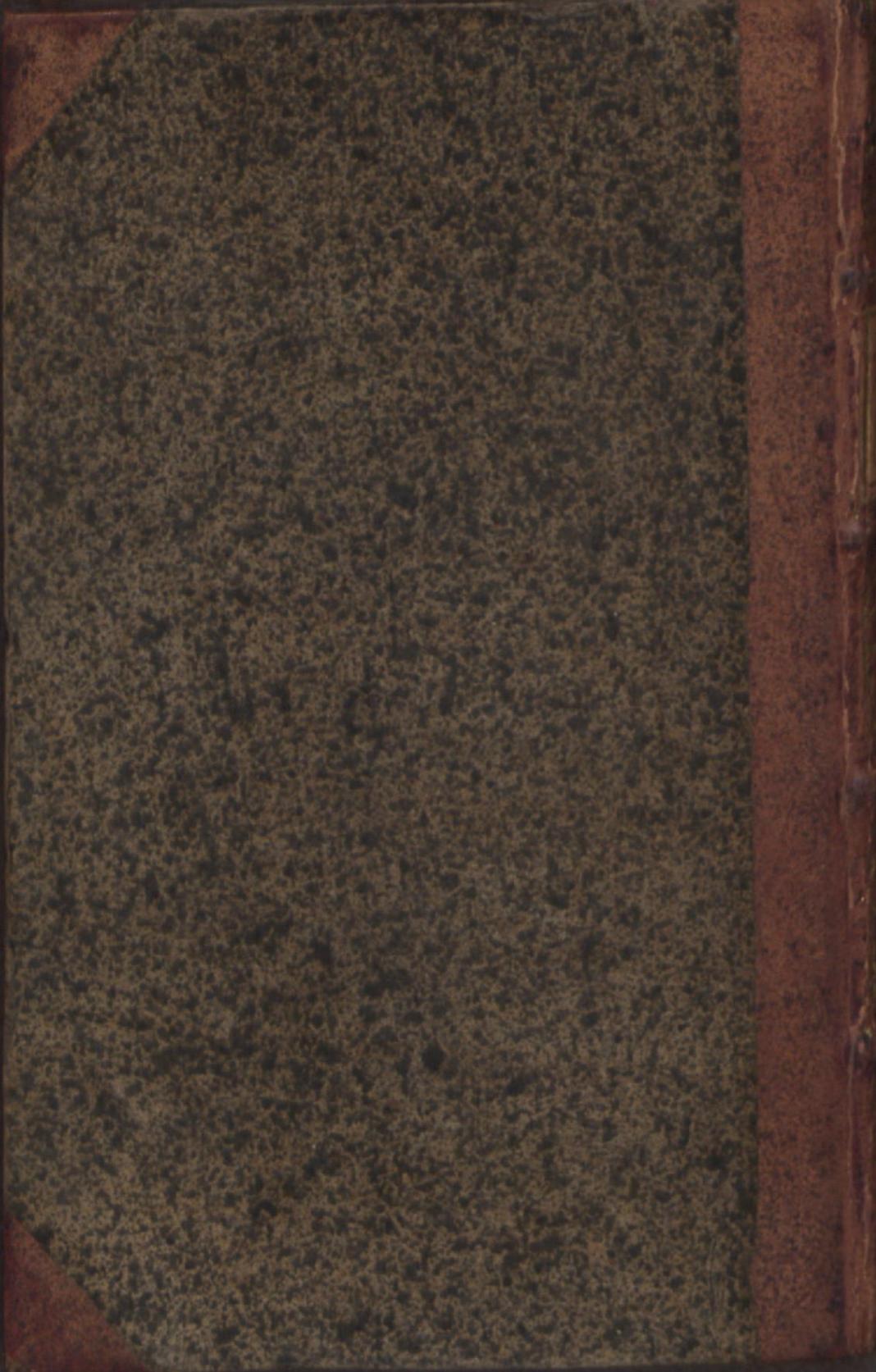


802.





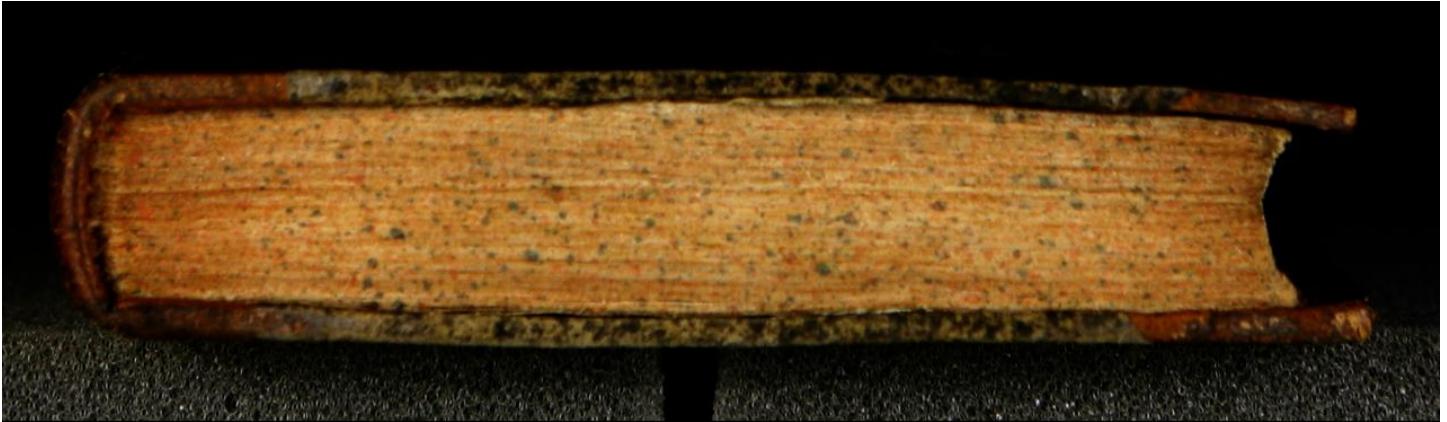
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 802 8° (LN 358 8° copy 2)



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 802 8° (LN 358 8° copy 2)



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 802 8° (LN 358 8° copy 2)

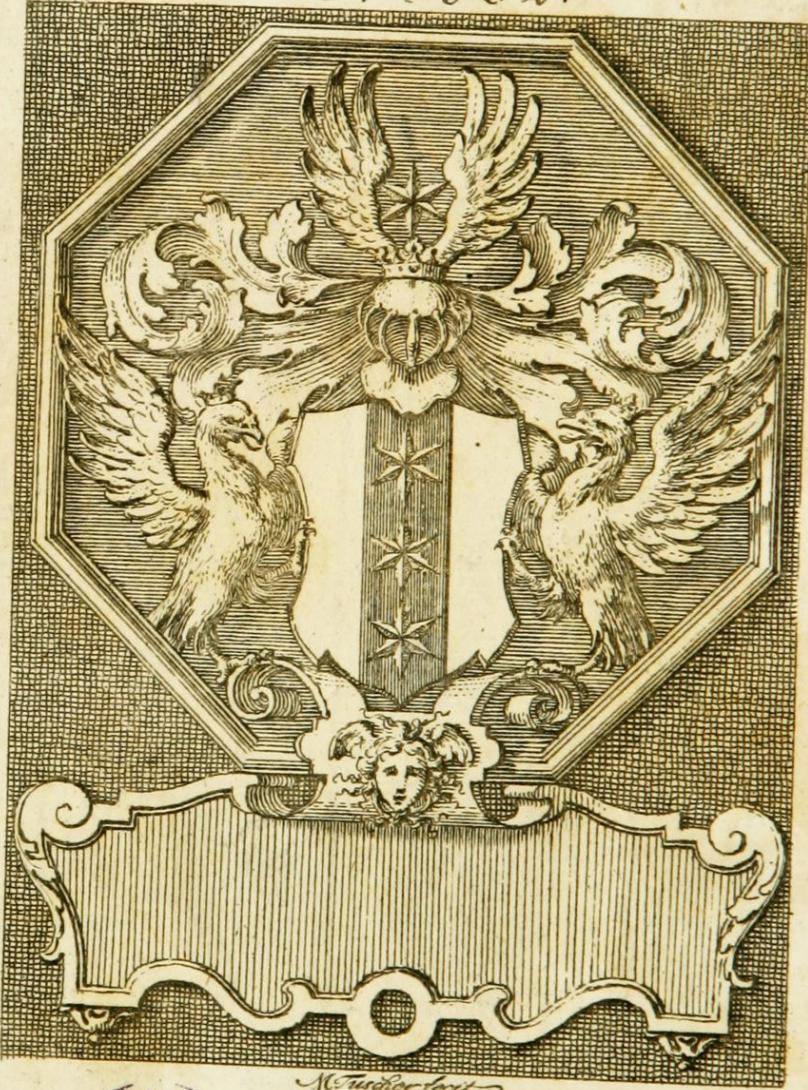


Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 802 8° (LN 358 8° copy 2)



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 802 8° (LN 358 8° copy 2)

N^o. 802.

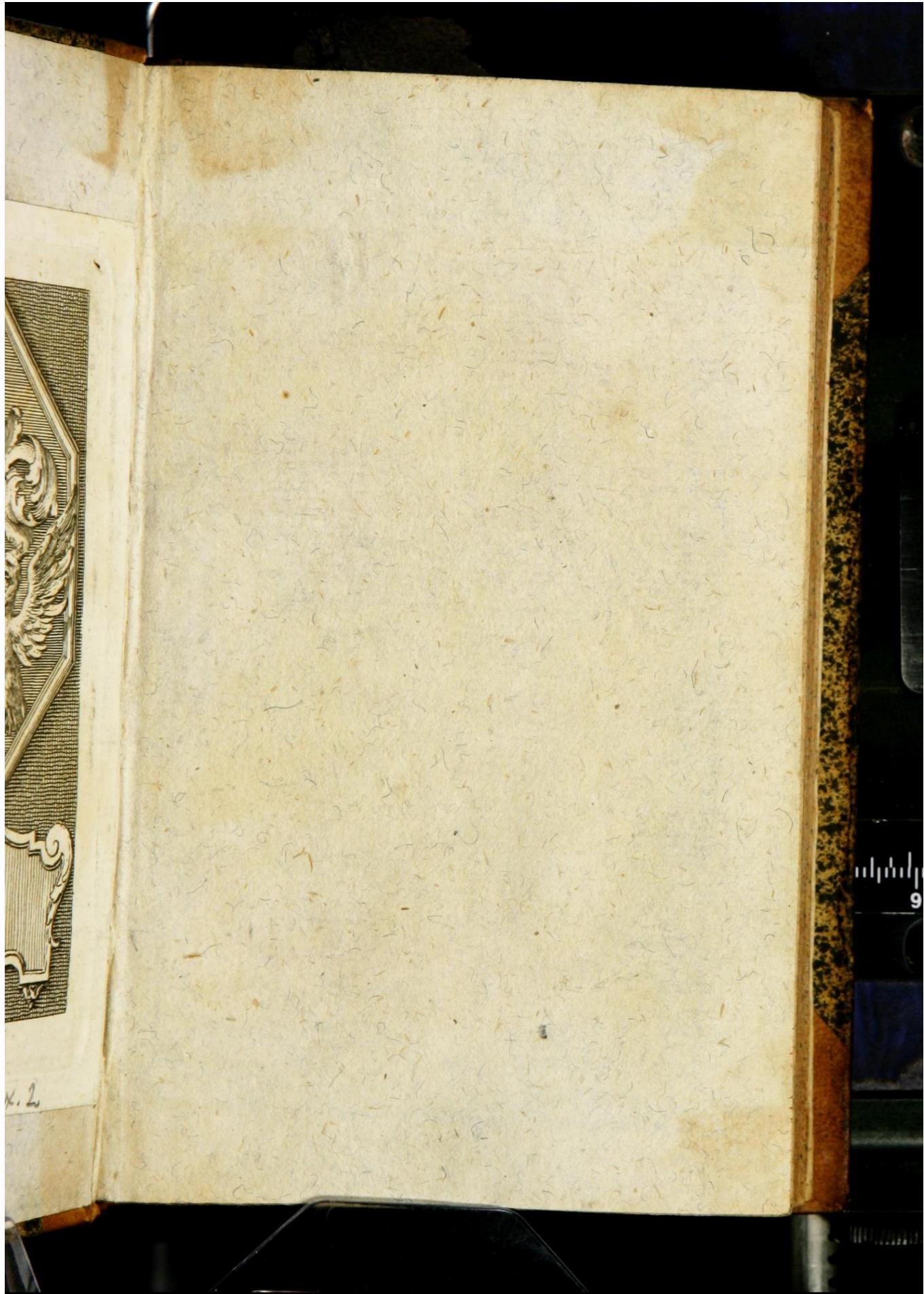


M. Fischer fecit



= LN 358 ex. 2

420



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 802 8° (LN 358 8° copy 2)

Jesu Syrachs

Alandesige oc. Naturlige Lægedom oc Raad:

Huorledis it Christet
Menniske / skal sticke sig vdi sin

Sugdom / oc all anden Nød oc
modgang / at hand kand bekomme sin
Sundhed igen / oc vorde forløst
der fra / oc faa Guds
Naade.

Forflaret oc Vdlagd,

Ved
Nicolaum Arctandrum
Nidrosiensem.

1. Corinth. 10.

Giører alting til Guds øre.

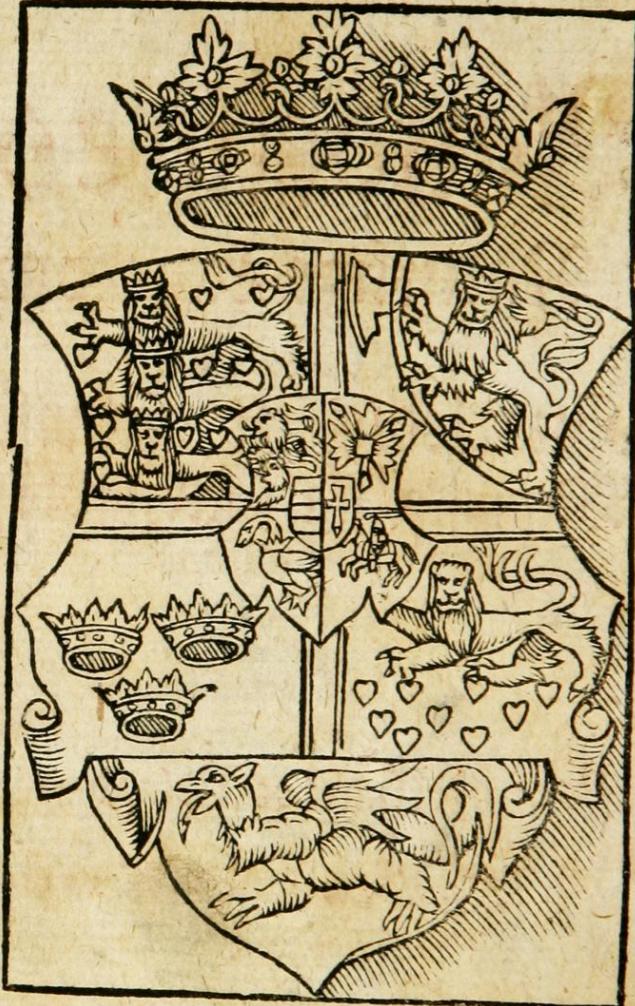
Coloss. 3.

I vor HE Kris Jesu Christi Naffn.

Prentet i København / aff

Laurenz Benedicht.

1586.



*Aspice quæ gestant Danorū insignia Reges
Quæ genit' robur, militiæq' notant.*





Stormectige / Høybaarne
Første oc Herre / Her Christian den
Fierde / Danmarkis / Norgis / Vendis oc
Gottis vdualde oc Hyllede Konning:
Hertug i Slesvig / Holsten / Stormarn/
oc Dytmersten : Greffue i Olden-
borg / oc Delmenhorst / min
allernaadigste
Herre /

Musker ieg Lycke / Maade oc Fred/
aff Gud Fader ved vor HEerre
Jesum Christum.

SEt er / Høybaarne Før-
ste oc allernaadigste Her-
re / den euige / Retsfar-
dige oc naadige Guds
villie / oc synderlige vise Raad / at
de Christine oc Guds Børn / som
hand haffuer fier / skulle lide Kaarss
oc modgang her i Verden. Som
Apostelen til de Ebreer vdi det
Tolffste Cap. Efster den vise Kong
(:) ij Calo-

*mornū insignia Reges
militięq; notant.*

Fortalen.

Salomon siger : Huilken HER-
KEN elster den tucter hand / oe
hand hudstryger huer den Søn/
som hand anammer. Dette gissuer
oc Syrach tilkiende i det 2. Capit.
Mit Barn (siger hand) vilt du
være Guds tienere / da sticke dig
til fristelse. Thi at lige som Guld
prøffuis i Ild / saa blissue oc de
som behage Gud prøffuede / ved
Droßuelsens Ild: Som oc den
hellige Paulus 2. Tim. 3. lærer:
Alle som ville leffue Gudelige i
Christo Jesu / skulle lide Forfol-
gelse. Huor offuer den Christne
Kircke sig beklager i den 73. Psal-
me / huor der staar: Jeg er plaget
daglige / oc min Straff er huer
Morgen der. Item / i den 39. Jeg
er vanskætig aff din Haands
straff/

fortalen.

2. Huilken HER,
in tueter hand / oe
r huer den Son/
ner. Dette giffuer
dei det 2. Capit.
(hand) vilt du
re / da sticke dig
at lige som Guld
saā blifue oc de
proffuude / ved
Som oc den
Tim. 3. lærer:
fue Gudelige i
le lide Forhol
e den Christne
den 73. Psal
Jeg er plaget
straff er huer
i den 39. Jeg
in Haands
straff

Fortalen.

straff. Oe i den so. Psalm. Du
spiser oss met grædeligt Brød / oc
skencker oss met store Maader ful-
de aff taare.

Men at Gud dette gior / oc
lader sin Sons Brud den Christ-
ne Kircke / oc sine Born dricke
Kaarssens beste Myrrhe / oc alle-
haande droffuelsis oc modgangs
bittre Syrup/skeer icke vden synder-
lige oc hemmictige Sager / huilke
alle strecke sig hen til Guds nassis-
loff / øere oc bekendelse / oc Meni-
stens saligheds forfremmelse / oc
deris mytte/ fromme oc beste.

1. Thi først vil Gud / at Christi
Lemmer skulle være under Kaars-
sit / paa det at de skulle lære at kien-
de dem selff / deris Synder / Mis-
gierninger/ ælendighed oc strøbelig-

(:) iii hed/

Fortalen.

hed / oc henlegge all *Præsumtion* oc
Formastelse paa deris egen værdig-
hed / oc bortkaste all Kiødsens paa-
lid oc fordristelse: Oc rettelig for-
staa Guds strenge Retsærdighed /
oc grumme Vrede imod Synden.
Fordi vor naturis fordærffuelse oc
forkrenckelse / er saa stor / at mange
Menniske naar de lessue i Fryd / oc
haffue Lycke oc gode dage her i Ver-
den / oc bide icke paa det sure æble /
tencke (synderlige / der som de icke
ere met nogle vduortig groffue La-
ster besmittet) at de ere Hellige oc
Retsærdige / oc der met fortiene saa-
dant aff Gud / at de icke bliffue per-
sede met Modgangs hyrde. Oc
komme dissimellem icke engang ihu
deris oprindelige arffue Synd / vdi
huilcken de ere vndfangne oc spodde /
oc

Fortalen.

oc en heller de induortis Synder /
som de daglige bedriffue met deris
Hierte / affecter oc tancker / oc deris
lonlige brost / om hues forladelse
David sucker til H E R R E N /
der hand siger : *Ab occultis meis munda*
me, giør mig reen aff mine lonlige.
Derfaare komer Gud met Kaars-
fit / oc paaminder dem / at de ere
Syndere / oc haffue forstukt straff.
Thi effterdi Gud er Retsærdig oc
betaler huer effter sin Gierning /
saa nodis de til at bekiende / at de
haffue Syndet / oc optend hannem
til Bredes / effterdi hand met Risit
Hiemsøger dem. Dersor siger Da-
uid 119. Psalm. Det er mig gaat /
at du haffuer ydmyget mig / at ieg
maa lære din Ræt. Item / for ieg
bleff ydmyget / foer ieg vild / det er /
(:) iiiij ieg

oc

Fortalen.

teg fiende icke min Synd oc brost/
men lessde tryggelige hen i Svin-
den/ for end du met din straff be-
sogte miig.

2. Dernæst vil vor Himmelsske
Fader/ at sine Ghristne skulle være
Kaarsit undergiffne / paa det / at
deris Tro / Haab / Taalmodighed
oc andre Christelige dyder / funde
her met prøffuis / lige som Guld
det prøffuis i Ilden: Oc kunde
voxe oc forøgis / oc blifue obenbare
for dem selff / oc andre: Som Pe-
trus lærer i. Pet. 1. Tere bedroff-
uede i mangehaande Friselser /
paa det at eders Tro skal befindis
retfindig / oc meget kaasteligere / end
det forgengelige Guld som prøffuis
i Ilden / til loft / priss oc ære / naar
som Jesus Ghristus nu blifuer
oben-

ortalen.

vin Synd oc bross/
gelige hen i Syn-
met din straff be-

il vor Himmelsske
vrisine skulle være
fine / paa det / at
Taalmodighed
ige dyder / funde
lige som Guld
en: Oc funde
liffue obenbare
re: Som Pe-
nne bedrof-
de Friseher /
o skal befindis
afseligere / end
som proffuis
oc ære / naar
nu blifuer
oben-

Fortalen.

obenbaret. Item / i det 4. Capit.
Lader den hede som eder tilslass icte
giore eder fremmede / huilcken eder
vederfaris / at i skulle proffuis.
Som oc Simeon Lucæ. 2. Cap.
siunger / at der skal dersaare / tren-
gis ut Euerd igennem den Christ-
ne Kirckis Siel / paa det at mange
Hierters tancker skulle obenbaris.
Thi naar der er Fred / gode dage /
Lycke oc fremgang for haanden /
da ere Hierterne skulte / huer
Mand beromimer sig / at hand vil
sette Liff oc Gods vdi pant for
Euangelij skyld: Tancker / at hand
er saa fast begrundet i Troen ec
Taalmodighed / at ingen wilcke
skal trenge hanneu der fra. Men
naar forfolgelse / Kaarss / Ewig-
dom oc anden ned paakomimer /
(:) v saa

Fortalen.

saa findis den rette proffue / om
de ere saa gode Christine som de
tenckte / eller de ere oyenstalcke oc
Hycklere.

Fordi retsindige Christine / de
blissue fast hoss Christum vdi For-
folgelse / oc effter Christi egne ord /
hoss Lucam i det 12. Cap. Frycte
sig icke for dem som sla Legemet
ihiel / oc kunde siden intet mere gi-
re / men for den huilcken oc haffuer
Mact / naar hand haffuer slaget
ihiel / at fastei Helfsuede. De be-
holde Troen ihuadsomheldst faarss
dennem paafalder / oc beuare Taal-
modighed / oc knurre icke imod vor
HERRE / fordi at hand dennem
tuicter / men sige met den taalmodi-
ge Job: Der som du end vilde sla
mig ihiel / saa vil ieg dog Haabe
paat

Forelæsen.

paa dig. Her aff blifuer ocsaa de
Gudfryctigis Tro / Taalmodig-
hed/ oc bekiendelse/obenbaret for an-
dre Menniske/ oc voxer oc formeris
vdi dem selff/ Som Paulus Rom:
s. lærer/der hand siger: Vi rose oss
oc aff Drøffuelse. Thi wi vide/ at
Drøffuelse gør taalmodighed/ oc
Taalmodighed gør forfarenhed/
oc Forfarenhed gør Haabet/ men
Haabet lader icke bestemme. Oc
S. Jacob i det 1. Cap. Nine kiere
Brødre / acter det for idel glæde/
naar i falde vdi atskillige Fristelser/
oc vider/ at eders Tros prøffuelse
gør Taalmodighed. Item/ Sy-
rach. 34. En vel forsøgt Mand
forsiaar meget. Oc strax der effter:
Huad ved den som icke er fristet?

Men hine Mundchrisne oc
øyen-

alen.

ette prøffue/om
Christine som de
e øyenstalke oc
je Christine / de
istum vdi For-
risti egne ord/
Cap. Frykte
i Ila Legemet
ntet mere gio-
en ochaffuer
affuer slaget
ede. De be-
heldsi kaars
euare Taal-
fe imod vor
ind dennem
taalmodi-
nd vilde Ila
y Haabe
paa

Fortalen.

Gwenkalcke / de giore som Christus
figer om dem. Lucæ. 8. De tro til
en tid / oc naar Christelse kommer /
da salde de fra. De ere som hine w-
stadige Bærhaner / som paa Kircken
vender sig estter Dærit. De ere som
hine klenlissuede Nachtergaler / der
allene stunge Lystelige om Somme-
ren / men om Vinteren stinge de de-
ris pibe i secken. Fordi naar her
kommer forfolgelse paa vor HEDR.
RE taster dem an met Kaarssit /
saa vorde de asseldige / forlade
Eroen oc Christi bekendelse / oc vor-
de wtaalmodige oc knurre imod
Gud / bande den dag de ere fodde
paa / som daglig forfarenhed / oc
Exempel nocksom beuiser.

3. For det Tredie vil Gud / at
Christi Lemmer skulle lide gienuo-
dig-

dighed
Synd
stadelig
dem / oc
oc opry-
kielen /
it sharp
Mund
ske ikke
onde la
bagem
di naar
aldrig ill
vor HE
tryg vdi
loerer m
Folket /
æde oc d
deter / so
nedet for

Tortalen.

vore som Ghristus
aca. 8. De tro til
Ghristesse kommer/
Deeresom hine w-
son paa Kircken
erit. Deeresom
achtergaler/ der
ige om Somme-
eren singede de-
Fordi naar her
aa/vor HER-
net Kaarssit/
dige / forlade
ndelse/oc vor-
knurre imod
ig de ere fodde
rsfarenhed/ o-
iser.
vil Gud/ at
de gienvor-

Dig-

dighed / oc Kaarss/ paa det / at
Synden oc den gamle Adams
skadelige lessninge/ kand dødis vdi
dem / oc meer oc meer vnderkuffuis
oc opryckis. Thi lige som en kaad oc
kielen Hest/ kand icke regærer vden
it skarpt Bidzel leggis hannem i
Munden : Saa kand it Menne-
ske icke holde sig ræt/ for Kiødsens
onde lader styld/ vden det holdis til
bage met Kaarssens Bidzel. For-
di naar mand altid lider vel / oc
aldrig ilde/ saa forglemmer mand
vor HERRE / blissuer secker oc
tryg vdi Synden: Som Moses
lærer met Israeliternis Exempel:
Solcket/ siger hand/ sette sig ned at
æde oc dricke / oc stode op at Lege/
Det er / som Paulus til Corinther-
ne det forklarer/ at bedrifue Hoer/

Affgu-

Forsalen.

Affguderj oc andet ont. Derfor
figer David: Bint deris Kieffter
met Tomme oc Bidzel / som icke vil-
le skynde sig til dig. Thi det gaar
Som Petrus figer i. Pet. 4. Huo
som lider paa Kjødet / hand lader
aff at Synde / at hand fremdelis
skal icke leffue den tid / som end nu
igen er i Kjødet / effter Menniske-
lig begæring / men effter Guds
vifie. Item / Paulus til de Romere
6. Cap. Vi vide / at vor gamle
Menniske er Kaarsfest met Christo /
paa det / at det syndelige Lege-
me skal afflade / at vi fremdelis
icke skulle tiene Synden. Fordi /
naar angst oc Bedroffuelse tren-
ge til / saa lærer mand at frychte
Gud oc paakalde hannem. Som
Esaias vidner i det 26. Capitel.
HER

Fortalen.

andet ont. Dersor
Bint deris Kieffer
Bidzel som ick evil-
ig. Thi det gaar
jer. Pet. 4. Huo
det / hand lader
hand fremdelis
tid / som end mi-
estter Nemiske
en effter Guds
S til de Romer
at vor gamle
sset met Chri-
syndelige Lege
t wi fremdelis
inden. Fordi
droffuelle tren-
and at fryctu-
nnem. Som
26. Capitel.

HER

Fortalen.

HERR E/ naar Drøffuelle er
der/ da søger mand dig / naar du
straffer dem/ da raabe de jammer-
lige. Item/ David i den 77. Psal-
me: Jeg søger HERREN i min
Nøds tid. Item / naar ieg er be-
droffuit/ da tencker ieg paa Gud/
naar mit Herte er i angst/ da ta-
ler ieg. Det er / da paakalder ieg
Gud/ oc beder hannem inderlige.

4. For det Hierde/ er det Guds
vifie/ at de Christne lide her i Ver-
den allehaande drøffuelle/ paa det/
at de skulle vide / at mand icke bør
at foruente det gode/som Gud haff-
uer loffuet sine Børn vdi dette Liff:
Men de skulle haffue lyft oc vilie til/
at skilies fra denne jammerdal / oc
finnde hen til det euige Fæderne
Land : Oc sige met den hellige
Pau-

Fortalen.

Paulo/ aff den Epistel til de Phi-
lipper i det Første. Jeg begærer at
forløssis / oc være hoff Christum.
Thi wi ere alle som fremmede oc
vdlendinge / oc vefsarendis Folck/
i Verden/ oc haffue her ingen blif-
uendis sted / som Apostelen taler
Heb : 13. Men vor Borgerstab er
i Himmelten/ hueden wi oc foruen-
te Frelseren Jesum Christum vor
HERRNE / huilcken som skal for-
flare vort ringe Legeme/ at det skal
vorde lige ved hans forklarede Le-
geme. Philip: 3. Cap. Der som
det ginge de Chrissne altid vel her i
Verden/ effter deris egen begæring/
da skulde de vel være tilfreds med
Himmerige/ oc en heller gierne vil-
de skilles her fra / til det gode som
Christus haffuer loffuet dem i det
euige

Fortalen.

Episæl til de Phi-
ie. Jeg begærer at
re høss Christum.
som fremmede oc
ysarendis Folck/
e heringen blifff.
Apostelen taler
r Vorgerstab er
ven wi ec foruen-
i Christum vor
en som stal for
eme/ at det stal
s forklarede Le-
ap. Der som
e altid velher i
egen begering/
e tilfreds met
ler gjerne vil-
det gode som
jet dem i det
euige

Fortalen.

euige liff. Thi det er sanden som
Syrach scriffuer i det 41. Capitel.
O Død / huor bitter est du / naar
it Menniske tencker paa dig / som
haffuer gode dage oc nock / oc leff-
uer vden Sorg / oc den som det
gaar vel i alle ting / oc gider endnu
vel ædet. Der saare kommer Gud
met Kaarsens Ild / oc giør vor
gamle Adam smuct mør / saa at
wi bliffue kede aff dette Liff / oc faa
en appetit oc begærighed til at dø /
oc fare fra denne jammerdal.
Som oc Syrach i det forbemelte
Capitel lærer: O Død / huor vel
giør du mod den nødtørfftige.
som er skrybelig oc gammel / som lig-
ger i megen Sorg / oc haffuer intet
bedre at haabis til / oc en at vente
sig. Item / Job 3. Cap. Huor
(?) faar

Fortalen.

faar er Liuset giffuit de vsle / oe
Liffuit de bedroffuede Hierter ?
Dem som bie effter Deden / oc
hand kommer icke / oc graffue han-
nem vel aff det skulte / de som glede
oc fryde sig fast / at de mue komme
til Graffuen. Her om læsis it
smuct Exempel. Vdi Krigen hoss
Kong *Antigonus* vaar en Lands-
knecht som hed *Itamus*, huilcken vaar
ilde til pass / oc voffuit sig altid
yderlige / oc brugte sig Mandelige.
Der Kongen engang spurde han-
nem at / huorsaar hand vaar saa
bleg / da suared hand / at hand
haffde en hemmelig Siugdom.
Huor aff Kongen beuegedis for
hans Manddom skyld / at giffue
befalning / at hans Læger skulde
hielpe hannem. Der hand vaar
nu

Fortalen.

giffuit de vste / or
roffuede Hierter /
estor Deden / or
e / or graffue han-
ulte / desom glede
it de mue komme
er om lassis it
Voi Kriegen hoss
vaar en Lands-
m, huilken vaar
voftuit sig alid
sig Mandelige
ang spurde han-
hand vaar saa
hand / at hand
lig Siugdom
beuegedis for
fyld / at giffut
Læger stulde
hand vaar

nuu

Fortalen.

nu bleffuen farst / da skydde hand
siden all fare / huor hand viste det
galt om Lissuit. Huor faare Kongen
spurde hannem / hui hand
vaar nu saa omuend / oc saa ræd-
der fremfor tilforn. Men hand
suarede: Herre Konge / i haffue
selff giort mig ræd / i det i besridde
mig fra det onde / for huis skyld ieg
foractede mit eget Liff / oc skotte det
icke. Saa see wi at naar mand er
farst oc sund / oc haffuer intet ont
at dragis met / da vil mand icke
gierne her fra : Men naar wi pla-
gis i alle vraar aff Siugdom / aff
Kaarssoc modgang / da staar vort
Hierte der til / at wi kunde forme-
delst Døden faa en god ende her
paa / saa at wi sige met den gamle
Gudfryctige Simeon aff Lucæ 2.

(1)ij Cap.

Fortalen.

Cap. H E R R E / lad nu din
Eienere fare i Fred.

S. For det Semte / vil oc Gud
at sine Børn skulle være Kaars-
dragere her i Verden / paa det at
de skulle være hans Søns billede
lige: Som Paulus siger. Thi
ligeruiss som Guds Søn maatte
formedelst sin bittere pine oc Kaars-
sens forsmædelige Død / indgaa
vdi sin Herlighed oc ære/som hand
selff giffuer tilkiende Luc. 24.

Huor der staar: Skulde Chri-
stus ickelide saadant/ oc indgaa til
sin Herlighed? Saa skulle oc wi
som Apostelen siger Act. 14. Met
megen Tribulatz oc bedrøffuelle
gaa i Guds Rige / Huor wi skul-
le haffue ære oc Herlighed met vor
HErre Christo / oc en glædefuld

Paa-

Paaskeda
i Verden
telse / for
de en sorri
hannem. .
8. trofælig
at viere
sii metarf
met hanr
fuld gjor
Timothæ
2. Cap.
do wi met
lide wi / di
Huor aff
wsigelig t
all ned o
met denn
det onde
Verden.

Fortalen.

Paaskedag til euig tid / som wi her
i Verden / haffue vancere / bespot-
telse / foractelse / oc ælendighed /
oc en sorrigfuld Langfredag met
hannem. Huilket Paulus Rom.
8. trostelige lærer / der hand siger /
at wi ere Guds arffuinge / oc Chri-
sti metarffuinge / om wi ellers lide
met hannem / at wi oc skulle ære-
fuld gjoris met hannem. Oc til
Timotheum i den anden Epistels
2. Cap. Det er jo visselig sant /
at wi met / da skulle wi leffue met /
lide wi / da skulle wi met regnere.
Huor aff Guds Børn haffue en
vsigelig trøst oc husualelse / imod
all nød oc trang / oc Mandelige
met denne Trøst offueruinde alt
det onde som dennem stenckis i
Verden. Som David i den 27.

(?) iii Psalm

Fortalen.

Psalm formaner / at de skulde giv-
re. Huor hand først setter den
trøst / som hand aff det euige liff's
foruentelse haffuer imod all Mod-
gang oc Fristelse / sigendis : Jeg
troer dog ligeuel / at ieg skal see
H**E****R****R****E****N** gode i de leffuen-
dis Land / det er / i Himmerige /
oc der effter bestyrcker hand de
Christine paa denne Trost : oc siger :
Bie effter **H****E****R****R****E****N** / var tro-
stig oc wforfærdet / oc bie effter
H**E****R****R****E****N**. Som hand vilde
saa sige : Effterdi wi haffue den-
ne fortrøstning / at wi vdi Himmer-
rige skulde bekomme met vor kiere
Brudgom Christo tusindfold siør-
re ære oc glæde / end wi her haffue
forsmædelse oc Sorrig. Da skulle
wi icke blifue wtaalmodige under
Kaars-

kaars
farde /
men w
or heng
oss icke
stand /
i dette L
liff's h
bekomme
oc nod
Som
Salige
som lide
bestandi
Christi
hed vnd
effter he
saa liff
haffuer
elste, g

Fortalen.

Kaarsset / oc der aff lade oss for-
færde / eller drissue til Misstrøst /
men wi skulle haffue it frit mod /
oc hengehart ved Gud: Oc trosie
oss icke allene aff den hielp och bi-
stand / som hand haffuer loffuet
i dette Liff / men ocsaa aff det enige
liffs Herlighed / huilcken alle de
bekomme / som vdi deris Fristelse
oc nød bliffue bestandige i Eroen.
Som S. Jacob i det Første lærer:
Salig er den Mand / siger hand /
som lider Fristelse / det er / bliffuer
bestandig oc varactig i Eroen /
Christi bekiendelse / oc taalmodig-
hed vnder Kaarssens byrde: Thi
effter hand er prøffuit/da skal hand
faa liffssens Krone / huilcken Gud
haffuer loffuet dem som hannem
elste. Her met haffuer S. Pouel

(:) iiiij trø

Fortalen.

trøstet sig / oc effter Kong Davids
formaning / met Taalmodighed
Mandeligen offueruundet / all
denne Verdens jammer oc nød /
kummer oc sorg. Som hand selff
giffuer tilkiende Rom. 8. der hand
scriffuer : Jeg holder det saa / at
denne tids pinactelighed / er icke
den herlighed verd / som skal oben-
baris i oss. Item / til Timotheum
i det andet Breffs 4. Cap. Jeg
offris allerede / oc min frastillelsis
tid er neruærendis. Jeg haffuer
stridet en god strid / Jeg fuldkom-
mede laabet / Jeg holt troen. Frem-
delis er Retsfærdigheds krone bort-
lagd til mig / Huilcken HÆR-
REN den Retsfærdige Dommere
skal giffue mig / paa den dag / dog
icke mig allene / men ocsaa alle dem
som

Fortalen.

som elſſe hans obenbarelse. Her
met ſkulle wi oc trøſte oss / oc icke
bliffue kleenmodige / affeldige / mi-
ſtreſtige / oc wtaalmodige / naar
wi lide noget her i denne Jammer-
dal: Men ſom Apoſtelen ſiger /
Acte det for idel glede / naar wi
ſalde i atſkillige Triftelſe / eſterdi
wi ere viſſe paa / at der ſom wi dra-
ge Kaarſſet met Chriſto / ſaa ſkulle
wi oc met hannem bliffue delactige
vdi det euige Liffſe ære. Som oc
S. Peder / i. pet. 4. lærer: Glede
eder at i lide met Chriſto / paa det /
at i oc ſkulle haſſue glede oc fryd /
i hans Herligheds obenbarelſis
tid. Thi vor bedroſſuelſe / ſom er
timelig oc læt / giør oss en euig oc
offuer all maade suar Herlighed.
2. Cor. 4. Fordi vdi Himmeri-

(?) v ge/

Fortalen.

ge / skal den mindste (siger Augu-
stinius,) vden tuiffuel haffue storre
ære / end den som haffuer den gant-
ske Verdens rige / der som det end
vaare euigt oc wforgengeligt. Ja
saa stor er det euige Liis's hystig-
hed / at der som mand icke maatte
blissue der / vden paa en dags tid /
da skulde mand vel der faare / dette
liffs mange wtallige Aar / retteli-
ge foracte / i huor fulde de funde væ-
re aff Bellyst / oc dette timelige go-
dis offuerflodighed. Ehi det er
icke falstelig / eller vden Hiertens
affect sagt (Psal. 84.) en dag er
bedre i din Forgaard end ellers tu-
sinde.

6. For det Siette / da besøger
oc Gud sine Børn met Kaarssens
Kiss / for de wgudelgis oc wbod-
færdi-

Fortalen.

færdigis skyld / som icke vil giøre
Penitenz / dennem til en aduarsel
om den euige straff / pine oc for-
sinædelse / som dem saare staar /
uden saa er de omuende sig. Thi
efterdi Gud er en Retfærdig
Dommer som hader alle dem som
giøre ilde / Psal. 5. oc vil betale
huer efter sine gierninger / Rom.
2. Da kand de Wgudelige her
aff forstaa oc beslutte / at efterdi
Gud her i Verden tucrer oc reffser
de fromme / som han nem frykte oc
cre behagelige: At der vil oc en-
gang komme den tid / paa huilken
de fromme skulle haffue gaat / glæ-
de oc fryd / for det onde som den-
nem trenger i dette Liff: Men de
onde skulle straffis met tilbørlige
peen / om de end skont dansze paa
idel

Fortalen.

Wel Rosen / oc haffue det lige som
deris Hierte begærer / den stund de
ere i Verden. Thi den Wgudeli-
gis Haab (staar der i Bisheds
Bogs s. Cap.) er som en støff /
der er adspredd aff Værit / oc som en
thynd Rimfrost fordriffuis aff en
storm / oc som en Reg der blæsis
bort aff Værit / oc som mand glem-
mer nogen der haffuer icfun været
Gæst en dag. Men de Retsfærdi-
ge skulle leffue euindelige / HER-
REN er deris løn / oc den Høye-
ste sørger for dem. Der faare skul-
le de faa it herligt Rige / oc en deylig
frone aff HERRENS haand.
Item / Psal. 92. De Wgudeli-
ge gronis som Græss / oc Misdedes-
re blomstris alle / indtil de blissue
vdslette altid oc Euindelige. De
som

sonere
huss /
forga
menlig
som D
reiing
staar fa
icke sol
de blif
Menn
twigeli
hed paa
til at ta
aluorlig
nesi at f
tid oc f
sig / son
2. For
Rigdor
modigh

Fortalen.

giffue det lige som
er/ den stund de
i den Wgudeli-
r der i Visheds
r som en stoff/
erit/ oc som en
drifvnis aff en
Reg der blesis
om mand glem-
mer icke varet
de Retsardi-
lige/ HER-
oc den Hove-
er saare stul-
ge/ oc en delyg
NS Haand.
De Wgudeli-
oc Nascede-
til de blifue
elige. De
som

som ere plantede i HERRENS
Huss/ de skulle gronis i vor Guds
Forgaarde. Fordi/ Gud lader det
meenlige gaa de Wgudfryctige vel/
som Dauid siger / Psal. 73. De
ere i ingen Dodsens Fare / men de
staa fast som it Pallak. De ere
icke i wlycke som andet Folck: De
de blifue icke plagede som andre
Menniske / at hand vil beuise sin
wsigelige Godhed oc taalmodig-
hed paa dem / at hand er redebon
til at tage dem til Naade / om de
aluorligen ville omuende sig. Der-
nest at hand vil giffue dem rum /
tid oc stunder til at rette oc bedre
sig/ som Apostelen scriffuer Rom.
2. Foracter du Guds godheds
Rigdom / Taalmodighed oc lang-
modighed? Bedst du icke/ at Guds
god-

Fortalen.

godhed locker dig til Penitenzhe?
For det sidste / at hand fand haff-
ue diss bedre Alarsag til at straffe
oc pine dem diss haardere i Helfs-
uede / om de icke ville staa aff Syn-
den : Som Abraham giffier til-
kiende / der hand suarer den Rige
Fraadzere/Luc. 16. Betenck Son/
at du haffuer anammet dit gode i
din Liffs tid / oc Lazarus der imod
haffuer anammet ont / men nu
skal hand trostis / oc du skalt pinis.

Der saare skal wi Christne
her aff lære / at wi ikke skulle begære/
stedse at haffue gode dage i Verden/
oc være fri fra all Modgang oc
gienuordighed. Men fast heller be-
de Gud / at hand til Salighed vil-
tuece oc reffse vore Synder / som
David gør i den 26. Psalme / si-
gen-

Fortalen.

gendis: Prøffue mig HERR^E
oc forsege mig. Rense mine Nyre
oc mit Herte: At wi i det andet
liff funde haffue euig fryd oc ro.
Som den gamle scribenter Origenes
ocsaa lærer: Jeg begærer / figer
hand / at HERR^EN vil hiemsgo-
ge mine Synder / den stund ieg er
i denne Verden / oc her betale mig/
at Abraham hisset / ochsaa fand
sige om mig / som hand sagde om
den arme Lazarus / til den Rige:
Kom ihu Son / at du haffuer
anammet dit gode i din liffs tid /
oc Lazarus desligeste det onde.
Men nu haffuer hand trost / men
du skaltpinis. Der saare / naar
wi tuctis aff HERR^EN / da
skulle wi icke være wtacknemel-
ge / men vide / at wi dersor straffis
vdi

Fortalen.

vdi dette neruærendis Liff / at wi
vdi det tilkommende / skal saa ro oc
huile / som oc Apostelen siger:
Naar wi døminis / saa straffis
wi aff H E R R E N / at wi icke
skulle fordommis met denne Ver-
den. For denne Sag skyld anam-
mede oc den salige Job gierne all
Modgang / oc sagde: Haffue wi
anammet det gode aff H E R -
R E N S Haand / hui skulde wi
icke oc lide det onde! H E R R E N
gaff oc H E R R E N tog / som
det behagede H E R R E N / saa
er det skeet / H E R R E N S
naffn være loffuit.

Disse ere nu synderlige / de
drabelige oc høyuictige sager / huor-
for de Christne oc Guds Børn /
maa vdi denne jammerdal met

Si.

Eimo
Saars
vor S
le vere
self / c
dem / o
tid var
Sorg /
dergiff
sielen t
at de /
weete /
Børn.
M
lige tuc
som Gu
oc Blo
oc kom
gantske
te suag

Fortalen.

Simon aff Gyrenen bære Ghristi
Kaarss effter hannem / eller som
vor Saliggjørere siger / om de vil-
le være hans Disciple/fornecte dem
selff / oc tage deris Kaarss paa
dem / oc effterfolge hannein / oc al-
tid være Siugdom oc Kranckhed/
Sorg / bedroffuelse oc Fristelse vn-
dergiffne: Oc for huis skyld Apo-
stelen til de Ebreer 12. Cap. siger /
at de som ere vden reffselse / de ere
wechte / oc icke Guds retsindige
Børn.

Men effterdi at denne Fader-
lige tutelse oc Kaarssens Byrde/
som Gud legger oss paa / er Kjød
oc Blod meget sur at gaa oppaa/
oc kommer oss arme Menniske
gantske besuerlig an / for vor si-
re suagheds / skrøbeligheds oc sv-
(.:) taal-

Fortalen.

taalmodigheds skyld: Da haff-
ue alle Chrsine gode Raad be-
hoff/ huorledis de vdi deris Siug-
dom oc all anden Kaarss/ Mod-
gang oc gienuordighed skulle hand-
le dem / at de funde forlosis oc
befries der fra / oc bekommie hielp
oc Trost aff Gud / oc blifue deel-
actige vdi hans Maade oc Barm-
hiertighed. Huor faare ieg oc dis-
se Ord aff den Vise Mandz/ Je-
su Syrachs Bog / haffuer taget
mig faare/ aff den ringe Maade /
pund oc Gaffue / som Gud haff-
uer forleent mig / at forklare oc vd-
legge / alle godhiertige oc from-
me Chrsine / som vort Danske
maal bruge oc forstaar / dog syn-
derlige de ensoldige oc wforstan-
dige / som icke ere selff komme saa
vjt

talen.

Stylo: Da haff
jede Raad be
vdi deris Siug
Haarss / Mod
hed skulle hand
de forlosis oc
bekomme hielp
oc blifue deel
iade oc Barm
faare ieg oc dis
Mands / Jo
haffuer tagt
ringe Naade
m Gud haff
forklarer oc vd
tige oc from
vort Dansti
aa / dog syn
oc sworstan
fomme saa

vsi

Fortalen.

vst vdi Christii Schole / at de vide /
huorledis de skulle sticke dem vdi
deris trang oc nød / til trost / salig
Lærdom oc vnderuissning. Eff
terdi den Hellig Aland / her / forme
delst Syrach viser oss / icke allene
huad Aalandelig Medicin, Lægedom
oc Raad / wi skulle bruge imod all
skrøbelighed / bedrøffuelse / oc ælen
dighed / som oss tuinger / at wi
kand blifue hiulpne der fra / oc
saa Guds naade oc Syndernis
forladelse: Men ocsaa lærer oss
huor wi skal søge Naturlige oc
Legemlige Raad / oc curation imod
vor Siugdom oc Kranckhed / at
wi kand komme til vor Sund
hed oc vor farsthed igen.

Effter at gode Venner haff
ue for gaat anset / oc beuilget /
(.) ij at

9

Fortalen.

at dette mit ringe arbeyde / for-
medelst Prenten maatte vdgaa/
oc vorde publici iuris, Fordi de meen-
te / at det ingen funde være ska-
deligt / men end nogle aff dem
som ere i saa maade enfoldige /
som ieg tilforn sagde (huilke til
vile oc til besie / det ocsaa er giort)
gaffnligt: Da haffuer ieg oc
Stormectige oc Hønbaarne Før-
ste / oc naadige Herre / fordrisjet
mig til / icke aff nogen wforstam-
met dierffhed oc offuermod: Men
efter gode Venners raad oc til-
skyndelse / met altsomførste blu-
færdighed / vnderdanigste ydmyg-
hed / oc reuerentz, at dedicere oc til-
scriffue eders Naadis Stormec-
tighed / dette syne arbeyde / som
ieg haffuer vent paa / at forfla-
re

Fortalen.

tinge arbejde / for
ringe arbejde / for
n maatte vdgaa /
vis, Fordi demen-
funde være sta-
nogle aff dem
aade enfoldige /
agde (huilke til
et osaa er giort)
haffuer ieg of
Hoybaarme Son-
derre / fordrift
gen vforstam-
iermod: Men
s raad oc til-
somsporsie blw-
anigste ydmyg-
t dedicere oc til-
dis Stormer-
arbejde / som
/ at forfla-

re denne Aandelige oc Naturlige
Lægedom oc Raad / som Bisimand
giffuer sin Patient, som met Siug-
dom oc anden kummer er beladen.

Fortalen.

De endog ieg maa bekiende/
mig at være langt ringere oc wfor-
standigere / end at ieg funde noget
scriffue / som funde være værd / oc
met rette burde at offereris oc skei-
ckis Eders Forstelige Høymectig-
hed. Saa haffuer ieg dog atlyd
gode Venner her vdi / først at
denne lille Bog / maatte vnder
E. S. H. naadige patrocinio bestyt-
ning oc bestermelse / oc Høylofflige
autoritet, vdgaa oc læsis / oc for
Eders Naadis skyld / i saa god en
mening aff huer Mand anamis /
som den aff mig sammenscreffuen-
er. Dernæst / at ieg E. S. H. w-
(.:) iii uær-

Fortalen.

uærdige / dog tro veluillige oc for-
plictige Tienere / kunde i saa maa-
de / nogenlunde gissue mit studium
oc gode vilie tilkiende / som ieg haff-
uer til at giøre det som E. S. H.
kunde være til ære oc til tieniste /
der som det ellers vaare mig mue-
ligt. Huorfaare ieg aldelis for-
seer mig til Gud / at hand jo vil
vide mig denne Belgierning / at
E. S. H. aff synderlig Gunst oc
metsød Fromhed / vil værdis til at
lade denne min gode mening / vn-
derdanigste vilie / oc lille Bog / være
sig behagelig oc tacnemmelig : Oc
at denne ringe Scrifft aff mange
met it gaat Hierte / til Guds
ære / oc deris egen mytte oc vnder-
uissning / kand læsis.

Den-

Fortalen.

I tro veluillige oc so
re funde i saa ma

re giffue mit Studiu

iende / som ieg ha

det som E. S.

gaare mig mu

re ieg aldelis so

at hand jo

Belgierning /

ynderlig Gunst /

/ vil værdis til

ode menig / vi

ot lille Bog / vi

afnemmelig: O

Scrifft aff man

te / til Gud

i mytte oc vnde

is.

Fortalen.

20

Denne samme gode Gud /
som er all Barmhertigheds Fa-
der / hand beuare E. S. H. oc E-
ders Naadis kiere her Fader / Kon-
ning Frederich / vor allernaadigste
Herre oc Konge / samptelig hans
Høybaarne Førstinde / Dronning
Sophiam / eders Naadis Fru-
Moder / met it languarendis oc
lycksaligt Regimente : Desligeste
oc saa E. S. H. Høybaarne Syd-
skende : De begaffue eder alle-
sammen rigeligen / met Naadens /
Vædommens oc krafftens Aland /
til Guds allerhelligste Nassus
ære / hans salige Ords Forfrem-
melse / oc den Christne Kirckis be-
skermelse / oc disse Lande oc Riger
til trost / glæde oc gode / at wi sat-
tige Undersatte oc Induaanere /
funde

Den

Fortalen.

Kunde vnder E. N. Retsfærdige oc
Fredsoimmelige Regimente / leffue
it roligt oc stille lefftet / i all Gude-
lighed oc ærlighed / Amen. Screff-
uit i København / Anno / 1586.
den 26. Augusti / paa huilcken
dag / Kong Darius aff Meden oc
Persen 329. Åar for Christi Fod-
sel / er offueruunden met en mercke-
lig Slacting aff Alexandro Magno,
oc ihielslagen : De Monarchien er
kommen fra de Perser oc til de Græ-
cer / effter Danielis Prophetie
Cap. 8.

E. F. H.

Vnderdanigste

Niels Lauritsøn

A. N.

Regi-

Forsiden.

E. N. Retsfærdige
e Regimenter / leſſi
leſſnet / i all Gud
id / Almen. Scrit
ſin / anno / 158
uſſi / paa huil
tius aff Meden
ar for Chrifhi Fo
iden met en merc
; Alexandro Mag
Oc Monarchien
erſer oc til de Gr
nielis Prophet

anigſte
g Lauritsen

A. N.

Regi

Register paa de Besynder- ligste Stycker och Hoffuitpuncter/ som vdi denne Bog forhandlis oc omta- lis/ efter huert Blads tal/ paa huil- cken sted/ huer synke/ Besynder- lig er at finde.

21

Bogen i sig ſelff indeholder fire parter.

Vdi den Førſte part forhandlis.

1. **Huad Aarsag der er til Sinegdom oc alt
ont.**
2. **Huad den Singe ſkal førſt giøre om hand
vil bliſſue ſund.**
3. **Huad penitenz er/ oc huor mange parter
den haffuer.**
4. **Huad Anger oc Ruelse den førſte part i
penitenz er.** Ibidem.
5. **Huor vdi Anger oc Ruelse ſtaar.** Ibid.
6. **Syndens kundſkab/ hueden den kommer
Ibidem.**
7. **Syndens ſtraff huor aff den forſtaas.** 9.
8. **Om Døden.** 10.
9. **Om Dieffuelens ondkab oc idret.** 11.
10. **Om Helfuedis atskillige pinsel.** 16.
11. **Guds atuarſel om hans Vrede oc voris
ſtraff.** 21.
12. **Had oc værſtyggelighed til Synden hues
den den vndſangis.** 25.

)

Vdi

Register.

Vdi den Anden part omtalis.

1. Om Troen / som er den anden part i penstentz. 27.
2. Det andet den Siuge skal gjøre. Ibid.
3. Huad Troen er. Ibid.
4. Huorledis wi bliffue salige ved Troen. 29.
5. Troen kommer aff Christi Kundskab / oc huor vdi denne Kundskab staar. 30.
6. Troen staar i fire siycke. 33.
7. Huor paa mand kand vide / om hand haffs uer en Saliggjørendis Tro eller ey. 38.
8. Om Bønen / som er det Tredie den Siuge skal gjøre. 39.
9. Huad Bønen er. 40.
10. Huem mand skal tilbede. Ibidem.
11. Huorledis mand skal paakalde Gud / oc huad wi skal sky / oc huad wi skal gjøre vdi vor Bøn. 43.
12. Troens Støtter at skyde sig paa i Bønen / mod all tuiffuel oc mistrøste. 49.
13. Huor om mand skal bede. 52.
14. Om Gud vil Bønhøre oss. 55.
15. Huorfaare wi stundem icke Bønhøris. 57.
16. Aarsager som oss til at bede idelige opuecs ke skal / vdi Gud / vdi Mennisken / oc vdi Satan. 58.
17. Huor stor fare Mennisken er i / vdi denne Verden. 60.

Vdi

Register.
n Anden part
matis.

er den anden part i pen-
Singe skal giøre. Ibid.
iffue salige ved Troen. Ibid.
aff Christi Fundskab.
enne Fundskab staar.
te syrce.
Fand vide om hand ha-
sliggjorendis Tro ell.

er det Tredie den Si-
tilbede. Ibid.
shal paakalde Gud/
sky/ och huad wi skal gi-
øn.
stryde sig paai Bon-
uel oc misirpsi.
lbede.
giøre oss.
dem icke Bonhöris.
lat bede idelige opu-
ud/ vdi Hennishen/
nikken er i/ vdi dem

Register.

Vdi den Tredie part Scriffuis.

1. Om en ny Lydighed som er den Tredie part i penitenz/ Oc det Fierde den Siuge skal giøre. 68.
2. Huor vdi en ny Lydighed staar. Ibid.
3. Huad Aarsager oss til en ny Lydighed bes røre skal. 70.
4. Aarsager huor for penitenz icke bør at forhalis. 77.
5. Huo der vil blifue Salig maa giøre pes nitenz. 76.

Vdi den Fierde part lørvis.

1. Det Seinte den Siuge skal giøre. 86.
2. Huad en Medici oc Lægis Embede er. 86.
3. Huortlunde hand skal Læge. 87.
4. Lægen oc hans Konse er aff Gud. 88.
5. Lægedom skal ickeforgetis. 89. oc 92.
6. Huor for mange ingen hælp faa aff Læ gedom. 89.
7. Mand maa icke søge Raad hoss Trolds quinder. 91.
8. Huor lenge mand skal bruge Lægen. 92.



EPIGRAMMA
ad librum.

*Quid metuis, trepidasq; liber prodire? quid, inquā,
Conspectum refugis? curq; latere cupis?
Scilicet aspicio Momos, rabidamq; catervam,
Quæ semper scriptis est inimica bonis:
Atq; Theonino consuevit dente labores
Carpere, quos alij composuere manu.
Nil etenim laudat nisi quod confecerit ipsa,
Oppressis alijs, hoc cupit esse ratum.*

*Non ratione caret timor: at corrodere magna
Livor edax gaudet, parvula tuta sinit.
Cum parvus parvis igitur sis scriptus, & illis
Prostes, qui nomen Simplicitatis habent.
Non metuendus erit livor, rictuq; minaci
Momus: tu doceas simplicitate rudes.
Adde patrocinium, te tutum reddere, summi
Principis, adversus quod tua damna potest.
Carpere si gaudes quæ sunt insignia carpe,
Nil tibi cum parvis, in vide Mome, libris.
Zoilus ut perijt, simili sic sorte peribunt,
Alterius famam qui violare student.*



I E S V

Aandelige oc naturlige Læ-
gedom / oc Raad / Huorledis it
Christet Menniske / skal sticke sig vdi sin
Siugdom / oc all anden Nød oc Mod-
gang / at hand kand bekomme
sin Sundhed igen / oc
vorde forløst der
fra.

Saa scriffuer Syrach : Cap. 38.

Mit Barn / naar du est
Siug / da foracte det
icke / men bed H E R-
R E N / saa skal hand giøre dig
helbrede. Lad aff at Synde / oc
giør dine hender wstraffelige / oc
rense dit Hierte aff alle Misgier-
ninger / Offre sôd luct / oc Simle
til amindelse Offer / oc giff it Feet
Offer / lige som du skulde bort.
Der effter lad Lægen komme til
A dig/

Jesu Syrachs

dig / thi at H E R R E N haffuer
stابت hannem / oc lad hannem icke
fra dig / den siund du haffuer han-
nem behoff.

SEr haffuer altid været aatskil-
lige Disputatz / mange slags
meninger / oc Wildfarelser
iblant Mennisker her i Ver-
den / icke allene huad det skal haffue for en
Sag / at wi arme Mennisker ere saa
mangehaande Raars oc Modgang /
Siugdom oc Kranckhed / oc anden wlycke
vndergiffne. Saa at den hellige Job i sit
14. Cap. Aff forfarenhed / haffuer rette-
ligen sagt: Mennisket fød aff en Quinde-
leffuer en stacket tid / oc haffuer vdi alle
sine dage Offuerslødig ælendighed. Som
hand oc i det 9. Cap. flager / at hans da-
ge haffue værit snarere end en Løbere / oc
haffuer intet gaat leffuet: Men ocsaa/
huad hielp oc Raad der skulle være best til/
at komme aff met saadan jammer oc nød/
naar den it Menniske tilfalder. Philosophi
oc de Lærde oc Vise i blant Hedningene /
som

VERREN haffue
/ or lad hammen ic
und du haffuer han

affuer altid veret aff
Disputaz/ mange slug
nger / or Vildsard
Mennissen her i D
ad dei skal haffue for
ne Mennisker ere si
aars oc Modgang
tched/oc anden whd
at den hellige Job is
enhed/ haffuer ret
t fôd aff en Quind
/ oc haffuer vdi al
ig alendighed. So
flager / at hans do
rere end en Lebere/ o
fuet: Men osaa
r skulle være best til
an jammer ocm
ffalder. Philosoph
int Hedningene
son

Aandelige Lægedom.

2.

som intet visste aff Guds ord at sige/ haff
ue en part giffuet materien oc Element
erne skyld til all wlycke / aff huilke vore
Legeme ere *composita* sammensætte oc tis
hobeføyede/ effterdi de aldrig blifue ved en
stick/ men stedse forandris oc foruandlis:
En part haffue giffuet Himmelnen oc
Stiernerne skyld/ at de met deris atskillige
motu oc rørelse / aspecter oc influenz vn
derlige/ temperere materien/ oc foruandise
vore Legeme

Lige som de icke komme offuer it om
Sagerne/ saa haffue Hedningene ocsaa
søgt atskillige Raad oc hielp imod den nôd
oc trang / som enten aff Siugdom/ eller
anden vedermod er dennem paakommen.
Største parten haffuer søgt hen til deris
Affguder / met Æon oc Offringe/ mange
haffue bespurt sig met Plutone oc Dieffues
len selff/ huor aff saadant onde vaar dem
paakommel / oc huad de skulde føre for
Raad der til: Mange vilde met Trol
dom det fordriffue: Nogle haffue ocsaa
brugt naturlige middel oc hielp. Kortelis
ge/ i tusinde maade haffue de faret vild/

A ij haade

9

Jesu Syrachs

baade om Sagen / oc Raad / imod den
ælendighed som Mennisker paahenger.

Men den Christne Kircke veed allene
aff Guds salige Ord / huad den rette Hoff-
uitsag er til alt ont / som nogen kand plage
her i Verden / som er Synden / oc huor
hun skal søger hielp oc trost imod det altså-
men / Som er hoff Gud / formedelst Je-
sum Christum / huilcken er den eniste Na-
destoel / Meglere oc talshand / ved huilcken
vi haffue en tilgang i Troen / til denne
Naade som vi staa vdi hoff Gud / som
Paulus taler Rom. 5. Oc bekommie
Syndernis forladelse / Retfærdighed / det
euige Liff oc Salighed / oc alt andet gaat
som vi haffue behoff enten til Liff eller
Siel. Som Christus selff lærer Johan.
10. Huor der staar : Sandelige / sandelige
siger ieg eder / huadsomheldst i bede Fader-
ren om i mit Naffen. Det er / for min
skyld / vdi en sand Tro / fortrostning oc
tillid paa mig / mine velgierninger / for-
tieniste oc min forbøn / Det skal hand-
giffue eder.

Der-

Jesu Syrachs

agen / oc Raad / imod /
Menniskens paahenger.
Christne Kircke ved alle
Ord huad den rette Hoy
it som nogen fand pla
m er Synden / oc hu
oc trost imod det alt
Gud / formedes
ilcken er den eniste Na
oc talmand / ved huil
ang i Troen / til den
aa vdi hoss Gud /
om. 5. Oc bekomm
else Refardighed /
hed / oc alt andet ga
ff enten til Liff el
us selff lærer Johu
Sandelige sandal
omheldst i bede Jad
in. Deter / for in
tro / fortrofning /
velgierninger / for
in / Det skal han

Aandelige Lægedom.

3.

Dersaare / effterdi Viismand
Syrach i de forscreffne Ord / icke allene
paaminder oss om den Sag / ved huilken
vi fortiene Siugdom oc alt andet ont /
men ocsaa faarescrifuer en merckelig lær
dom / huorledis it Christet Menniske skal
skicke sig / at hand fand bliffue aff met sin
Kranckhed oc anden Kaars oc modgang /
som tit oc offte tilslaas vdi dette Liff / som
er met it ord at sige / at hand skal giøre en
sand Penitenz / omuende sig til Gud /
bekiende / at hand det oc mere vel haffuer
fortient met sine blodige Synder / den
nem aff Hiertet fortryde oc begreede :
Indfly til Guds Naade oc Barmhertig
hed met en stadig Tro / oc paafalde han
nem om Hielp oc trost / oc rette oc bedre sit
Syndige Leffnet / oc haffue it gaat forset
at være Gud lydig : Saa vil ieg aff den
Aland oc naade / som Gud vil forlene / for
sklare disse Syrachs ord fortelige oc ensols
delige / alle Christne som vort Danske
maal forstaa / til salig Underuissning /
som mig forhaabis.

Op

A iii

Nu

9

Jesu Syrachs

Nu lærer Syrach vdi dette sit Raad
oc Lægedom/ besynderlige Fire ting/ som
den skal giøre / huilcken Gud haffuer be-
søgt met Singdom/ synderlige om hand
vil blifue Helbrede/ oc komme til sin sund-
hed igen/ oc faa Guds Naade oc venskab.

- I. At hand skal icke foracte det/
men betencke huad Sager
der er til.
- II. At hand skal Bede oc paa-
falde H E R R E N om
hielp.
- III. At hand skal lade aff at
Synde oc giøre sine Hender
wstraffelige.
- III. At hand der effter skal lade
Lægen komme til sig.

¶ De try Første synter / strecker sig oc
saa hen til all anden Raars / Modgang
oc wlycke som en Christen kand tilfalde/
at hand vdi all Nød oc trang dem giøre
skal: Det Fierde hør besynderlige de Siu-
ge til.

Om

Jesu Syrachs
Syrach vdi detsit Raad
synderlige Fire ting / son
huilcken Gud haffuer
om / synderlige om han
de / oc komme til sin sun
juds Naade oc venskab
stal ikke foracte de
icke huad Sag

stal Bedoe pa
ERREN on

stal lade aff
giore sine Hendo
e.
er effter skal lad
me til sig.
efter / strecker sig oo
paars / Modgang
sten kand til salde
trang dem giore
underlige de Siv
Om

Aandelige Lægedom.

4.

I.

Om det Første.

SEn Første Lærdom Jesus
Syrach giffuer vdi sit Raad
den Singe / er at hand siger:
Mit Barn / naar du est
Siug / da foracte det icke: Det er / du
skalt icke tencke / at det er kommet dig paa
aff en slumphycke / oc wforuarendis aff en
hendelse / vden nogen synderlig Sag:
Men du skalt grandgiffueligen betrakte /
huad der er for en Aarsag til din Kranck-
hed / oc huor met du saadan Straff haff-
uer fortient / som er / formedelst dine
Synder / som Syrach lærer samme sted:
Huo som Synder (siger hand) faar sin
Skabere / hand skal komme i Lægens hen-
der / det er / hand skal straffis ved Sing-
dom / saa at hand skal haffue Lægen bes-
hoff.

Dette samme beuiser ocsaa den hel-
lige Scripsi anden sted / met ord oc met
Exempel. Met ord. David i den 39.
Psal: siger: For Syndens skyld straffer
A iiiij du

Jesu Syrachs

du Mennisten. Christus hoss Joh. 5.
siger til den som haffde ligget Siug atten
oc tue Aar/ oc vaar nu Helbrede. Synde
icke ydermere / at dig skal icke noget væerre
vederfaris. Huor Christus lærer / at hand
icke allene haffuer tilforn værit Kranck
for sine Synder skyld : Men ocsaa nu her
efter kand falde vdi en større wlycke / der
som hand icke fraholder sig fra Synden.
Item/ Deut. 28. staar der : Om du icke
lyder HERRENS din Guds Røst / at
holde oc giøre efter hans Bud : Da skal
HERREN lade Pestilenze komme paa
dig / indtil hand ødelegger dig. HERR-
EN skal sla dig med Heffuelse / Raalde-
siuge / Brynde / Tyrcke / forgiftig luft /
oc Gulsoot / De hand skal forfølge dig ind-
til at hand fordærffuer dig.

Dernæst lærer Scriften ocsaa met
Exempler / at Mennisten leggis Siug-
dom paa for deris Synder : Saa scirff-
uer Moses i sin anden Bogs 9. Cap : At
HERREN haffuer straffet Egypterne
for deris Haardnackethed / oc wlydighed
imod Gud / at de vilde icke lade hans Folck
fare /

Salme
Bigner
dom /
iblant
lod dem g
Der han
deide der
Queg d
slo alle for
Eod Gud
iblant J
tentusini
rede imo
dige Li
Korah /
den. 2. E
Gud for
Folcket /
Pestilens
oc ind til
time tusin
Maria /
2. Sam
5. oc Ro
slagne m

Christus høf Joh. 5
 haffde ligget Sing atten
 år nu Helbrede. Synd
 dig skal icke noget vørn
 Christus lærer at han
 tilforn vortit Kram
 yld: Men ocsaa nu h
 i en sterre wylte / d
 older sig fra Synden
 staar der: Om du id
 S din Guds Rosi /
 hans Bud: Dass
 Pestilenz komme pa
 legger dig. H E
 et Hefvæsse Raad
 orde / forgiftig luu
 skal forfolge dig ind
 x dig.

Scriften ocsaa m
 nisten leggis Sing
 under: Saa scrif
 Bogs 9. Cap: II
 straffet Egypten
 jed / oc wyldighed
 telade hans Folc
 fare /

Aandelige Lægedom.

5.

fare / met Pestilenz / oc met onde sorte
 Blegner / Som oc Psalmisten siunger
 der om / Psal. 7s. Hand sende onde Eng-
 le iblant dem i sin grumheds Vrede / oc
 lod dem gelnis oc rase / oc giøre dem ont.
 Der hand lod sin vrede gaa frem / oc spar-
 de icke deris Siele fra Døden / oc lod deris
 Queg dø aff Pestilenz. Der hand ihiel-
 slo alle første fødde i Egypten. Num. 16.
 Lod Gud en skreckelige Pestilenz komme
 iblant Israels Folk / saa at der døde Fior-
 tentusinde oc siu Hundrede / fordi de knur-
 rede imod Mosen oc Aaron Guds retsin-
 dige Tienere / fordisaa de haffde bedet
 Korah / Dathan oc Abiram vnder Jord-
 den. 2. Samuelis 24. Cap. staar der / at
 Gud for Davids Synd / at hand lod telle
 Folket / slo Israeliterne met en hastig
 Pestilenz / at der Døde fra Morgenens
 oc ind til den beskiede tid / Halffierdesinds
 tiue tusinde Mend. Lige saa læse wi / at
 Maria Mosis Syster : Num : 12. Joab
 2. Sam. 3. Gieze Elisei Suend / 2. Reg.
 5. oc Kong Osias 2. Paralip. 26. ere be-
 stagne met Spedalskhed / fordi de met deris

Av

Mis-

9

Tesit Syrachs

Misgierninger/ haffue forgrebet sig imod
Gud oc deris Næste. Saa see wi nu her
aff/ at Synden hun er en Sag til Siug-
dom oc alt andet ont / Raars oc vanlycke
som ic Menniske kand paakomme i Ver-
den.

Derfaare skalt du tencke / naar du
besøgis met Siugdom oc anden mod-
gang / at Gud formedelst den/ Preddicker
for dig / oc paaminder dig om din Synd/
oc falder dig til Penitens / retning oc bes-
dring / Som Paulus i. Cor. II. gissuer
tilkiende. Naer wi dømmis / saa straffis
wi aff HERREN / paa det wi icke skulle
Fordømmis met Verden / det er / Gud
straffer oss her met sit Faderlige Kist / at
wi icke skulle blifue secker oc trygge vdi
Synd oc ondskab / men omuende oss oc
giøre Penitens / paa det wi icke til Enig tid
skulle pinis aff den grumme Bøddel Sa-
tan i Hellsuede. Fordi Gud gjør tit en
fremmed gierning / scriffuer Esaias
Cap. 28. At hand fand giøre sin egen
gierning / det er / hand ihjelstlar oc døder /
paa det hand fand giøre oss Lessuendis oc
Salige.

Jesu Sprachs

z/ haffue forgræbet sig im
Næste. Saase wi nu h
thun er en Sag til Gu
t ont / Kaars oc vanly
efand paakomme i D

falt du tenke / naar
ugdom oc anden m
ormedelsf den / Predi
inder dig om din Sp
Penitens / reining oc
ulus I. Cor. II. giff
i dømmis / saa straf
paa det wi ictle s
Verden / det er / G
sit Faderlige Riss
e secker oc trygget
men omuende oss
det wi ictle til Ewig
rumme Bøddel G
ordi Gud gjør tit a
scrifuer Esai
ind giere sin egn
ihelstar oc døden
oss leffuendis a
Salige.

Aandelige Lægedom.

6.

Salige. Som Anna Samuels Mo
der / i hans Første Bøgs 2. Cap. siunger.
HÆRKEN slar ihiel / oc giffuer Liff /
nedfører til Hellsuede / oc vd igen / **HÆR**
KEN gjør Fattig oc hand gjør Rig /
hand nedertrycker oc ophever.

Saa bør mand dersor at acte tuende
ting vdi Gud / naar hand legger sine
Christne oc Børn Kaarsset paa / som er
Retfærdighed oc Barmhertighed. Hans
Retfærdighed kiende wi her paa / at hand
straffer vore Synder / som Daud vdi sin
store Kranckhed / Psal. 3s. bekiender / huor
der staar : Der er intet sunt paa mit Leges
me / for din Truen / oc der er ingen Fred i
mine Been / for mine Synder / thi mine
Synder gaa offuer mit Høffuet / de ere
bleffne mig suarere som en suar Byrde.
Hans Barmhertighed giffuer hand her
met tilkiende / at hand ictle ressler oss / at
hand vil slet fordærffue oc øde oss / men at
hand vil omuende oss til sig oc hielpe oss
igen / som ieg nu lærde / Oc Apostelen til de
Ebreer i det 12. Cap : scrifuer / at **HÆR**
KEN tueter den som hand elsker til mytte /
paa

9

Jesu Syrachs

paa det wi skulle faa hans Helliggiørelse,
det er / wi skulle giøre Penitenze / staa aff
det onde / oc formedelst Troen for Christi
skyld / bekomme Syndernis forladelse /
Retsfærdighed oc Hellighed / at naar wi
Som Zacharias siunger / Luc. 1. Ere for-
løste aff vore Fienders haand / skulle wi tie-
ne hannem vden redzel vor Liffs tid. I
Hellighed oc Retsfærdighed som hannem
er behagelig.

Derfaare siger Syrach / skal du icke
forachte det naar du est Siug / men begyn-
de esster Kong Davids Raad i den 51.
Psalm / at Offre Gud en angerfuld
Aland / oc it sorgefullt Hierte / huilcket er
det Offer som hannem behager / oc hand
icke forsmaar : Begræde oc fortryde for-
medelst en sand anger oc ruelse dine Syn-
der / ved huilcke du haffuer fortørnet Gud /
oc fortient hans straff.

Dette er nu det Første Raad / Syrach
hand gissuer den som er beslagen met
Siugdom / at hand skal betencke / at det
skeer for hans Synd skyld / oc begynnde aff
Hiertet at angre oc fortryde / at hand haff-
uer

uer giort ilde. Huilcket er den Første part/
huor vdi en Christelig Penitens staar.
Thi Penitens / som er en sand omuen-
delse til Gud/ saa at det angrer it Mennis-
ke/ at hand haffuer fortørnet sin Skabe-
re/ oc der hoss visseligen tror oc forlader
sig til/ at hand for Christi skyld/ vil for-
lade Synden/oc være Barmhertig/oc aff
Hiertet setter sig faare at tiene Gud/ oc sky-
hans fortørnelse. Den staar vdi try syn-
cker/ eller haffuer tre parter. 1. Anger oc
ruelse. 2. Troen. 3. En ny lydactighed.

Til den Første formaner Syrach
her/ huilcken kaldis Anger oc ruelse / oc er
naar mand rettelige kiender sine blodige
Synder/ oc Guds Retfærdige Vrede oc
forbandelse/ som hannem for Syndens
skyld offuerhenger/ huorfor hand forskre-
ctis oc blifuer bange i sin Samuittighed/
befrycter sig for Guds heffn oc straff/ for-
tryder met Hiertens banghed / at hand
haffuer giort ilde/ oc vilde gierne det vaare
wgiort/ oc faar der til met Had oc vær-
styggelighed til Synden. Huor aff wi
funde forstaar / at denne Første part i en
salig

Jesu Syrachs

salig omuendelse til Gud / vdkreffuer try
stycke. Som er / at mand rettelige kien-
der sin Synd / føler Guds Brede oc sin
fortiente straff for Synden / Angrer oc
fortryder sin ondskab / oc hader Synden.

I. Er at mand skal haffue en ret fund-
skab om sine Synder. Thi vden saa er /
at it Menniske ved sin brøst oc breck / da
forsreckis hand icke derfaare / oc en heller
søger hielp oc Raad der imod. Denne
fundskab om vor Synd oc breck / bekom-
me wi aff Guds Low / Som Paulus
lærer Rom : 7. der hand siger : Jeg kiende
icke Synden vden ved Lowen / Thi ieg
viste intet aff den lyft / der som Lowen
haffde icke sagt / Du skalt icke begære. For-
di Lowen hun lærer oss om Guds vilie /
huad hand vil haffue giort / oc huad hand
vil haffue sat / huad som bør at regnis for
Synd / oc icke for Synd. Besinder mand
nu at hans Gierninger de rime sig met
Guds Low / oc ere icke hende imod / saa ere
de icke Synd / om hand haffuer Troen i
Hiertet (Thi ellers maa en Gierning
være saa god som hun vil / saa er hun dog

Synd /

Synd / so
som icke st
Allm der
haffuer off
and eller gi
Gud aff ga
alle traffi
sigself / hu
hand vide /
huilken gri
hannem se
Men ester
vdkreffuer
oc Aandeli
vilkhaar ere h
geforgenge
fuldkomme /
oc fuldkomme
vden wi blif
begynde ne
vilie. Si
Lowen er /
saalt vnder
som ieg vil.
Jeg veed at

Synd / som der staar Rom. 14. Alt huad
som icke skeer aff Troen / det er Synd)
Men der som mand besinder / at hand
haffuer offuertrædet Lowen / met tancker/
ord / eller gierninger / oc haffuer icke elsket
Gud aff gantske Hierge / aff gantske Siel/
oc alle kraftter / oc en heller sin Næste som
sin brøst oc brek / sig selff / huileket Lowen befalder / saa skal
e derfaare / oc en ha hand vide / at det er altsammen Synd /
ad der imod. Den
Synd oc brek / beso
hannem skyldig til euig Fordømmelse.
Men effterdi at Lowen er Aandelig / oc
hand siger: Jeg han
ved Lowen / Thi
psi / der som Low
kalt icke begære. Sj
oss om Guds vil
giort / oc huad ha
om hør at regnis /
ynd. Besinder man
ger de rime sig m
hende imod / saa o
d haffuer Troen
aa en Giernin
il / saa er hun da
Synd

Jesu Syrachs

intet gaat. Rom. s. Kiødet er icke Guds
Low vnderdanigt / thi det formaar det
icke. Christus siger ocsaa Joh. 7. Ingen
iblant eder giør Lowen. For denne Sag/
huo som begynder at randsage sine tan-
cker/ ord oc gierninger effter Lowens Re-
gel/ hand skal snart befinde / at hand er
Gud titusinde Pund skyldig/ huilcke hand
aldrig kand betale.

II. Som den Første part vdi en Chri-
stelig Penitenz vdkressuer / er / at mand
skal føle oc fornemme vdi sit Hierte /
Guds Brede for Synden/ oc sin fortien-
te straff oc Fordømmelse. Thi naar ic
Menniske veed / at hand haffuer Syndet
oc giort ilde / da bør hand oc at betencke/
huem hand haffuer fortørnet / oc huad
straff hand haffuer der met fortient. Nu
haffuer hand fortørnet Gud / som er den
allerhøjest Maiestet / Enig / wendelig oc
wbegribelig / oc met Guds Buds offuer-
tredeelse foractet oc forringet hans Maies-
stat / oc der met fortient Enig / wendelig oc
wbegribelig straff. Thi Guds Retfærdig-
hed vdkressuer at skylden oc straffen skulde
være lige.

En

En
Mennist
ondfab/
d. Thil
cintet L
fommel i
Gud haffi
som der sta
funde begr

første For
end de bre
heller noc
forfærdeli
dest Syn
hört det er
noget Mei
nogen maa
tiende ting
mift / oc de
Synden.
Først
Gud / oc
fortærindi
Maade oc
hed / Wsth

Jesu Syrachs

m. s. Kiødet er icke Gigt / thi det formaar ger ocsaa Joh. 7. Iyowen. For denne Sæt at randsage sine inger effter Lovens art befinde / at han ind skyldig huilich

første part vdi en Godkressuer / er / at mæmme vdi sit Hj. Spinden / oc sin formimesse. Thi na
t hand haffuer Sy
ot hand oc at betru
er fortørnet / oc
der met fortient.

net Gud / som er
et Euig / wendelig
Guds Buds offi
rringet hans Ma
it Euig / wendelig
ji Guds Refard
n or straffen skul

Aandelige Lægedom.

9.

Endog at denne straff / som wi arme Mennisker haffue fortient met voris ondskab / er større / end wi den begribe funderde. Thi lige som intet Øye haffuer seet / oc intet Øre haffuer hørt / oc det er icke kommet i noget Menniskis Hierte / som Gud haffuer bered dem der hannem elste / som der staar 1. Cor. 2. oc wi icke nocksom funde begribe / huor gode oc herlige voris første Forældris vilkaar haffue været / før end de brøde Budet / Saa funde wi icke heller nocksom begrunde / huor grueligt oc forfærdeligt det onde er / som wi formes delst Synden haffue fortient: Det er icke hørt / det er icke seet / det er icke tenkt aff noget Menniske. Saa funde wi dog i nogen maade / forstaa vor Straff / aff tuende ting / som er / aff det gode wi haffue mist / oc det onde wi ere faldne i formedelst Synden.

Først effterdi wi haffue fortørnet
Gud / oc optent hans Vrede / som er en fortærindis Ild / saa haffue wi mist hans Maade oc venskab / Retfærdighed / Hellighed / Wskyldighed oc Guds Willede / effter

B

huik

9

Jesu Syrachs

Huilket wi vaare skabte / det euige Liff oc
Salighed. Summa / wi haffue vdeluct
oss fra Gud / som er en Kilde til alt gaat /
aff huilken alle gode Gaffuer / oc alle
fuldkomne Gaffuer komme. Som S:
Jacob scriffuer Cap. I. Her om taler den
hellige Prophet Esaias i sit 59. Cap.
Eders wdyd / siger hand / skil eder oc eders
Gud fra huer anden / oc eders Synder
skuler Ansictet fra eder ic. Dette er jo en
jammer offuer alle jammer / oc en celend-
ighed offuer alle celendighed / oc Straff
offuer all Straff / at den som tilforn in-
derlige elskte Gud / oc offuer alle maade
elskis aff hannem igen / som Gud selff
siger i Salomons Orosprock: *Ego me di-
ligentes diligo, Jeg elsker dem som mig el-
ske / er saa ynckelige skild fra hannem oc*
vdeluct fra alt gaat / all Velsignelse oc
Salighed?

Dernest funde wi i nogen maade
forstaa vor celendighed oc straff / wi haff-
ue fortient met Synden / aff det mang-
foldige onde / som wi ere formedelst hende
faldne vdi: Huilket besynderlige staar vdi
fire

Jesu Sprachs

te skabte/ det enige Liff
umma/ wi haffue vdu
er en Kilde til alt gaa
gode Gaffuer / oc a
ier somme. Some
ip. I. Her om taler
Saiaas i sit 59. C
' hand/ skil eder oc ed
den / oc eders Synd
eder II. Dette er jo
le jammer / oc en cel
alendighed / oc Si
at den som tilforn
/ oc offuer alle ma
igen / som Gud
Drosprok: Ego mu
gesfer dem som mig
je skild fra hanner
/ all Delsignell

Aandelige Leagedom.
20.
fire stycker / som er / vdi alt ont som it Menn
niske kand hende her i Verden / vdi Øp
den / Dieffuelen / oc Helfsuede. Forst staar
den straff som wi haffue fortient / vdi det
onde som noget Menniske er tilfaldet / til
falder / eller kand tilfalde fra Verdens be
gynelse / oc indtil Verdens ende / være sig
enten til Siel eller Liff / Aandelig eller Le
gemlig / som er Fristelse / Samuittighes
dens banghed / fortuilelse / Misshaab / For
bandelse / Værmod / wraad / wlycke / Sing
dom / Modgang / Sorg / angist / oc bedrøff
uelse / oc andet saadant / aff huilcke Moses i
sin Femte Bogs 28. Capitel / opregnner en
gruelig / oc forfærdelig Hob / huor mand
dem ocsaa læse kand. Kortelige at sige / der
haffuer aldrig været saa stor en wlycke / oc
kand en heller blifue / at it Menniske kand
jo saadant paakomme for Syndens
skyld / Som Ambrosius scriffuer.

*Aut sumus, aut fuimus, aut possumus esse
quod hic est.*

Det er :

Der er intet i Verden saa vnceligt at see/
At det en dig met tiden kand skee.

B ij

D e

Jesu Syrachs

Dernæst staar denne Straff vdi
Døden. Huilcken er tuende slags/ Time-
lig oc Euig. Thi Guds trusel Gen. 2. ly-
der om dem begge/ der hand siger: Huil-
cken dag du æder der aff/ da skalt du visse-
lige Ø. Den timelige Død/ er Sielens
oc Legemens atskillelse/ huor aff Legemet
mister baade Liff/ Alande oc rørelse. Den-
ne Død er i sig selff en gruelig oc forskre-
ckelig ting/ effterdi Synden/ som Theodo-
retus lærer/ er hans Moder/ men Satan
hans Fader/ oc hand er Guds vredis heffn
imod Menniskens offuertrædelse/ som der
staar Rom. 6. Døden er Syndens sold/
saa at den vise Mestere Aristoteles, haff-
uer icke vden Sag screffuet/ at der er intet
grueliger oc forfærdeligere/ intet værre oc
mere bitter til/ end Døden. Fordi hand
lader sig icke anderledis see oc føle aff dem
som skulde Ø/ end som en grusom Mors-
der oc Straaterøffuere/ eller Guds grum-
me Vredis/ oc strenge Doms exequitor
oc Saguoldere/ som staar paa Venen
for alle Syndere/ oc met Spiud oc Bysse
lurer paa alle dem/ som skulle skilles fra
Dette

Aandelige Lægedom.

ii.

dette Liff til it andet / oc vil riffue Siel oe
Legeme fra huer andre / faste Sielen vdi
Helffuede / oc giøre Legemet til støff oc
Aske / oc i saa maade Guds brendende vre-
de oc Formaledidelse exequere oc fuldkom-
me paa alle Syndere. Som oc Paulus
I. Cor. 15. Maler hannem / som en forskre-
ckelig Tyran / oc woffueruindelig Go-
liath / som er beuebnet oc rustet / met Los-
uens krafft / met Syndens braad / oc met
Helffuedis Seyer / oc er saa sterck / at in-
gen fand staa hannem imod / eller vndfly
for hannem. Her aff kommer det sørge-
lige Klagemaal som Dauid giør i den 15.
Psalme: Dødsens Baand omspente mig /
oc Belials Becke forførdede mig. Helff-
uedis baand fringsatte mig / oc Dødsens
snarer offuerfulde mig.

Den euige Død er icke Sielens oc Le-
gemens atskillelse / men de blifue tilhobe / oc
Legemet dør icke / men det gantske Men-
niske vdeluckis fra Gud / det er / fra euig
Salighed / oc Fordømmis til euig Skam
oc Skendzel / oc wendelig Pine oc marter /
at lide vdi Sielen / Kroppen oc Samuit-

Wijstig

9

Jesu Syrachs

ligheden / met de wreene Aander / vdi vd-
uortis Mørck oc Jld / vdenfor Guds salige
Liuss. Om denne Død taler David i den
49. Psalme / der hand siger om de wgu-
lige : De ligge i Helfsuede lige som Faar /
Døden slider dem. Men de Fromme skulle
snart regære offuer dem / deris tradsen skal
forgaa / de skulle blifue i Helfsuede. Item /
S. Hans vdi sin Obenbarings 20. Cap.
Kalder dette / den anden Død / oc siger :
Døden oc Helfsuede bleffue faste i den
gloende Pøl / det er / den anden Død / oc
der som nogen icke bleff funden screffuen i
Liffssens Bog / hand bleff bortkast i den
gloende Pøl.

For det Tredie / staar det onde som
wi haffue fortient met Synden / vdi
Dieffuelen / huilken er den alleruerste
ting / som findis fand / oc er en Fader /
Orsag oc begyndelse til alt ont / være sig
Legemlig eller Aandelig / timelig eller
euig / huorfor Christus Joha. s. skelder
hannem for en Mordere oc Epognere aff
begyndelsen. Oc S. Hans i sin Første
Epistels 3. Cap. siger / at Dieffuelen
synder

De wrene Aander / vdi
Ild vdenfor Guds sal
e Dood taler David
hand siger om de wrg
Helfsuede lige som J
Men de Frommest
dem / deris tradsen
ffue i Helfsuede. In
Obenbarings 20. E
anden Dood / oc sig
iede bleffue kasse i
t / den anden Dood
bleff funden scress
nd bleff bortkast i
ie / staar det onde
met Synden /
en er den allernatt
ind / oc er en fad
til alt ont / van
delig / timelig all
s Johan. s. skil
ere oc Legnere af
Hans i sin Først
at Dieffuel
synda

Aandelige Lægedom.

12.

Synder aff begyndelsen / oc Scriften alles
uegne falder hannem *malum spiritum*, en
ond Aand / en wreen Aand / Mørckhed-
sens Første / den gamle Slange oc Dra-
ge. Fordi alle hans *studia*, idret / Gier-
ninger oc vdretning / ere onde / oc stemmer
der hen at hand fand spilde Guds øre /
forhindre Menniskens Salighed / oc for-
dærffue dem baade paa Siel oc Legeme.
For denne Sag skyld / siger S. Peder i
sit Første Breffs 5. Capit. at hand gaar
omkring som en brøllende Løffue / oc søger
effter huo hand fand opsluge. Thi som en
Løffue der haffuer mist sine Briger / gaar
oc brøller / er vred / meget grum oc forfær-
delig / saa at hand intet spar / men hønder-
sider oc rissuer alt det hand fand offuer-
komme: Saa brender oc den grumme
Dieffuel / met en wshykelig oc wleskelig
Bred / Had oc affuind / imod Gud oc alle
Mennisker / oc legger alle Aarer vden aff-
ladelse om borde / at hand fand fordærffue
dem i grunden / oc alt det som de skulle haff-
ue gaan aff. Lige som wi haffue met Synden /
skilt oss fra Gud oc alt det gode wi

V iiiij skulle

9

Jesu Syrachs

skulle haffue aff hannem. Saa haffue wi
bundet oss til Dieffuelen/ som er Guds oc
Menniskens Fiende / oc ere bleffne aff
Guds Tempel / Dieffuelens Bolig oc
Pallak/ Vdi huilcket hand boer oc holder
Huss (indtil wi bliffue omuende til Christum) som en sterck beuebnet / effter
Christi ord hoss Lucam i det II. Cap. Saa
at wi ere gantske paa vor Naturis vegne/
hans vold oc Tyrannij vndergiffne/ Dø-
den oc den euige Fordømmelse / oc maa-
giøre oc fuldkomme hans gierninger/ som
er all Synd oc wdyd / saa lenge som wi
icke bliffue hiulpne aff vor Frelsere Christo / oc skulle paa den Yderste dag pinis oc
plaffuis aff hannem til euig tid.

Men paa det wi dis bedre funde for-
staa denne grumme Fiendis Arghed oc
Ondskab / oc beuegis met større flittighed
i Bøn oc paafaldelse/oc Troens Harnist/
at tage oss vare for hannem oc staa han-
nem imod/ vil ieg antegne it Exempel/aff
huilcket mand fand i nogen maade beten-
cke hans grumhed imod oss / oc begribe /
huorledis hand staar effter at giøre Men-
nistken

nissen skade. Lucas i sit Elleffte Capittel.
Scrifuer: Jesus dref en Dieffuel vd/
hand vaar dum/ oc det skede / der Dieffuel
len foer vd/ da talede den Dumme: Den-
ne besettis Exempel vnderuiser oss icke alle-
ne om Satans gruelige Tyrannij / men
lærer ocsaa/ i huad maade hand staar eff-
ter at giøre oss arme Menniske ont.

Thi som it Menniske er sammensat aff
tuende parter / som er Legem oc Siel:
Saa haffuer Dieffuelen fordærffuet den-
ne stackarl paa dem baade / oc giør end nit
lige saa paa denne dag / saa tit som Gud
hannem det tilstede vil / imod alle Men-
nisse.

Først haffuer hand fordærffuet den-
ne Besette paa hans Legeme / at hand
haffuer beset hannem Legemlige / oc boer
i hannem/oc jammerlige plager hannem/
som det gaar met alle saadanne: Hand
haffuer oc ført hannem den suare breck
paa/ at hand vaar Dum oc funde intet
tale/ huor ass det oc sylger/ at hand ocsaa
haffuer været Døff/ at hand intet funde
høre. Fordi/ disse tuende vanske pleye al-

B v min

Jesu Syrachs

mindelige at følgis at / saa at de som icke
funde tale/funde en heller høre. Mattheus
i det 12. Capit. setter oc her til / at hand
desligeste haffuer været Blind. I lige
maade staar den lede Mordere huert øye-
blick effter/ at hand fand skade andre Men-
niske/ met Dumhed / met Døffhed / met
Blindhed / met atskillig Siugdom oc
Krankhed/ Pestilenz/ Faldensot / oc an-
det saadant/ met Dyrtid oc Hunger / met
all anden vanlycke. Summa/ alt det on-
de som icke Menniske paa Legemens vegne
fand tilfalte/staar Dieffuelen effter at be-
sla oss met. Saa læse wi vdi Jobs Histo-
rie i det 1. oc 2. Cap. At hand haffuer aff
Guds tilladelse / først skilt Job aff met
hans Gods / Øren / Aseninder / Faar/
Rameier/oc hans Folk/Sønner oc Døt-
ter: Dernæst haffuer hand plaget hans
eget Legeme/ met Siugdom oc onde Byls-
der fra hans Fodzaal indtil hans Isse.
For det andet/ haffuer hand oc giore
denne besette skade paa Sielens veg-
ne/ oc aldelis vdeluct hannem fra Salig-
hed/ ind til denne rette Siele Biscop /
Hyrde

folgis at / saa at de som
de ey heller høre. Maith
setter oe her til / at ha
r været Blind. I
lede Mordere huert
o fand stade andre M
ied / met Døfhed /
atfyllig Siugdom
lens / Faldestot / oc
Dørtid oe Hunger /
fe. Summa/alt det
ke paa Legemens v
Dieffuelen effter at
læse wi vdi Jobs H
At hand haffuer
først skilt Job aff
Asteninder / Saa
olck/Sonner oc D
ier hand plaget han
iugdom o conde Vi
indtil hans Isse.
affuer hand oe giv
saa Sielens v
nnem fra Salig
Siele Biskop /
Hyrde

Aandelige Lægedom.

14.

Hyrde oc Læge Jesus Christus / rissuer
hannem aff hans strube. Thi i det Sa-
tan haffde giort hannem Døff / da haff-
de hand fortaget hannem den første trap-
pe til Salighed / huilcken er at høre Guds
ord. Fordi saa / aff hørelsen kommer
Troen / siger Paulus til de Romere i det
10. Cap. Formedelst huilcken Tro Men-
niskens allene blissue Retfærdige oc Salige
for Christi skyld / som hand selff lærer
Mar: 16. Cap. Huo som Tror oc blif-
uer Døbt / hand skal blifue Salig / huo
som icke Tror / hand skal blifue Fordømt.
Derfor / de som icke høre Guds salige
Ord / om de ellers ere komne til skels al-
der / de bekomme icke Troen / oc funde ey
heller blifue salige. Thi huo som icke
tror Sonnen / staar der vdi S. Hansis 3.
Capit. Hand skal icke see Liffuet / men
Guds Brede blifuer offuer hannem.
Effterdi da / dette Menniske funde nu icke
høre Guds ord / huilcket er Guds krafft /
alle dem som tro til Salighed / Rom. 1.
Saa funde hand ey heller tro oc blifue
Salig : Oc der som hand end skønt funde
høret

Jesu Syrachs

hørt Ordet / saa haffde dog den gamle
Hugorm beset hans Herte / at Guds ord
skulde icke haffue rom der vdi / eller Troen
der aff opnuore. Dernæst haffde den lede
Gast giort hannem Dum / at hand icke
met sin Mund skulde kunde paafalde /
tacke / oc loffue Gud / oc bekiende Christum
for sin Saliggørere oc Fressere. Thi
den fulle Aand ved vel / at ingen fand vden
denne Mundelig bekiendelse oc Guds paafalde
bekomme Salighed / som den dyre
Paulus til de Romere i det 10. Cap. lærer.
Der som du bekiender Jesum met din
Mund / at hand er HErre / oc tror i dit
Herte / at Gud opueckte hannem fra de
Ønde / da blifuer du Salig. Thi at
Tror mand aff Hertet / da blifuer mand
Retfærdig / oc bekiender mand met Munden /
da blifuer mand Salig. Joel i det
2. Cap. Det skal skee / at huo som falder
paa HERRENS Næfn / hand skal
blifue Salig. Huor aff det sylger / at
huo som icke bekiender met Munden / oc
paafalder Gud / om hand er saa vist kommen /
hand det gøre fand / at den vdelucker
sig

saa haffde dog den god
hans Hierte / at Gude
etom der vdi / eller Li
Dernast haffde den
nem Dum / at hand
stulde funde paah
ud / oc besiende Christ
erre or Fressere.
D vel / at ingen fand
betiendelse oc Guds
Salighed / som den
mere i det 10. Cap. /
fiender Jesum me
er Herre / oc trou
spueckte hannem /
er du Salig. D
ierter / da blifuer
ender mand met M
and Salig. Jodi
fee / at huo som fa
S Naffn / hand
ior aff det sylder /
der met Mundem
hand er saa vist fo
ind / at den vdelud

Aandelige Lægedom.

250

sig selff fra salighed. Fremdelis haffde oe
Satan giort hannem Blind / at hand ické
skulle see Guds vnderlige gierninger / aff
huilcke mand pleyer at komme i fundskab
om Gud. Thi Himlene / som David
siunger i den 19. Psalme / opregne Guds
ære / oc Besetningens forsynder hans
Henders gierning. Oc Paulus til de Ro
mere i det Første / siger om Hedningene :
At mand veed at Gud er til / det er dem
obenbaret. Thi Gud obenbarede dem det /
der met / at Guds wshnlige væsen / det er
hans euige Krafft oc Guddom / blifuer
seet / naar mand acter det paa gierninger
ne / som er paa Verdens skabelse. Saa see
wi nu / at Dieffuelen haffuer tilluet oc bes
rent for dette arme Menniske / alle veje
oc middel / ved huilcke hand funde komme
til Salighed. Desligeste gør hand ocsaa
mod alle andre Adams Børn / bruger
sine listige greb / Finanzeri oc practicker /
til at føre dem fra Salighed til euig pine
oc Fordømmelse. Oc vdi den Christne
Kircke beslitter hand sig her paa / besynders
lige i trenende maade / Thi først vil hand
gierne

Jesu Syrachs

gierne nedertrycke Christi sandhed oc
Guds ords Lærdom/ eller den forfalske oc
foruende met Ketteri oc vildfarelse. Der
efster legger hand vind paa/ at oprycke
Troen aff Menniskens Hierte. For det
sidste lurer hand efster Menniskens Leff-
net/ huorledis hand det besmitte fand oc
foruende. Fordi den tredste skalck veed
vel/ at vdi huilcken maade hand faar frem-
gang/ da haffuer hand Mennisket vnder
sig. Haffuer hand omfuldfast Lærdom-
men/ saa fand mand icke haffue Troen.
Thi Troen kommer aff Predicken eller
Lærdommen / oc Predicken formedelst
Guds ord / siger Paulus. Saa fand
mand icke heller leffne Christelige/ fordi/
huad som icke gaar aff Troen / det er
Synd/ Rom. 14. Cap. Haffuer hand
besmittet Leffnedet/ da haffuer hand Tros-
en oesaa borte. Thi Troen er død i sig
selff/ vden hun haffuer gierninger. Jacobi.
2. Cap. Och saa fand mand intet gaffn
haffue aff Lærdommen/ fordi/ vden Tros-
en er det wmueltigt at behagis Gud/ til de
Ebreeer i det II. Capit. Ja som Satan
haffde

trycke Christi sandhø haffde giort dette armie Menniske Legemdom/ eller den forfalsk lige/ saa giør hand endnu mange Aanderetteri oe vildfarelse. Lige Døffue/ Dumme oc Blinde/ at der ind vind paa/ at op som de end see/ skulle de dog icke see/ som Menniskens Hierte. For der staar hoss Lucam i det s. Cap. Oc der efter Menniskens som de end høre/ skulle de dog icke forstaa/ and det besmitte kand oc icke funde tiene oc prise Gud. Thi den trediske skald Dieffuelen kommer/ som Christus siger/ in maade hand faars oc tager Ordet bort aff deris Hiente/ at x hand Mennisket vi de icke skulle tro oc blifue Salige. Kortes and omfuldkast Lærd lige met it ord/ all Dieffuelens studium, mand icke haffue Li idret oc anslag/ er/ at hand kand forhinder aff Predicke nner aff Predicke stke haade til Liff oc Siel euindelige.

Her aff funde wi nu nogenlunde bestencke/ huad det er en gruelig Straff for Synden/ at wi formedelst hende haffue bundet os til Dieffuelen/ oc ere komme under hans Vold oc Tyranni/ effterdi hand da haffuer hand hi Troen er dø uer gierninger. Ja and mand intet gaf en/ fordi vden behagis Gud/ til haff

For det Fierde/ staar den straff som wi haffue fortient met Synden/ vdi Helffuede/ det er/ den euige Pine oc Forbommelse/ huor der er som Gregorius scrifft
uer;

Jesu Syrachs

uer: wlideligt frost / en euig Ild / en w
dødelig Orm / en wlidelig stanck: Saa
grueligt it Mørck at mand det føle kand:
Pinerens hudflettelse / Diefflenis for-
skreckelige sium oc omgengelse / Synder-
nis skendzel / oc fortuilelse om noget
gaat at bekomme. Thi de ølendige skulle
haffue Døden / oc dog icke dø / oc brost oc
fattelse / foruden fattelse oc ende. Fordi
Døden begyndis der altid / oc hører aldrig
op. Oc Hugo siger: Helfsuede er en Pøl
foruden ende: Dyb foruden grund / fuld
met wsigelige brynde: Fuld met wlidelig
stanck / fuld met wtallig Pine. Der er
wselhed / der er mørck / der er ingen orden /
der er enig forfaerdelse / der er intet Haab
om noget gaat / oc ingen Mishaab om alt
ont.

Men paa det / at ingen skal tencke /
som hine Wgudelige Epicureer haffue
for ordsprock: Helfsuede er icke saa heet /
som Presten siger / oc mene / at det er efon
en Børne redsel. Da vil ieg opregne nogle
besynderlige stycke oc parter / huor vdi den
euige Helfsuedis pine staar / at wi derfor
skulle

skulle forskreckis / oc legge vind paa / at
giore Penitenz / at wi ické skulle komme til
saadan marter oc Fordømmelse.

1. Den første part aff den euige Pine,
som paahenger alle dem som dø hen vdi des-
ris Synder / er den euige Død / om huil-
cken ieg tilforn talede / som er en euig a-
oc dog ické dø / oc bin
n fættelse oc ende. I
s der altid / oc hører a-
ger: Helfsuede er en
Dyb foruden grund-
ynde: Fuld met wi-
wtallig Pine. D
orf / der er ingen o-
rdelse / der er intet
ingen Misshaabon
et / at ingen skal tan-
elige Epicureer ha-
elfsuede er icksaah
oc mene / at det er d
a vil ieg opregne no-
parter / huor vdi
e staar / at wi der
si

dis marter staar / er en euig Ild oc brynde.
Thi saa siger S. Hans i sin Obenba-
rings 21. Cap. De mistrostige oc vanstro/
de gruelige / oc Mandrabere / oc skørleff-
nere / Trodkarle / oc Aßgudiske / oc alle

E Epgnes

Jesu Syrachs

Løgnere/ deris del skal være i Pølen/ som
brender met Ild oc Suoffuel. Item/ Da-
uid i den II. Psalme. Hand skal lade Reg-
ne offuer de Wgudelige / Linet / Ild oc
Suogel/ oc giffue dem en storm til løn. Oc
Matth. 25. staar der: Gaar hen i forma-
ledidede i den euige Ild ic. Vdi denne Ild
oc euige Flamme oc Lue / skulle de Wgu-
delige brende/ Hungre oc Tørste/ som wi-
haffue Exempel vdi den Rige Fraadzere
hoss Lucam i det 16. Cap. oc flappe hender-
ne sammen offuer deris Hoffuet/ oc raabe
Væ/ Væ/ oc sige som der staar Esaie.
33. Capit. Huo er iblant oss som fand bo
hoss en fortærende Ild? Huo er iblant oss
som fand bo hoss den euige Glæd?

3. Den tredie part aff den euige Pine/
er it wslideligt frost/ Mørck/ graad oc tand-
gnidsel. Thi vndertiden skulle de For-
dømte haffue wsigelige brynde/ vndertis-
den wsigelig fuld. Job i det 24. Capitel
siger: De skulle gaa fra Sneuand til for-
megen hede. Helfsuede tager dem bort som
Synde. Matthæi. i det 22. Cap. staar
der: Binder Hender oc Føder paa han-
nem/

i del skal være i Polen/
Oc Suoffuel. Item
alme. Hand skal lade
gudelige. Lumer
ue dem en storm til son
ir der: Gaar hen i son
ge Ild u. Vdi denne
e oc Lue / skulle de
ungre oc Tørste/ so
l vdi den Rige Frau
16. Cap. oc flappe han
er deris Hoffuet/ en
ige som der staar
er blant oss som har
de Ild? Huo er blan
den euige Gled?
part aff den euige
i Merck/graad oec
idertiden skulle de
gelyke brynde/ vdi
Job i det 24. Cap
afra Sneyndill
ede tager dem bort
i det 22. Cap. su
oc Foder paa ha
nn

Aandelige Lægedom.

18.

nem/ oc faster hannem hen vdi det vduors
tis Merck/ der skal være Graad oc Tend-
gnidsel. Her offuer scriffuer Gregorius saa:
Graad kommer aff brynde/ Tendgnidsel
pleyer at foraarsagis aff fuld. Her met
giffuis tilkiende / at der er tuende slags
Helfsuede / det ene formeget kaalt / det
andet wilidelig heet. Ja maatte nogen
sige/ effterdi der skal være en euig Ild i
Helfsuede / huorledis kand der da være
Merckt & Suar. Den Ild blissuer ické
flar / som vor Ild / huor aff noget Liuss
kand være. Som oc den hellige Augustinus
lærer: Den Lue/ siger hand/ som heffner
Synderne / den haffuer ické opbrendelse
(det er/ den kand ické fortære oc til intet
giøre det som brendis / som vor Ild giør)
oc Liuss. Fordi saa vijt som Helfsuedis
Lue opsluger dem/ da giør hun dem blin-
de/ at de ické kunde see det sande Liuss/ paa
det at bryndens Pine/ skal plage dem vds-
uortis: De blindheds Straff skal fors-
mørete dem induortis/ at de som haffue
Syndet imod deris Skabere / met deris
Legem oc Hierte / skulle strassis tillige paa

E ii

Hiers

9

Jesu Syrachs

Hieretoc Legem / det er / vduortis oc inde
uortis.

4. Den Fierde part / huor vdi Helffues
dis pinsel staar / er euig marter oc plague/
slag oc hudslettelse. Salomon i sin Ords
sprocks 19. Capit. Straff er bered til bes-
pottere / oc slag paa Daarens ryg.

5. Den Femte / er at de Fordømde skul-
le ligge iblant værstyggelige Orme / som
vdsplij Eder paa de Fordømde / stinge bi-
de oc slide dem. Thi effterdi Guds Ret-
færdighed vdkressuer / at mand skal straffis
met det samme der Syndis met / som
Viisheds Bogs 11. Capit. siger. Saa
skulle de Wgudelige plagis aff Orme til
en euig straff / at Adam oc Eva lydde
Ormen / forlode Gud / oc hengde til
Slangen. Dette lærer Esaias sigendis
Cap. 66. Deris / det er / de Fordømtis
Orme skulle icke dø. Marci 9. siger Chri-
stus: Det er dig bedre at du gaar enøjet
i Guds Rige / end at du haffuer thu øyen
oc blifuer fast i Helffuedis Ild / der som
deris Orm icke dør / oc deris Ild icke vde
slycis. Denne euige straff bemerkte oc
de

Aandelige Lægedom.

150

de Orme / ved huilcke Gud straffede de wlydige oc genstridige Israels Børn / som Ønde aff først oc brønde i Ørken Num. 21.

6. Den Siette part aff de Formaledis dedis pine / er / en ond Samuittighed som aldrig oppeholder / men altid Klager altid Dømmer / altid vidner om den tilbørlige straff de Wgudelige straffis met. Om denne plague haffuer Ambrosius rettelig sagt: Der er ingen støre pine / end den som met Syndens braad nagger Samuittigheden / oc der er ingen suarere býrde end Syndens last / oc Misgierningers tynge. Chi som Bernardus scriffuer / en ond Consciens for vore Synder / hun er selff vidne / selff Dommere / selff forskreckelse / selff fengsel / hun klager selff / hun dømmer selff / hun straffer selff / hun Fordømmer selff.

7. Den Siuende part aff Helfsuedis marter / er euig Spot / forhaanelse / oc breydelse / huor om Daniel i sin 12. Cap. taler: Somme / det er de fortalte / skulle opstaa til skendsel oc euig Forsmædelse. Chi Satan oc hans Engle / skulle uden

E iij affe

9

Jesu Syrachs

affladelße foracte / forhaane / oc bespotte
dem for deris store wtacknemmelighed / at
de haffue saa daarlige foractet Guds store
Naade : Som saa elskte Verden / at hand
gaff sin enbaarne Søn / at alle som tro
paa hannem / icke skulle fortabis / men
haffue det euige Liff / for hues foractelse
skyld / de nu igen vdi all euighed skulle for-
actis.

8. Den Ottende part aff de Wgudes-
liges pine / er at de skulle see Guds Børn /
huilke de haffue forfult / giort offueruold
oc wret / foractet / oc haanlige forsmaat
her i Verden / komme til euig øere oc Herz-
lighed i Himmerige / Men de skulle selff
forstiudis oc fastis hen til euig Skam oc
skendsel / oc quale vdi Helffuedis affgrund.
Dette skal icke være dem en ringe pine / som
der staar i Bissheds Bog / vdi det Femte
Cap. Da skal den Retfærdige / siger hand/
staa met stor frimodighed / mod dem som
hannem fortrengde / oc bortkastie hans ar-
beyde. Naar de see da saadant / da skulle de
gruselige forfærdis / for saadan Salig-
hed / som de haffde icke forseet sig til / oc de
skulle

skulle tale til huer andre met anger / oc
sucke aff Aandens angist. Dette er den/
som wi haffue tilforn for Spot / oc for ic
haanlige vidunder / wi Daarer hulde
hans Leffnet for galenskab / oc hans endes-
ligt at være skammeligt / huorledis er hand
nu regnet iblant Guds Ørn / oc hans
Arss er iblant de Hellige ? Her om taler
oc Christus Lucæ i det 13. Cap. Der skal
være graad oc tendgnidzel / naar som i
faa at see / Abraham oc Isaac oc Jacob /
oc alle Propheter i Guds rige / at i ere vd-
støtte. Dette forflarer hand oesaa met
den Rige Mandes Exempel / hoss densamme
Euangelist i det 16. Cap. Der hand
vaar nu i Helssuede oc i Pinen / da op-
loffe hand sine Øyen / och saa Abraham
langt borte / oc Lazarum i hans skjød. Det
er ingen tuil / at dette haffuer jo værit han-
nem en wlidelig sinerte / at hand haffuer
seet den arme stackarl / huilcken laa for
hans Øør / oc begærede aff de smuler som
fulde aff hans Bord at maectis / oc haff-
uer værit saa øelendig oc fuld met Siug-
dom oc Bulder / at hand icke engang vilde
skulle

E iiiij vœrs

Jesu Syrachs

Værdis at see til hænnem / men fand sse,
holdet for næsen / naar hand skulde om-
kring hænnem : Vdi saadan glede oc her-
lighed / oc hand som vaar affholden i Ver-
den som en Affgud / maatte ligge i Helfs-
uedis euige Ild oc lide euige skam. Ja
hand maatte end der til met Supplicere til
hænnem / om en draabe Vand / at leske
sin brendende Tunge met / oc funde det
dog icke besomme / men høre / som Ber-
nardus scriffuer / den ene Dieffuel raabe
til den anden / sla / sønderflid / dræb / røff-
ue hænnem hastelige / bær gloendis Kul/
oc leg vnder de siudendis Gryder.

Disse atskillige oc gruelige Pinsel /
som offuerhenge alle Fordømte Menni-
sse / burde met rette at røre alle Hierter til
forskreckelse / oc Penitenz / at begræde
Synden / oc indsyn ved Troen til Guds
Naade oc Harmhertighed / formedelst
den rette naadens Throne Jesum Chris-
tum / oc forlade deris Wgudelige væsen /
paa det de icke skulle engang smage saadan
wlidelig / wsigelig / oc wendelig marter oc
quale. Synderlige effterdi at denne pine
skal

annem / men fand si
naar hand skulde on
di saadan glæde oeh
vaar affholden i De
maatte ligge i hof
lide euige skam.
til met Supplicere
raabe Vand / at le
ge met / oc funde
men høre / som i
en ene Diefuel ra
senderslid / dreb / m
bar gloendis si
idis Gryder.
oc gruelige Pinsl
Fordomte Menn
t røre alle Hertan
uitenke / at begro
ed Troen til Gu
rtighed / formedi
rone Jesum Chr

Bgudelige vafsen
ing smage saadan
endelig marter o
di at denne pin

Nandejige Lægedom. 22.
skal være euig / oc aldrig faa ende / som
Christus siger hoss Mattheum i det 25.
Cap. De skulle gaa til den euige Pine /
oc de Wgudelige oc Fordomte skulle klage
dem / scriffuer den hellige Augustinus, oc
sige / Der som der vaare en Mollesten
saa bred / at hand funde skule den gantske
Jordens freds / och saa stor at hand funde
recke til Himmelten / oc der vilde komme
en Fugel effter huer Hundrede tusinde
Aar / oc tage it lidet syncke aff den for
neffnde Sten / saa stort som ic Senep
korn / oc vilde giøre det offste / effter den for
bemelte tid / indtil saa lenge hand sick hen
baaret det store Sten bierg / da vilde wi
Fordomte intet andet ynske / end vor Pine
maatte da faa ende. Men det kand icke
skee / Derfaare maa wi plagis met euig
Straff / som følger effter vor Delyst som
wi haffue hafft i Verden / oc vore Mis
gierninger.

Naar ic Menniske nu i saa maade /
som ieg haffuer sagt / betencker alt dette on
de / oc denne gruelige Straff som hand
haffuer fortient / met Synden / da kand

C v

det

Jesu Syrachs

der icke andet være end hand maa fornemme Guds vredis grumhed i sit Hierte / oc forfaerdis oc grue for sin Straff oc For-
dømmelse / oc at dette kand skee / da haff-
uer Gud giffuet oss tuende slags Vidniss-
byrd om sin Brede oc vor fortiente straff/
vduortis oc induortis / til at føre Mennis-
sken fra Kiødelig sekerhed oc tryghed vdi
Synden / oc omuende oss til sig.

Det første Vidnissbyrd oc atuarsel/
som Gud haffuer giffuet oss / at wi der aff
skulle fiende hans Brede oc vor fortiente
Straff / er vduortis / oc skeer i tuende maas-
de. Fordi ligeruiss som Gud aff Ver-
dens første begyndelse hid indtil / haffuer
handlet niet det Menniskelige kyn i tuende
maade om sin vilie / som er formedelst flas-
re Ord / oc vduortis Legn / ved huilke
hand paaminder oss om Ordet / oc vidner
om Ordsens sandhed : Saa haffuer hand
oc giort i denne Sag.

Først haffuer hand giffuet sin Bre-
de oc vor Straff tilkiende formedelst flare
Ord / baade for Menniskens Fald / oc
efter Menniskens fald. For Menniskens
fald

nd hand maa fornem
unhed i sit Hierste /
sin Straff oc ho
e fand stee / da ho
uende flags Døm
vor fortiente stra
til at føre Men
ethed oc tryghed
e oss til sig.
dnisbyrd oc auwa
ffuet oss / at wi der
brede oc vor fortin
oc skeer i tuende ma
som Gud aff Vi
e hid indtil haffu
nisselige son i tuen
om er formedelsflu
Legn / ved huil
m Ordet / oc vidna
Saa haffuer han

o giffuet sin Dø
de formedels flan
ustens Fal / o
for Menniskens
fald

Aandelige Lægedom.

22.

fald vdi Paradiss / som wi læse i Moses
Første Bogs 2. Cap: Huilcken dag du
æder aff det Træ / da skalt du visselige dø.
Det er / du met all din affkomme skal være
vndergiffuen min Brede / euig Vine oc
Fordømmelse / om du imod mit forbud/
æder aff det Træs frue / som giffuer at
vide ont oc gaat. Men effterdi Adam for-
actedde dette Guds forbud / oc vedhengen-
dis trusel / oc Hed der aff / da haffuer hand
fast sig oc alle hans effterkommere met
sig / vnder Guds Bredis grumhed / oc den
euige Formaledidelse. Effter Menniskens
fald / haffuer Gud oc met flare ord / paa-
mint oss om sin Brede / oc vor Fordøm-
melse / formedelst Louens sentenz / som
staar i Moses Femte Bogs 27. Capittel.
Forbandet være huer den / som icke blifuer
vdi alt det som er screffuet i Louen / at hand
gjør det. Her met lærer Gud / at hand er
Bred paa alle Menniske / effterdi ingen
kand fuldkomme hans hellige Lov / oc
sorplicter ocsaa alle dem til euig Straff oc
Formaledidelse / som icke her fra forløsis
formedelst Guds Søn / Verdens Frelsere

oc

Jesu Syrachs

de Saliggigrere. Thi Christus er Low-
sens ende/ alle dem som tro til Retfaerdig-
hed/ siger Paulus Rom. io. Item/ til de
Galater i det Tredie. Christus forløsde
oss aff Lowens formaledidelse/ der hand
bleff en Forbandelse for oss.

Dernæst haffuer oc Gud giffuet sin
Vrede oc voris fortiente løn for Synden
tilkiende/ formedelst Vduortis tegn/ som
haffue sig vdi tuende maade. Somme
tegn være vidnisbyrd om Guds Vrede/ oc
der hoss straffe Mennisen/ som er atskil-
lig Raarss oc modgang/ Siugdom/ Pe-
stilens/ Hunger oc Dyrtid/ oc andet saa-
dant. Huor aff wi funde forstaa Guds
Vrede. Thi saadan timelig straff/ er icke
andet end et præludium oc forspil til den
euige Straff/ huilcken alle de skulle kom-
me vdi/ som icke ville omuende sig forme-
delst Troen til Jesum Christum.

Somme tegn vidne allene om Guds
vrede/ oc straffe icke strax/ men allene truc-
met den tilkommende Straff/ som Gud
vil lade komme/ der som Mennisen icke
ville rette oc bedre dem. Saadanne tegen
ere

Thi Christus er den
som tro til Reisford.
Rom. io. Item til
ie. Christus forlod
maledidelse / der han
for oss.
er og Gud giffet
ente løn for Synt
t Dvoortis tegn /
ide maade. Som
cd om Guds Vred
miffen / som er all
ang / Siugdom /
Dyrtid / oc andet
funde forstaaet
at timelig straff / et
ium oc forspil til
ten alle de skulle for
e omuende sig som
n Christum.
dne allene om Gu
ar / men allene til
Straff / som Gi
n Mennissen /
Saadanne tegn

ere Formørckelse vdi Soel oc Maane / Cos
meter / ja alt som wseduanlige skeer enten i
Himmelten eller paa Joden / aff huilcke wi
haffue seet grusom mange i disse Aaringe /
vdi Himmelten met Ny Stierner / vnders
lige constellationibus , atskillige Cometer /
idelige Formørckelse / oc andre seldsame
ting : Paa Jorden met wnaturlige Fødzel
oc andet saadant : Item / i Hassuit met
Vandens wseduanlige vext oc forhøyels
se / som haffuer giort stor skade / oc andet
mere. Huor met Gud truer oss / at hand
vil straffe / der som wi icke ville omuende
oss oc giøre Penitenz. Thi naar Gud las
der saadanne Brede tegn skee / da vil hand
at wi skulle see til oss selff / oc til Gud. Til
oss selff / at wi ere aff Naturen Bredens
Børn / fuld met Synd oc ondstab / huor
met wi haffue fortient Straff oc alt ont.
Dernæst skulle wi see til Gud / vdi huilcken
wi skulle acte tu ting / som er Dom / oc
Naade. Det Første er Dom / at hand vil
Dømme oc straffe oss Reisfærdeligen / om
wi icke bedre oss : Det andet er Naade / at
hand vil være Barmhiertig / oc affuende
Straffen

Jesu Syrachs

Straffen ved huilcken hand eruer / der som
wi ville omuende oss til hammem met en
sand oc varactig Penitenz. Som Gud
selff siger hoss Jeremiam i det is. Jeg
taler snarlige / mod it Folk oc Kongeris-
ge / at Jeg vil oprycke / sonderbryde oc for-
dærffue det. Men der som det omuender
sig fra sin ondska / mod huilcken Jeg ta-
ler. Da skal mig oc angre den wlycke som
Jeg tenckte at giøre dem. Hoss Ezechiel i
det 33. Cap. siger hand oc : Om ieg sagde
til den Wgudelige / hand skal ds / oc hand
omuender sig fra sine Synder / oc giøre
det som ret oc gaat er / da skal hand leffue
oc icke ds / oc alle hans Synder som hand
haffuer giort / skulle icke ihukommis. Ex-
empel haffue wi i Kongernis første Bogs
21. Cap. Der Gud lod true den Wgude-
lige Kong Achab formedelst Eliam / met
gruselige straff / oc hand giorde Peniten-
ce / da sagde Gud til Propheten : Haffuer
du icke seet huorledis Achab bøyer sig for
mig / fordi at hand saa bøyer sig for mig /
da vil ieg icke føre det onde ind i hans tid /
Men Jeg vil føre det onde offuer hans

Huss

Huss i hans Søns tid. Huor meget mere skal hand da giøre det mod dem / som giøre en sand Penitenz / effterdi at Achabs Penitenz vaar ekon Hydlist oc strømptactig? Saa haffuer hand oc icke straffet Nineuiterne / som hand truede formedest Jonam / der de omuende sig.

Det andet Vidnisbyrd oc atuarsel / som Gud haffuer giffuet oss om sin Brede / oc vor fortiente Straff / er induortis / Som er vor Samuitighed / huilcken er Guds Handscrift i vore Hierter / oc vidner imod oss naar wi haffue giort ilde / at wi haffue fortient Straff der met. Dette lærer Paulus til de Romere i det Andet: Lovens gierning er screffuen i deris Hierte / effterdi deris Samuittighed giffuer dem vidnisbyrd / oc der til met de tancker / som skulle forflage eller Aarsage sig iblant huer andre / paa den dag naar Gud skal Dømme Menniskens lønlige. Derfaare naar som wi føle at vor Samuittighed nagger oss / oc er bange / da skulle wi komme ihu / at det er Guds straff oc atuarsel om den euige Død oe pine /

Huss

Jesu Syrachs

pine/ der som wi icke blissue befridde for-
medelst vor Meglere oc Talsmand Jes-
sum Christum. Naar mand nu betencker
disse atuarsel oc Vidnisbyrd / da voxer oc
formeris Guds vredis oc vor Retserdige
Fordømmelsis følelse oc fornemmelse vdi
Hiertet for Synden/ huilket er det andet/
som anger oc ruelse vdkressuer.

III. Som den Første part vdi en Chris-
stelig Penitenz indeholder / er Anger for
Synden/ at det giør oss aff Hiertet ont/
wi haffue fortørnet Gud / oc ville gierne
det vaare wgiort: Oc wi faa Had oc vær-
styggelighed til Synden. Thi det er icke
nock/ at mand veed at hand haffuer Syn-
det / fortørnet Gud / oc fortient baade
timelig oc euig Straff / vden saa er mand
det oc aff Hiertet fortryder / oc Synden
blissuer hannem leed oc værstyggeleg. Thi
her vdi staar besynderlig skilsmysse / imels-
lem de Gudfryctigis oc Wgudfryctigis/
S. Peders oc Judæ anger oc Penitenz.
Judas angrede vel at hand haffde Syn-
det som hand selff siger: Jeg giorde ilde
at ieg forraadde det wskyldige Blod/ Men
hand

Sprachs

icke bliffue befridde so
ere oc Talsmand
naar mand nu betind
idnissbyrd / da vor
dis oc vor Refund
lse oc fornemmelige
n / huilcket er det and
vofkessuer.

Orsje part vdi en G
deholder / er Anga
er oss aff Hieret u
i Gud / oc ville gi
de wi saa Had ou
den. Thi det an
thand haffuer E
/ oc fortient ha
ff / vden saa er ma
tryder / oc Synd
oc værstyggetig. I

lig skilsmysse / int
oc Wgudsfrigting
anger oc Penitent
hand haffde Sp
: Jeg gjorde ill
digte Blod / Mo
han

Aandelige Lægedom.

25.

hand angrede det icke for den skyld / at
hand haffde fortørnet Gud / oc Synden
er slem i sig selff / oc hand haffde værstyggs
gelighed til hende / men fordi hand befrye-
tede sig for Guds heffn oc straff / som der
vilde effterfølge. Saa giøre oc alle Wgu-
delige / naar deris Samuittighed engang
vaagner op aff Syndens soffn. Men
S. Peder oc alle Gudfryctige de angre
oc fortiryde at de haffue Syndet / icke alle-
ne fordi / at de befryete sig for Guds heffn
oc straff / men oc fast mere fordi de haffue
fortørnet Gud / oc offuertraad hans ret-
særdige Bud / oc for Syndens slemhed oc
værstyggeliheds skyld / saa at de tencke
som Seneca siger : Viste ieg at Gud vilde
aldrig straffe Synden / saa vilde ieg dog
icke Synde for Syndens slemhed skyld.

Dette Had oc værstyggetihed til
Synden kand her aff vndfangis vdi ic
Menniskis Hierete. Først at hand tencker
at Synden er den aller slemmeste ting
som til kand være / oc Dieffuelens værel-
sis vdiryckte Billeder i Menniskens Siel.
Som der staar i S. Hansis 1. Epistels

D

3. Cap.

Jesu Syrachs

3. Cap. Huo som gør Synd hand er aff
Dieffuelen. Thi Dieffuelen Synder aff
begyndelsen.

Dernest at mand tencker / at Syn-
den rettis Dieffuelen som er hendis Fa-
der / ja hun er hans lyst / Pancket oc Leeg /
aff huilcken hand haffuer storre tids for-
drift oc Bellyst / end wi kunde haffue aff
en skøn Musica, eller it glædeligt Gestebud.
Huo vil nu hoffuere den lede Skelm til
tacke / oc giøre det som hannem er fierd /
efterdi hand er saa arg / oc gør oss saa
meget ont? Pleyer mand dog slet intet at
ville giøre sin Fiende til vilie?

For det Tredie kommer denne Had
oc værstygglethed til Synden her aff / at
mand tencker huor høyelige hun mishager
Gud: Fordi den fortørner hannem: For-
acter hannem: Bryder hans Bud: Off-
uertræder hans Low: Lader Mennisket
affalde fra hannem: Oc vdsletter Guds
Willede i oss.

For det Fierde / at mand betencker
huilcken wobdelige skade Synden gør
Synderen / tilspærer all timesig oc euig

For

Syrachs
gjør Synd hand et
Dieffuelen Synder
hand tencser / at E
elen som er hendi
islyst / Pandet oc
haffuer støre tids
nd wi kunde haffu
er it glædeligt Geist
være den lede Sels
t som hannem er h
aa arg / oc gjør of
r mand dog sit im
de til vilie?
e kommer denn
til Synden heraf
højelige hun mif
terner hannem /
yder hans Bud:
w : Lader Mann
; De vdsletter G

/ at mand benn
fade Synden g
all timelig oc

Mandlige Lægedom.

26.

Formaledidelse / Fortuilelse / Misshaab / oc
den euige Øpd / vden mand i tide omuens
der sig.

For det Femte / at mand betracter /
huad skade Synden gjør andre / som aff
vore Exempel hendragis til lige efftersols
gelse oc Fordømmelse.

For det Siette / at mand offuerueyer /
Huilcken stem oc værsynggelig ting Synden
maa være / som foriager den hellige
Aand oc Guds velsignede Engle / de
Himmelstke Drauantere / som oss beuocte
oc beuare skulle mod Dieffuelens argelist /
fra oss/lige som Røg den fordriffuer Bier.
Disse sex Sager ere vel saa drabelige / at
de met rette skulle bøye vore Hierter til an-
ger for Synden / oc gjøre hende værsyng-
gelig oc ilde luetende for vore øyen.

Dette maa nu saa være sagt / om dee
første Raad / som Syrach gifuer den
Siuge / at hand skal gjøre / om hand vil
naa sin sundhed igen Oc Guds venskab:
Huilcket oc alle Christne skulle gjøre vdi
huadsomheldst Raarss oc Modgang dens
nem paa henger / om de begære at blifue

Dij fors

Jesu Syrachs

forsigte met Gud/oc vorde den quit oc less.
Thi først skulle de aff Hiertet befiende/ at
Gud haffuer Retfærdeligen lagt dem saa-
dant paa for Syndens skyld/ ved huilcken
de haffue fortient langt værre end det kand
være. Dernæst skal de offre Gud it anger-
fult Hierte/ befiende deris Syrd/ ved
huilcken de haffue offuertraad Guds
Bud/ befiende Guds retfærdige Brede
imod Synden/ oc deris fortiente straff oc
Formaledidelse: Hierteligen angre oc for-
tryde at de haffue Syndet/ oc hade Synden
oc bære værstyggelighed til hende.
Fordi her vdi staar den første Trappe til
Guds venstab/ oc alt gaat/ være sig ti-
meligt eller evigt/ Legemligt eller Aande-
ligt/ at bekomme/ oc den første begyndelse
til all lycke/ oc Salighed. Som Gud selff
siger Esaiæ i det 66. Capittel/ Til huem
skal ieg see/ vden til den Fattige/ oc til den
som haffuer en sonderknuset Aand/ oc
som frycter sig for mit Ord.



Om

in Sprachs
oc vorde den quitt och
aff Hierret besiende
erdeligen lagt dem
dens skyld/ ved huld
angt verre end duse
l de offre Gud it ang
nde deris Synd
ie offuertraad G
huds reserndige D
deris fortiente fra
Nerteligen angror
Syndet/ oc hadde E
tyggetilighed til hu
den fersie Tropp
ilt gaat/ være ig
genligt eller I
den fersie begny
ghed. Som Guds
Capittel/Lilhu
den Fattige/ oc tilh
vermuset Aand/
Ord.



2.

Om det Andet.

En Anden Lægedom som
Syrach vdi sit Raad lærer oc
gissuer den Siuge / som bes
gærer at komme aff met sin
Siugdom oc ælendighed / ve saa Guds
Naade oc Venstfab / er / at hand siger.
Men bed H E R R E N / saa skal
hand giøre dig Helbrede. Her vd
fressuer Bijsmand tuende ting aff den
Krancke / Det ene er / at hand skal haffue
Troen / det Andet / at hand skal bede.

I. OM TROEN.

Endog det Første neffnis icke vdtyn
ckelige aff hannem / saa kand mand dog
forstaa aff det som hand setter / at hand
vil at den Siuge skal haffue Troen. Thi
efterdi mand huercken kand rettelige bede/
vden mand gissuer en liffactig Tro / som
Paulus lærer Rom. 10. Huorledis skulle
de falde paa den (siger hand) paa huilcken
de icke tro? De ey heller blifuer Bonhord

D iii aff

Jesu Syrachs

aff Gud vden Troen / som S. Jacob
scrifuer i sit Første Capittel. Huor der
staar : Den som tuiler / det et den som ikke
haffuer en fast Tro oc stadig tillid paa
Gud / hand er lige som Haffsens bølge/
som røris oc driffuis bort aff Værit:
Saadant ic Menniske tott ikke tencke / at
hand skal faa noget aff H E R R E N :
Da er det flart / at effterdi Syrach vil at
den Singe skal bede / Oc lærer at hand
skal blifue Bonhørd / at hand aff hannem
vdkressuer / at hand skal haffue en leffuen-
dis Tro i Hiertet / saa at hand ikke skal for-
tuile om Syndernis forladelse / oc Guds
Naade. Men visselig tro oc forlade sig
met en stadig tillid paa Gud / at hand for
Christi skyld vil forlade Synden / oc være
Barmhertig / skenke oc giffue hannem
det evige Liff / oc hielpe hannem aff denne
Singdom oc ned / der som det fand være
Gud til ære / hannem selff nyttelige.

Denne Tro / som er en vis fundskab
om Gud oc hans naadige Forrettelse / oc
en Hiertens begæring til Guds Barms-
hertighed vdi Christo / oc en fast forladel-
se / at

se/ at Gud vil estter sin milde Forrettelse/
for sin Søns skyld aff blot Maade forlade
Synden/ oc gifre den salig som tror paa
sig / foruden all Menniskelig fortieniste
vdi nogen maade: Det er den anden part
vdi en Christelig Penitens/ ved huileken ic
Menniske blifuer omuent til Gud/ oc bes
kommer salighed. Fordi det er icke nock til
Salighed / at mand / som wi hørde i den
Første part / fiender sin Synd/ sin Ret
færdige straff oc Fordømmelse / angrer
at hand haffuer giort ilde/ oc er bange oc
bedryffuet deraare/ men hand maa videre
gaa frem / oc tro at Guds Søn haffuer
lid Død oc Pine for hans Synder skyld/
oc er Opstanden for hans Retfærdighed/
at hand oc alle som sette deris tro / tillid oc
fortrofning paa hannem / icke skulle For
tabis men haffue det euige Liv / Guds
naade oc Syndernis forladelse. Ellers
kunde mand snart vdi sin Samuittig
heds banghed / for sine mangfoldige
Synder / oc gruelige straff som hand
haffuer fortient / falde vdi Misshaab oc
fortuilelse / om Guds Maade oc Barne
se/

D iiiij hiers

Jesu Syrachs

hierighed / oc tage sig selff aff dage mee
den Forrædere Juda / eller aff vanstro
raabe met Cain / aff Moses første Bogs
q. Cap. Mine Synder ere større / end ieg
kand nogen tid faa Naade. Thi huo som
det gør / met hannem er det slet vde som it
Liass / hand blifuer Euindelig fortapt /
huorsaare Syrach siger i sit andet Capie.
Bee dem som misstrøste paa Gud / oc ictke
bliffue fast oc de Wgudelige / som raffue
bort ictigen. Bee de Misstrøstige / thi de
tro ictke: Derfaare skulle de oc ictke besker-
mis / det er Gud skal ictke være dem en naas-
dig Fader oc skykherre imod Synden /
Døden / Dieffuelen oc Helffuede / Men-
de skulle endelige fordømmis.

Men Troen hun er allene den rette
Haand / ved huilcken wi anamme vor
Herre Christum met alle sine velgiernin-
ger / oc applicere, tilføye oc tilegne oss dem
til Salighed: For denne Sag / siger
Christus Johannis i det Tredie: Lige som
Moses opfønede en Hugorm i Dreken /
saa skal oc Menniskens Son opfønes /
paa det at alle som tro paa hannem / ictke
skulle

skulle fortabis / men haffue det euige Liff.
 Item / saa elskte Gud Verden / at hand
 gaff sin enbaarne Søn / at alle som tro
 paa hannem / icke skulle fortabis / men
 haffue det euige Liff. Her høre wi / at wi
 vndgaa den euige Fordommelse / oc vorde
 salige formedelst Troen allene / men icke
 for Troens værdstykld oc fortientiste / eller
 for denne gierning i sig selff / at wi tro :
 Men for hans stkyld oc fortientiste som wi
 tro paa / huilcken er Guds enbaarne Søn /
 som er ophøjet paa Kaarssens galie / oe
 giffuen aff Gud Faders Barmhertighed
 oc wiigelige fierlighed hen i Døden for
 vore Synder / at hand skulle være it sone
 Offer for dem / stille Guds vrede tilfrids /
 giøre syldist for vore Synder / lide den
 straff som wi haffde fortient / oc forhuerff-
 ue oss Syndernis forladelse / Retfærdig-
 hed / Hellighed / det euige Liff oc Salig-
 hed.

Tordi Troen hun er lige som en
 Haand instrument oc redskab / ved huil-
 cken wi anamme disse Christi velgiernin-
 ger / oc Saligbed aff Gud / Den er icke en

Dv

Sag/

Jesu Shrachs

Sag / for hues skyld wi blifue Salige.
Thi der som it Menniske vaare falden vdi
en dyb Brynd / oc funde icke komme der
aff / men maatte druckne der vdi / vden
hand blesse hiulpen / oc der vilde da en
komme oc recke hannem Haanden / oc dra-
ge hannem op / oc den der laa i Brynden /
ville met sin Haand tage fat paa hans
Haand igen / da vaare hans Haand som
laa i Brynden icke en Sag til hans bes-
frielse / men allene it middel / ved huilcket
hand anammede den andens hielp / som
aff sin gode vilie / hannem opdrog. Saa
ligge wi allesammen / vdi Syndens / Os-
dens oc Fordømmessens Brynd nedsum-
efne. Men Gud recker oss sin Naadis oe
Barmhertigheds Haand / oc tilbiuder oss
hielp oc Salighed vdi Christo Jesu / for
hans verdskyld oc fortieniste / oc Troen
er den Haand som wi recke imod Gud / oc
anamme hans Naade oe Barmhertig-
hed / oc vor HEre Christum oc hans hielp
oc salighed: Dersaare er Troen icke en
Sag / for hues skyld wi vorde salige / men
allene it middel oc redskab / ved huilcket wi
allene

hyld wi blifue Salig
etniske vaare saldene
funde icke komme d
druckne der vdi / v
en / oc der vilde da
men Haanden/och
den der laa i Brynd
und tage sat paa h
zare hans Haand
te en Sag til ham
it middel / ved hund
den andens huel /
hannem opdrog. E
n vdi Syndens /
sens Brynd nech
ecker oss sin Naade
Haand / oc tilbunden
odi Christo Jesu /

Aandelige Lægedom. 305
 allene anamme vor Freisere Guds Søn/
 som haffuer fortient oc forhuærssuit oss
 Syndernis forladelse oc det enige Liff.
 Denne mening haffuer det som Paulus
 siger til de Romer i det Tredie. Saa hol-
 wi det nu / at Mennisken blifuer Retfærdi-
 dig vden Lovens gierninger / allene forme-
 delst Troen. Som hand det selff forkla-
 rer i samme Capittel / der hand siger. De
 blifue Retfærdige aff hans (det er Guds)
 Naade / vden fortieniste / ved den Genles-
 ning / som er skeet formedelst Christulni Jes-
 sum / huilcken Gud haffuer skieket til en
 Naade stoel / formedelst Troen i hans
 Blod / huor met hand tilbinder den Ret-
 færdighed / som gielder for hannem / i
 det / at hand forlader Synden.

Saadan en Liffactig oc Saliggioz-
 rendis Tro / kommer aff Christi sande
 fundskab / formedelst den hellig Aands
 krafft oc forarbeidelse. Huilcken fundskab
 staar besynderlige vdi try syncke / at mand
 rettelige kiender hans Person / hans Em-
 bede / oc hans Hierte imod Menniskene/
 huilcket det hellige Euangelium altsam-
 men lærer oss.

Om

Jesu Syrachs

Om hans Person lærer Euanges-
lium. Først at hand er en sand euig oc
Almectig Gud met Faderen/ saa at hand
kand giøre alt det hand vil/ oc ingen kand
forhindre hans vilie. Thi for Gud er in-
tit Ord imueligt/ siger Engelen/ Luce
i det 1. Capit. Nu vil hand/ alt det som
hand haffuer loffuet oc til sagt oss vdi sit
salige Ord/ oc hand er sandru/ oc kand
icke siuge. Fordi hand er Sandhed selff/
som hand siger Johannis i det 14. Jeg er
Deyen/ Sandhed oe Liffuit. Oc der er
icke funden suig i hans Mund/ scriffuer
Esaias i det 53. Cap. Dernæst lærer
Euangelium/ at hand er icke Menni-
ste/ oss lig i alle maade/ Synden vnder-
tagen/ som haffuer anammet vor Natur
til sin Guddommelige Persons enighed/
at hand vil giøre vor Natur delactig vdi
Guddommelig øre oe Herrlighed. For det
Sidste lærer det/ at hand er en Person/
Gud oc Mand/ oc er icke tuende Perso-
ner/ som hand haffuer tuende Naturer/
men alleniste en Guddommelig Person/
at wi skulle vide/ at alle de gierninger som
hand

Person lærer Euang
land er en sand euig
et Faderen/ saa at han
hand vil/ oc ingen fa
lie. Thi for Guds
siger Engelen/ u
vul hand/ alt da
uet oc tilslag oss vi
and er sandru/ oc ta
hand er Sandhed Joh
ohannis i det 14. ^{Ja}
to Liffuit. De d
ans Mund/ scrip
Cap. Denneſt la
nder if sant Ma
ide/ Spinden v
mammet vor Na
ge Persons euig
or Natur delactig
u. Herrlighed. For
hand er en Per
er ikke tuende Pe
er tuende Natur
dommelig Perso
de gierninger ha
han

hand haffuer giort vdi sin Menniskelige
Natur/ til at igenløse oss (som er/ at hand
er pint/ Død/ begraffuen for vore Synder/
haffuer fuldkommet Louen/ oc er Op
standen/ at hand ville tilregne oss sin ly
dighed/ at vi der met skulde være Refærs
dige for Guds Alasium / oc hand giør for
bøn for oss hoss sin Himmelſke Fader)
haffue it euigt oc wendeligt værd oc kraft/
oc ere nocksom til at giøre alle dem salige
som Tro pa hannem. Fordi gierningen
tager sit verd aff Personen som hende
giør / effterdi Personen er euig oc wende
lig/ saa er osaa hans gierningers værd
skyld euig oc wendelig.

Om hans Embede lærer Euanges
sium/ at at hand er en Jesus/ det er en
Frelsere / som skal Saliggjøre sit Folk
aff deris Synder/ som der staar Mathæi
i det Første. Oc at hand er derfor kom
men til Verden/ at hand vilde hielpe oc be
frie dennem som ville anamme hannem
ved Troen fra deris Synd / oc Jordom
melse / oc gissue dem Salighed. Som
den hellige Paulus siger i. Timoth. I.
Det

Jesu Syrachs

Det er jo visselige sant / oc ic dyrt værdige
Ord / at Jesus Christus kom til Verden /
at giøre Syndere salig. Oc hand siger
selff: Jeg er kommen at Saliggjøre det
som vaar fortapt. Luc. 19. Oc Johannis
i det Tredie. Gud sende icke sin Søn til
Verden / at hand skulde dømme Verden /
det er Fordømme alle Menniske for deris
Synder / men at Verden skulde blifue
Salig ved hannem.

Om hans Hiertelære Euangelium /
at hand er saa besindet mod alle Menni-
ske / at hand icke vil / som Ezechiel siger i
det 33. Cap. Nogen Synderis død / huor
stor oc mangfoldige hans Misgierninger
oc ondskab kand være / Men at hand skal
omuende sig / det er / giøre Penitenz / kom-
me til Christuni oc tro paa hannem / oc
leffue / det er / blifue Salig. Som oc
Paulus 1. Timoth. 2. scriffuer. Gud vor
Frelsere / vil at alle Menniske skulle hiel-
pis / oc komme til Sandheds bekiendelse.
Dette sit Hiertelag mod alle arme Syne-
dere / haffuer Christus nocksom beuist oc
obenbaret / den stund hand vaari Verden /
haade met ord oc gierninger. Met

Aandelige Lægedom.

32

Met ord / vdi huilcke hand tilbiinder
alle Syndere / huor grossue de funde væs-
re / vden all Personers anseelse i nogen
maade / hielp oc Salighed / ere alle hans
Euangeliske Predicken fulde. Saa siger
hand hoss Matthæum i det II. Cap. kom-
mer hid til mig alle (her vdlucker hand in-
gen / som sig ey selff vdlucker formedelst
sin vanstro) i som arbeide oc ere besuerede/
Jeg vil vederquege eder / det er / Jeg vil
forlade eder Synden / stencke eder min
Retfærdighed / espste eders bedrøffuede
Samuittighed met den hellig Aland / oe
paa det sidste gissue eder det euige Liff.
Dog vil hand giøre det / met dette vilkaar/
der som de ville tro paa hannem / som der
staar Johannis i det Tredie. Huo som
troer paa Sønnen / hand haffuer det eui-
ge Liff / huo som icke troer paa Sønnen/
hand skal icke see Liffuit / men Guds Vres
de blifuer offuer hannem.

Met sine Gierninger / haffuer hand
oc beuist / at hand vil alle Synderis salig-
hed. Thi hand haffuer ingen Syndere
forskt / som er kommen til hannem / men
taget

Jesu Syrachs

laged dem allesammen til Naade. Saa
haffuer hand giort met mange obenbare
Toldere / met Matheo / met Zacheo / met
den Toldere hoss Lucam i det is. met Ma-
ria Magdalena den grossue Synderin-
de / met Køffueren paa Raarsset / met S.
Peder som haffde fornecet hannem tre
gange. Summa / det er sanden som Sy-
rach siger i sit Andet Capit. Seer til de
gamblis Exempel / oc mercker dem : Huo
er nogen tid bleffuen bestemmet / som sette
Haab til hannem ? Huo er nogen tid for-
laden som bleff i Guds fryct ? Eller huo
er nogen tid forsmaat aff hannem / som
paakalde hannem ? Som hand vilde sige/
slet ingen / icke en eniste. Thi H E R-
R E N er Naadig / siger hand / oc Barm-
hertig / oc forlader Synderne / oc hielper i
nød.

Huo som dette ved om vor H E RRE
Christo / hand haffuer en ret fundskab om
hannem / oc naar hand saadant betencker
oc alffuorligen betracter / saa opueckis der
ved den Hellig Aands krafft oc bestilling
vdi Hierket / en inderlig oc brendende at-

gra

men til Naade. E
met mange obend
theo/ met Zacheo/
icam i det is. men
n grossue Synde
paa Raarset/ met
forneciet hanner
det er sanden som
det Capit. Sac
oc merker dem:
i beskemmet/ som
Huo er nogen ud
uds fryct? Eller
at aff hannem
Som hand vild
uiste. Thi he
iger hand/ oc du
synderne/ oc helse
ved om vor H
en ret fundskab
saadant betra
r/ saa opuerctis
trafft oe besillu
oc brendende

traa oc begæring / til at blifue delactig
vdi vor Herre Christo / oc hans Belgiers
ninger oc fortieniste / huilcket er Troens
vndsfangelse / oc der hoff begynder Mens
nisket aff gantske Hierte / at sette sin tillid
paa Christum / oc forlader sig paa hans
Foriettelse / at hand vil visselige / som hand
haffuer loffuet / forlade alle dem / som kom
me til hannem / Synden / sly dem Guds
Naade oc venskab / oc giøre dem Salige.
Dette er Troens sødzel vdi Hiertet / huor
aff der oc folger / lydighed imod Gud som
er Troens fruct.

Saa staar derfor Troen vdi Fire stys
cke. Det Første er en ret fundskab om vor
Frelsere Christo / oc Guds Naadige Løffe
te oc Foriettelse. Det Andet / en vis tillid
paa vor Herre Christum / oc Guds Løffe
te. Det Tredie er / trost oc glæde vdi
Samuittigheden. Det Fierde / er it nye
Leffnits begyndelse.

I. Staar Troen vdi en sand fundskab
om vor Herre Christo / oc Guds naadige
Foriettelse. Thi det er icke muligt / at
mand kand tro oc forlade sig paa den ting/

E

huil-

Jesu Syrachs

Huilcken hand intet ved aff at sige / oc icke
grandgissuelig fiender. Derfaare er det
forneden / at wi skulle vide huad Gud
haffuer loffuet oss / oc rettelig fiende vor
Frelsere oc Saliggiorere Christum / om
wi ville tro / Huilcken fundskab er aff
Euangelij Predicken at bekomme / som ieg
tilforn paaminte : Fordi det lærer oss / huo
hand er / huorfaare hand haffuer anāmer
Manddom / huad Hiertelag hand haffuer
imod alle arme Syndere. Thi naar som
wi nu rettelige forstaa det / som den gode
Gud haffuer oss foriettet / oc wi fiende vor
Herre Christum / oc de velsegierninger / som
oss vdi oc formedelst hannem skenckis oc
gissuis : Saa begynde wi det først at sam-
tycke / oc faa dernes en hiertelig attraa oc
begæring / at wi funde bliffue deelactige /
vdi saadanne herlige oc salige gode ting.
Tuet imod / huor mand icke fiender oc
forstaar en ting / da er det gamle ord-
sproch sanden : *Ignoti nulla cupido.* Det
mand intet ved aff / det attraar mand icke.
Item / den haffuer icke ont for Guld / som
aldrig Guld saae.

I.I. Staar

ved aff at sige / oc
der. Derfaare er
kulle vide huad G
oc rettelig fiende
erere Christum /
ten fundskab er
at bekomme som
fordi det lærer off
hand haffuer ani
hertelag handh
ndere. Thi naam
staar det som den
rietet / oc wi fiende
de velgierningen /
t hannem stund
de wi det først at
en hertelig attau
de blifue deelacty
oc salige gode is
mand icke fiende
er det gamle o
i nulla cupido. D
attraa mand id
ont for Guld /

II. Staar Troen vdi en vis tillid / oc
fast forladelse oc fortroesning / paa Guds
Løfste oc naadige tilsgagn / oc paa denne
Meglere oc Talssmand / som mand i saa
maade fiender / samtycker oc begærer. Saa
at it Menniske icke tuil / men visselige fors
lader sig her paa / at hand bekommer det
som Gud haffuer loffuet vdi sit salige
Ord / effterdi hand er sandru / oc kand icke
line / eller omuendis : Som S. Jacob i
det Første vidner / der hand siger / at der er
ingen omstiftelse eller foruendelse hoss
hannem / met Liuss eller Mørck. Som
der oc staar Numeri 23. Gud er icke som
it Menniske / at hand skulde Line / eller som
Menniskens Barn / at hand skulle oms
stiftis. Malachice. 3. Cap. siger Gud :
Jeg er HÆXXEN / oc ieg forandris icke.
Der til met / er hand Almectig / saa at
hand kand holde oc vdrette det hand haff
uer loffuet uden all forhindring / huorfaare
David i den 59. Psalme / berghinner han
nem aff hans Almectighed oc loffactighed
eller sandhed / sigendis : HÆXE Gud jes
baoth / huo ere n meetig Gud som du e. De

Eij

din

II. S. 11.

Jesu Syrachs

din Sandhed er omkring dig? Oc i den
115. Psalm. Vor Gud er i Himmelten/oc
kand giøre huad hand vil. I lige maade
dømmer hand oc om Christo/ setter all sin
loffue/ fortrøsning oc tillid paa hannem/
at hand vden sin egen værdighed oc for-
tieniste/faar Syndernis forladelse/Guds
naade oc vensteb/ oc det enige Liff oc Sa-
lighed/ for Jesu Christi værdskylde/Som
den hellige Scrifft/ alleuegne lærer. Til
Romerne i det 3. Cap. De ere bleffne Ret-
færdige aff hans Naade vden fortieniste.
Acto: 10. Om denne vidne alle Prophes-
ter/ at alle de som tro paa hannem/ skulle
ved hans Næfn haffue Syndernis forla-
delse. Acto. 13. Det skal være eder vitter-
ligt/ kiere Brødre/ at Syndernis forla-
delse/ blifuer eder fundgiort ved denne
Christum/ oc aff alt det/ ved huilket i
funde icke vorde Retfærdige i Mose Low.

Ved denne Forladelse oc tillid paa
Guds Forrettelse/ Naade oc Barmhiers-
tighed/ skilnis besynderlig en saliggjørens-
dis Tro/ fra Diefflenis oc de Wgudelis-
gis Tro. Thi endog disse vide Guds For-
rettelse/

omkring dig? Det
Gud er i Himmelten
ind vil. I slige ma-
n Christo senere alli-
goc tillid paa hanne
egen verdighed af
vernis forladelse. G-
oc det enige Liff or E-
risti verdslyd. G-
alleuegne lere. I-
ap. De ere blefne
Naade uden fortun
me vidne alle p-
paa hannem. f-
fue Syndernis for-
skal være eder mit
it Syndernis for-
undgiort ved den
at det ved hulda-
troige i Mose Law-
ladelse oc tillid p-
naade oc Barmhi-
lig en saliggjorte
s oc de Wgudl-
e vide Guds for-
jettsle

Aandelige Lægedom.

25.

jettsle/ om hans Naade oc Barmhiertig-
hed/ oc samtycke den at være sanden. Saa
forlade de sig dog icke her paa / oc tro icke
at de haffue noget gaat her aff. Som S.
Jacob i det Andet giffuer tilkiende. Dieff-
lene/ siger hand/ tro / oc beffue / det er / de
vide vel / at Gud er Naadig: Men de tils-
egne sig icke hans Naade / men frykte sig
for hannem / som en streng Dommere / oc
en Tyff for Galien. Saa giøre oc de
Wgudelige / som wi see i Cains ErempeL:
Hand viste vel / at Gud vaar til / oc at hand
haffde loffuet / at Quindens Sæd skulde
sønderknuse Slangens hoffuit. Gen. 3.
Men hand forlod sig intet paa Gud oc
hans Forietning / oc haffde ingen fortrøst-
ning paa hans Naade / men ansaa hans
nem allene som en Blodheffnere offuer
Abels død / oc icke som en mild oc Barm-
hiertig Fader. Thi saa staar der Gen: 4.
At Cain sagde til H E R R E N. Min
Synd er siørre end hun fand forladis
mig / see du drifuer mig i dag aff Landet /
at ieg maa skule mig for dit Ansigt oc
blissue wstadig / oc Landflyctig paa Jor-
E iij den/

Jesu Syrachs

den/ saa vil det gaa mig / at huo mig fin-
der/ hand slar mig ihiel.

Det giøre icke de Gudfryctige/ som
haffue en saliggisrendis Tro i deris Hier-
te/ men de forlade sig aldelis paa Gud/ at
hand effter sin Forietelse vil være Naadig
oc Misskundelig/ elskē hannem som det al-
lerbeste oc deyligste/ forsee sig alt gaat til
hannem/ frykte ocsaa for hans Straff oc
trusel/ men falde icke i Mishaab/ endog des-
ris Synder er store / blissue oc icke Mis-
trøstige/ men fornuente Naade / hielp oc
Barmhertighed/ for Christi skyld. Eff-
terdi/ Gud som David siunger i den 103.
Psalme / er Barmhertig oc Naadig /
Taalmodig oc meget Misskundelig : De
handler icke met oss effter vore Synder/ oc
betaler oss icke effter vore Misgierninger :
Men saa høye som Himmelten er offuer
Jorden / lader hand sin Naade være me-
tig offuer dem/ som hannem frykte. Saa
gjorde den Synderinde hoss Euacam i det
Siuende. Der hun hørde Euangeliun/
som falder alle Syndere til Penitenz / oc
tilbiuder alle dem som tro Syndernis for-
ladelse

Aandelige Lægedom.

36

ladelse oc salighed vdi Christo Jesu: Da
gissuer hun sin Samuittigheds banghed
oc forskreckelse for Synden oc Syndens
straff / Desligeste hendis værstyggelighed
som hun haffde til Synden / tilkiende for
medelst sine flydendis taare oc offuerflodis
ge graad ved huilcken hun tode Christi
Føder. Men at hun icke vilde falde i
misshaab for Syndens mangfoldighed /
men visseligen trode oc forlod sig paa
Christum / at hand vilde forlade hende /
alle hendis misgierniger / vidner hun her
met / at hun søger hen til Christum. Oc
paa det mand skulde see hendis gode forset /
at hun her effter vilde sky all Synd oc
Guds fortornelse / oc tiene hannem / da
beuiser hun Christo all tienstaetighed /
saluet hans Føder / giør dem vaade met
sin graad / tørrer dem met hendis Haar /
oc lader icke aff at kysse dem.

III. Staar Troen her vdi at mand
finder trost / husualelse oc glæde i Samuitt
igheden / imod Syndens forfaerdelse / oc
Lowsens forbundelse. Thi effterdi at ic
Menniske er aff met Synden / oc Lowsens

Eiij sens

Jesu Syrachs

sens formaledidelse / oc den euige straff som
Synden haffuer fortient / huilcket altsam-
men tilforn giorde Samuittigheden bane-
ge oc angerfuld : De nu stadeligen Tror
oc forlader sig paa Gud / som paa en naa-
dig Fader / at hand vil giffue Syndernis
forladelse oc Himmerigis Glæde for sin
Søns værdskyld : Da fand det icke andet
være / end at it Menniskis Samuittig-
hed / maa jo blissue trostig / Glad oc rolig /
oc fryde sig vdi HEAREN / for saadanne
wsigelige gode ting. Thi daglig forfaring
vduiser huor glade oc frydefulde wi pleye
at blissue / Naar wi blissue befriede fra
nogen Liffs fare oc stor nød / oc bekomme
noget gaat : Huor meget mere skulle wi
da vorde glade oc rolige / naar wi fornem-
me i vort Hierte denne trost aff Guds ord
oc den hellig Aland / at wi ere forløsde fra
Synden oc den euige pine / oc ere Guds
Børn ? Det er Esaias i det 9. Cap. siger :
Mand skal glæde sig for dig / som mand
glæder sig i Høsten / som mand er glad /
naar mand vddeler Bytte. Thi du haff-
uer sønderbrødet deris byrdis Aag / oc deris
skuldris

Sprachs

/ oc den enige straff
ortient/ huilcket alda
Samuittigheden h
Den nu stadeligen L
Gud/ som paa mi
vil giffue Synde
nerigis Glade for
Da fand det icke
Renniskis Samui
trosig/ Gladom
MEN/ forsaad
. Thi daglig forst
e frydefulde wi
bi blifue befrid
or nod/ oc beho
meget mere full
ge/ naar wi som
re trost aff Guds
at wi ere forlader
pine/ oc ere G
i det 9. Cap. sig
r dig/ som ma
m mand er gla
te. Thi du ha
dis lag/ oc da
skulde

Aandelige Lægedom.

37.

skuldris Riss / oc deris driffueris Kæp.
Det er du haffuer forlat dem deris Syn-
der / oc befrijt dem fra Lowens trufel oc
Formaledidelse. Men huorledis denne
Samuittigheds Fred oc glæde er oss for-
hucerffuit / siger Paulus Coloss: 1. Det
vaar behagelighed/ at all Fuldkommelig-
hed skulde bo i Christo/oc alting skulde for-
ligis formedelst hannem til hannem selff/
være sig paa Jorden eller i Himmelten/
der met/ at hand giorde Fred / formedelst
Blodet paa hans Kaarss/ved sig selff.
III. Staar Troen i en ny lydigheds/
oc Christelig lessnets begyndelse / som er
Troens rette Fruct/ huor paa huer fand
kiende / om hand haffuer en retsindig oc
liffactig Tro eller ey. Thi som Paulus
scrifuer Galat. 5. Aandens fruct er Kier-
lighed / Glæde / Fred / Taalmodighed/
Venlighed / Godhed / Troen / factmodig-
hed / kyfshed / mod saadanne er Lowen icke.
Men huilcke som høre Christum til / de
Kaarssfeste deris Kjød / met sin lyst oc be-
gæring. Item/ til Romerne i det s. Cap.
Huilcke Guds Aand driffuer/ de ere Guds

E v

Børn.

Jesu Syrachs

Børn. Bær derfaare din Tro ingen
fruct/ oc driffuis icke aff Guds Aand til
alt gaat/ men henger ekfon i Læberne oc i
Munden/ da duer hun intet til Salighed.
Thi Christus siger Matth. 7. De skalle
icke alle som sige til mig H E R R E
H E R R E/ komme i Himmerigis Rige/
men de der giøre min Faders vilie i Hims-
melen.

Den som nu saa tror/ hand er it Guds
Barn/ hand er aff met sine Synder/ oc
er forløst fra den gruelige Syndens
straff/ som ieg omtalede i den første part/
Døden/ Dieffuelen oc Helffuede/ hand
er Retfærdig/ oc haftuer en Naadig Gud i
Himmelten/ oc det enige Liff oc Salighed/
for Christi skyld / Som der staar til de
Romere i det Ottende. Saa er nu intet
fordømmeligt i dem/ som ere i Christo Jes-
su/ de som icke vandre effter Kiødet/ men
effter Aanden. Thi at Aandenens Lov/
som giør oss leffuendis i Christo Jesu/
gjorde mig fri fra Syndens oc Dødsens
Lov.

Men paa det at ingen skal bestaffe
sig

taare din Tro
te off Guds Land
er ekon i Lebene
jun intet til Salig
Matth. 7. Dic
til mig HEN
i Himmerigis
in Faders vilie i h
a tror hander i
met sine Synde
gruelige Synde
lade i den første pa
oc Helfuede ha
uer en Naadig En
ge Liff oc Salig
Som der staar til
e. Saa er nu mit
om ere i Christo
effter Riodet
it Aandens Lov
i Christo Jesh
dens oc Dods
gen stat beslusi
si

sig selff/ oc tencke/ at hand haffuer en ree
saliggiorrendis Tro i Hiertet/ endog hand
den icke haffuer/ da vil ieg end nu videre
opregne nogle vilkaar oc egenstab/som fin-
dis vdi Guds Born / som haffue en sand
Tro/ at huer der aff fand dømmme om sig
selff. Den som haffuer en ret Christelig
Tro i sit Hierte/ først tror hand/ at alt det
er sanden som staar i den hellige Scrifft/oc
enil intet der paa. 2. Tencker hand/ at
hand er pliktig til at tro det / oc forlaade sig
der paa. Fordi der som ieg bekiender at
det er sanden / da er det oc billigt oc ret / at
ieg skal samtycke oc tro det. 3. haffuer hand
hu oc vilie til / at være alt det som staar i
Propheternis oc Apostlernis scrifft lydig/
til at giøre oc lide det som besalis / oc at
sky det som forbudis. Thi der som ieg vil
tro paa Gud / da er det tilbørligt / at ieg er
hans vilie vnderdanig oc lydig / oc bekiend-
er / at den er obenbaret aff hannem selff
i hans salige Ord / oc icke aff oss Menni-
ske. 4. Applicerer hand oc tillegger/ tilføyer
oc tilegner sig/ alt det gode som Gud haff-
uer loffuet / oc beslutter saa aff det for-
gangne/

Jesu Syrachs

gangne/ Jeg veed at ieg er deelactig vdi det
som Gud loffuer/ det er hand beslutter met
en vis tillid oc fortroessning / effterdi Gud
haffuer mig fier / oc giffuer mig dette go-
de/ da vil hand ocsaa giøre mig salig euin-
delig. 5. Følger her effter glæde trost oc
husualelse for alt dette gode / oc en rolig oc
fredsommelig Samuittighed. Dette lærer
Paulus Rom. 5. der hand siger : Effter-
di wi ere nu bleffne Retfaerdig formedelst
Troen/ saa haffue wi Fred met Gud for-
medelst vor HErre Jesum Christum / det
er/ wi haffue en glad oc rolig Samuittig-
hed / for Gud / at wi formedelst Christi
igenloessning ere skilde aff met det onde / oc
ere bleffne Guds Børn. Item/ til de Ros-
mere i det s. Cap. I haffue icke anammet
en trældoms Aand/ at i skulle etter frykte
eder/ men i haffue anammet en Sønlig
Aand / Formedelst huilcken wi raabe /
Abba / ah fiere Fader. Item/ til de Ebeer
i det Fierde. Wi som tro / gaa i rolighed.
6. Den som troer hand legger vind paa/
oc beslitter sig at hand kand giøre / oc lide/
det som hand skal giøre oc lide/oc sky Guds
for-

In Syrachs

Aandelige Lægedom.

39.

fortørnelse : Oc hand kand staa sit Embes-
de retteligen faare / endog Dieffuelen oc
Verden staa hannem imod. Den som nu
besindrer disse Sex sycker i sit Hierte/hand
haffuer en liffactig oc saliggiorrendis Tro.
Men huo som tuil paa Guds ords sand-
hed / tror icke at Guds forrettelse oc forlofs-
uede gode kommer hannem ved / finder in-
gen trost oc ro i sin Samuittighed / oc off-
uer sig idelig vdi Synd oc Verdens vels-
lyst / hand haffuer ingen Tro som duer
til Salighed / oc er icke en ret Christen oc
Guds Barn / men en Øyenstalck oc Bres-
dens Barn / vden saa er hand giør Penit-
sens. Dette er nock om Troen / Nu føl-
ger fremdelis det Andet / som Syrach vds
kressuer i denne Anden lærdom.

2. OM BØNNEN.

Det Andet som Syrach her vdkress-
uer / at den Siuge skal giøre / Er at hand
paa saadan en Tro oc fortrofning / som
aldelis forlader sig paa Gud / at hand vil
giøre alt det hand haffuer loffuet i sit sali-
ge Ord / for sin Spns skyld / skal bede / oc
paa

Jesu Syrachs

paafalde Gud om hielp oc trost / Karfshed oc sundhed. Men effterdi at der er inted vanskeligere arbeyde/ end rettelig at bede/som en aff de Gamle haffuer sagt. Da vil ieg alle til vnderuisning / paa det/ at huer Christen fand dis bedre oc troligere giøre effter denne Syrachs lærdom / oc forstaa huorlunde hand vil wi skulle bede/ indføre en Sentenz aff Guds ord / som lærer oss huorledis wi skulle bede / oc huad vilkaar en Christen Bøn skal haffue / at hun fand behagis Gud / oc bliffue Bøns hørd. Besynderlig fordi / at Bønen / er den rette Baaben oc Berie / oc sterckste Ringmur / ved huilcke wi funde beskerme oss imod Synden oc vore Fiender / oc staa dem imod. Som Salomon i sin Ordsprocks 1s. Capitel. lærer. H E R R E N S Næfn / siger hand / Det er / Guds Næfnis paafaldelse / er det fasteste Slot / den Ketsærdige løber did oc bliffuer beskermet.

De den Hellige Chrysostomus, som vaar Patriarch til Constantinopel scriffuer: Eigeruiss som en Stad/ huilcken icke
er

Aandelige Lægedom.

40.

er beringet met Mure / lettelig fand komme vdi Fiendernis vold / fordi at det er als delis borte / ved huilcket mand Fiendernis anløb skulde affholde: Saa fand oc Dieffen uelen lettelig føre en Siel vnder sin mact / som icke er beuebnet met Bon oc paakals delse / oc foruden megen møye opfylde hens de met allehande Synder. Thi den Siel som er berusset formedest Bonen / tør hand icke komme nær til / fordi hand bestrycter sig for den syrcke oc krafft / som Bonen haffuer hende metdelet / huilcken mere syrcker oc vederqueger Sielen / end Maden gjør Legemet.

Om Bonen siger Christus saa.
Sandelige/sandelige siger ieg eder/
alt huad i bede Faderen om i mit
Nassn / det skal hand giffue eder.
Vdi denne forte Sentenz / faaregiff-
uer vor Fressere / om en Christen Bon /
(som er Hiertens ydmyge oplofftelse til
Gud / ved huilcken wi vdi Jesu Nassn /
Det er / en stadtig Tro oc tillid paa hans
nem oc hans fortieniste / enten begære noz
get

Jesu Syrachs

get aff hannem / eller oc tæke hannem
for hans beuiste velgierninger) antuar
til Fire drabelige Spørssmaal om Bø-
nen/ vdi huilcke den gantske Lærdom om
Guds paakaldelse er befatted.

- I. Det første Spørssmaaler:
huem mand skal paakalde?
- II. Huorledis mand skal bede
oc paakalde?
- III. Huor om mand skal bede?
- IV. Om Gud vil giffue oss det
wi bede om?

I. Huem skal mand da paakalde? Det
lærer Christus her/ i det hand siger: Huad
somheldst i bede Faderen om. Saa skulle
wi dersaare paakalde Gud Fader. Men
efterdi/ wi funde icke tencke at Gud er en
Fader / vden i Sønnen vor meglere: Oc
Sønnen haffuer giort os til Guds Børn
formedelst den hellig Aand / huilcken der-
for kalsdis en Sønlig Aand: oc ingen fien-
der Faderen / vden Sønnen / oc huilcken
Sønnen vil det obenbare / som der staar

Mats

Sprachs

eller oc tæke ham
velgierninger) om
Spørssmaal om
en ganiske Landom-
er besattet.

ffe Spørssmaal
land skal paafal-
dis mand skal
alde?

om mand skal
Gud vil giffue os
om:
and da paafalde:
i det hand siger: h
veren om. Saah
de Gud Fader. Vi
te tenke at Guda
men vor meglere:
ort off til Guds
Aland/ huilken
Aland: oc ingen
Sønnen/ oc huil-
kare/ som der sa
M

Aandelige Lægedom.

41.

Matthæi i det Elleffte/ oc ingen fand fals-
de Jesum en HERRE / vden ved den hellig
Aand / effter Pauli vidnessbyrd: Da er
det flart / at ingen fand paafalde Fader-
ren / vden Sønnen / oc ingen Sønnen/
vden den hellig Aand. Saa skal wi der
faare paafalde oc tilbede Gud som er Far-
der / Son / oc den hellig Aand / en vdi
Guddommelig substanz/ væsen/ oc værel-
se/trefoldig vdi Personen. Huor faare den
som paafalder Faderen / hand vdelucker
icke Sønnen oc ey den hellig Aand: Huo
som tilbeder Sønnen / hand tilbeder Far-
deren oc den hellig Aand/huo som paafals-
der den hellig Aand / hand ærer Faderen
oc Sønnen. Thi disse tre ere it. 1. Joh. 5.
Her paa at wi skulle tilbede denne ene san-
de Gud / som er Trefoldighed vdi enig-
hed / oc enighed vdi Trefoldighed / oc in-
gen anden/ haefue wi befalning/ Foriets-
telse/ oc Exempel vdi scrifftten.

I. Haefue wi befalning i Moses Fem-
te Bogs 6. Cap. oc hoss Matheum i det
4. staar saaledis: Du skal tilbede HER-
REN din Gud / oc hannem allene skal du

F dyrcke.

Jesu Syrachs

dyrcke. Vdi det Andet Budord biudis oc
saa dette samme. Du skal icke tage HEr-
rens din Guds Naſſn forfengelig i din
Mund: Der faare skal du rettclige bruge
det i Bon oc paakaldelse. Item / i den 96.
Pſalme: Tilbeder HERREN i hellig
prydelſe/ all Verden ſkal frychte hannem.
Oc i den 99. Ophøyer HERREN vor
Gud/ oc tilbeder for hans Fodſkammel/
Thi hand er hellig.

2. Haffue wi Foriettelſe allene / at wi
ſkulle bliſſue Bonhørde / naar wi paakal-
de Gud. Fordi Gud tilſiger oc loſſuer oss
icke / at wi ſkulle bliſſue Bonrige / der ſom
wi tilbede Jomfru Mariam. S. Peder/
eller andre Helgen oc Creature / men all-
ene naar wi paakalde hannem vdi en ſand-
tro. I den 50. Pſalme ſiger hand / Paas-
kald mig i din nød / oc ieg vil hielpe dig / oc
du ſkal tacke mig.

3. Haffue wi Exempel / at wi icke til no-
gen anden ſkal giøre vor Bon / end til
Gud. Diffe Exempel ere trende ſlags /
ſom er Guds Sons / de hellige Englers /
oc Gudsrytige Menniskers. Guds Son
paas

paafalder ingen anden end sin Himmelsske Fader / som wi haffue Exempel Lucce 22. Cap. Huor hand siger / vdi sin største angst : Fader der som du vilt / da tag denne Kælek fra mig / dog stkee din vilie oc icke min. Englene paafalde ocsaa ingen anden end Gud oc den værdige Trefoldighed. Vdi Christi Fødzel Lucce. 1. Cap. Sunge de : Ere være Gud i det høye Fred paa Jorden / oc Mennisk'en en vels behagelighed. Oc Esaiae i det Siette : Hellig / hellig / hellig er den HERRE Besbaoth. Gudsnyctige Menniske / de hellige Patriarcher / Propheter / Konger oc Apostle / ja den gantske Christne Kircke haffue icke vdi deris Bon / robt til nogen anden / end til Gud allene / ey skulle wi heller giøre.
4. Beuisis oc dette samme her aff / Mand maa icke tilbede nogen anden / end den paa huilcken mand maa tro. Thi saa scriffuer Paulus til de Romere i det 10. Cap. Huorledis skulle de paafalde den paa huilcken de icke tro ? Nu maa wi icke tro paa nogen anden end paa Gud / som er Fader / Son / oc den hellig Aand. Som Fij wi

Jesu Syrachs

vi bekiende vdi vor Christelig troes Artis-
ckle. Oc Jeremice i det 17. Cap. staar der:
Forbandet er den Mand / som forlader
sig paa Mennisken/oc holder Kiød for sin
arm/ oc bortuiger fra Gud met sit Hierste.
Derfaare maa vi icke paafalde nogen
anden/ end Gud som er Fader/ Søn/ oc
den hellig Aland. Her met stemmer ocsaa
Syrachs Raad i denne sted offuer it / at
hand siger : Bed HERREN.

Saa giøre de derfaare meget daars-
lige/ som paafalde Creaturene / Stocke/
oc Stene/ oc Affodøde Helgen / Thi det er
vnder Saligheds fortabelse høyeligen for-
budet / I det første Bud. Augustinus bru-
ger saadant it argument mod de Dødis
paafaldelse.

De affodøde haffue enten lessuet Gu-
delige/ oc sticket sig vel i Verden/ eller ilde:
Haffue de fryctet Gud/ da er deris spørste
begæring/ at all øere/ dyrckelse / oc tieniste/
kand hannem allene tilleggis/ som de selff
haffuer dyrcket i Verden/ det er Gud / oc
icke sig. De Wgudelige bør mand jo icke
at paafalde. Derfaare skal de affodøde in-
genlunde tilbedis.

Huor-

II. Huorledis skal mand da bede oc paakalde Gud?

Her om giffuer oc Christus god beskedten / i det hand siger: Vdi mit Naffn.
Saa skulde wi derfaare paakalde oc bede
Gud i Jesu Naffn / huor met vor Frelse-
re lærer tu ting / det ene huad wi skulle fly
vdi vor Søn / det Andet huad wi skulle
giøre oc haffue / der som wi ville bede ret-
telige.

Først lærer hand her met / at hand
siger / wi skal bede i hans Naffn / at wi
skal hensette oc bortlegge all mening / præ-
sumption oc formastelsh / om vor egen dig-
nitet, værdighed oc fortieniste / saa at wi
icke tencke at Gud er oss noget skyldig.
Fordi Christus siger icke/ huad som heldt i
bede Faderen vdi eders Naffn / Det er for
eders egen skyld / værdighed oc fortieniste:
Men vdi mit Naffn / det er som hand vil-
de saa sige / i skulle ingenlunde berømme
for Guds Asium / eders egen gierninger
oc verdskyld / men i skulle neffne mig / oc
bede at hand vil vide eder Søn for min

Fiij skyld/

Jesu Syrachs

skyld/ for min fortieniste oc forbøn. Saa
vil der saare Christus/ at wi icke skulle for-
driste oc stole paa oss selff/ oc vor egen
værdighed/ naar wi ville Bede/ Som den
Phariseer giorde/ hoss Lucam i det Altins-
de. Huilcken opregner sine gode giernin-
ger/ for huilcke hand meente at Gud vaar
hannem noget plictig. Thi saa siger
hand: Jeg tacker dig Gud/ Jeg er icke som
andre Folk / Røffuere / wretfærdige /
Horfærle/eller oc som denne Toldere: Jeg
Faster to gange om Ægen / oc giffuer
Liende aff alt det ieg haffuer. Lige saa
scrifuis der om en Munck/ aff de Carthu-
fers orden/ at der hand laa for Døden/ be-
gynte hand at raabe / oc sige : H E R-
R E/ betale mig det du est mig skyldig.
Men der hand bleff tilspurt aff en som
stod hoss hannem / huad hand tenckte at
Gud vaar hannem skyldig? Da suaredes
hand / det euige Liff er hand mig plictig.
Fordi ieg haffuer tient hannem/ vdi Fyr-
retiue samfelde Aar i dette Kloster/oc Haff-
uer strengeligen holdet mine Muncke reg-
le oc gierninger. Ja ieg meen/ Gud vaar
hans

in Sprachs
tienisse oc forben, e-
suis, at wi icke skulle
oß selff, oc vor
vi ville Bede. Som
hoss Lucami da I-
gner sine gode giern-
nd meente at Gud va-
lctig. Thi saa
ig Gud, Jeg er icke
offuere, wrechandig
om denne Toldere,
om Ngen, oc gif-
ieg haffuer. Lige
Munk, aff de Cart
nd laa for Deden,
e, oc sige: Hej
t du est mig syd-
tilspurt aff en lu-
huad hand tundit
syldig? Da suar-
r hand mig plictig
hannem, vdi syn-
te Kloster, oc haf-
nine Munderig
meen, Gud naat
haff

Aandelige Lægedom.

44*

hannem det Himmerige for sine giernings
ger skyldig, huor de flaes met Brandene,
oc Luen staar baade vdi igennem Dørrene
oc Binduene, oc Belzebub hytter Lønen
vd. Dette vil icke Christus, at wi skal
giøre: Thi det heder icke at bede i Jesu
Naffn, men at opregne sine gode giernings
ger, oc rose dem for Gud, oc at gaa i Rets-
te met hannem, som sin gieldener. Men
hand vil at wi vdi en sand Penitenz, oc
Hiertens ydmyghed skulle nadersla oss for
Gud, befiende vor store Wuerdighed,
oc den aff Hiertet fortryde oc begræde.
Først, fordi Gud er oss intet plictig, vden
euig Straff oc Fordømmelse. Dernæst,
fordi wi ere hans Fiender før end wi blif-
ue omuende. Fremdelis, fordi Gud bøns-
hører icke Syndere, som der staar Johans-
nis i det Niende: Det er, saadanne Hoff-
særdige oc stolte Giester, som den Pharis-
seer vaar, som icke vilde befiende deris
Synd, men blifue varactige vdi deris
ondskab. For det sidste, Thi Gud staar de
Hoffærdige imod, men de ydmyge giff-
uer hand Naade i. Pet. 5.

F iij

Der-

Jesu Syrachs

Dernæst lærer Christus her met / at
hand besalder / at wi skal bede vdi hans
Mæssn / huad wi skal giøre oc haffue vdi
vor Bøn. Det Første wi skal giøre / som
mand aff det ieg nu sagde fand dømme/
er at wi skal met altsomstørste ydmyghed/
oc it angerfult Hierte oc en sønderknusec
Aland / for de Fire forneffnde Sager / ne-
dersla oc ydmyge oss for Gud. Om huil-
cken ydmyghed wi haffue mange støne
Exempler vdi Guds Børn / iblant huil-
cke / jo Helligere oc Gudfrystigere huer
haffuer været / jo dybere haffuer hand yd-
myget oc nedertrygt sig selff / naar hand
vilde gaa frem for Guds Ansigt / oc giøre
sin Bøn.

Saa siger den hellige Prophet Da-
niel vdi det Niende. Ah HERRE / du
store oc forfærdelige Gud / wi haffue
Syndet / oc giort wret / wi haffue værit
Ugudelige / oc affaldne / wi ere bortuige-
de fra dine Bud oc Ret. HERRE / du
est Retuiss / men wi mure skamme oss. Vi
ligge for dig met vor Bøn / icke paa vor
Retfærdighed / men paa din store Barm-
hertig-

u Sprachs

er Christus her met
t wi skal bede vdi ha
kal giore oc haffue
ørste wi skal giore / so
nu sagde kand dom
thomisierste ydmyg
erte oc en sønderfri
forneffnde Sager
oss for Gud. Om h
vi haffue mange h
ids Børn / blam h
oc Gudsnytigere h
ybere haffuer han
it sig selff / naar h
Guds Ansigt / og
hellige Prophet

Aandelige Lægedom. 45.
hiertighed / Ah H E R R E / her / ah
H E R R E vær Naadig / ah H E R R E /
giff act paa oc giør det / oc tøffue icke for
din egen skyld / Thi din Stad oc dit Folck
ere fallede effter dit Naffn. Saadan en
Form oc maade bruger oc Esaias vdi det
64. Cap. See / du vaarst vel Bred / siger
hand / der wi Syndede oc bleffue lenge der
vdi / men wi bleffue dog frelste. Men nu
ere wi allesammen som de wrene / oc all vor
Retuished er / lige som en besmittet Quin-
dis flæde. Vi ere alle visnede som Vlad / oc
vore Synder fører oss bort / lige som it
Vær. Ingen / falder paa dit Naffn / eller
giør sig rede at holde dig. Thi du skiuler
dit Ansigt for oss / oc lader oss vansmectis i
vore Synder. Men nu H E R R E / du est
vor Fader / wi ere Leer / du est vor Pottes-
magere / oc wi ere alle dine henders giers-
ning. H E R R E / ver icke for saare Bred /
oc kom icke Synden euindelige ihu / see
dog der til / at wi ere alle dit Folck.

Her seer mand huor aldelis intet / de
forlade dem paa sig selff / eller paa nogen
ting / vden allene her paa / at de tencke de

F v høre

Jesu Shrachs

høre Gud til / oc ické Misshaabe oc tuile / at
hand haffuer jo omsorg for dennem / oc
vil beuisse dem Naade. Som oc Jeremias
giør i sit 14. Capit. huor der staar : Ah
HÆRRE / vore Misgierninger haffue
det vel fortient / men hielp dog for dit
Maffn skyld. Thi det er meget sanden / oc
vel screffuet aff Propheten Baruch i det
Andet en Siel som er meget bedrøffuet /
oc gaar nedbøhed oc semmerlig / oc haffuer
paa det neste udgrædet sine Øyen / oc er
hungrig / den priser HÆRRE din Hers-
lighed / oc Retfærdighed. Oc nu HÆR-
RE vor Gud / wi ligge for dig met vor
Bøn / ické for vor Fædris / oc vore Kon-
gers Retfærdigheds skyld / men for din
Harmhertigheds skyld.

Saa skulle wi ocsaa bede effter denne
viss / oc sige : Du Retfærdige Gud / Jeg
befiender mig / at være en arm Syndere /
som haffuer offuertrædet alle dine Bud /
oc er ické værdig / at ieg skulle oploffe mine
Øyen til Himmelten / oc meget mindre /
at ieg skulle Bønhøris aff dig. Men gack
ické vdi Rette met din Tienere / thi ingen
som

su Schrachs

icke Misshaabe oc suil
omsorg for denne
lade. Som og Jesu
pit. huor der saar.
e Misgierminger hø
men hielp dog for
i det er meget sande
Propheten Baruch

om er meget bedrof
oc jemmelig oc hø
radet sine Open
ser HERRE din
dighed. Den nu he
i ligge for dig man
Fadris/ oc vore so
s skuld / men for
skuld.

oc saa bede effter den
Reisfærdige Gud /
tre en arm Synder
ader alle dine Bu
g skulle oplooffst mi
oc meget mindre
aff dig. Men ga
Eiencere thi ingo
son

Aandelige Lægedom.

46.

som lessuer er Reisfærdig for din Asium/
Men forbarme dig offuer mig / oc vdslet
alle mine Synder / oc Bonhør mig naas
delig/ effter din store Mistundhed/ for din
Søns Jesu Christi skyld/ at ieg fand pris
se din godhed / oc tække dig min gantske
Liffs tid.

Det andet Christus lærer at wi skul
le giøre / naar wi ville bede / i det hand
biuder oss at bede vdi sit Næffn/ Er/ at wi
skulle allene forlade oc fortrøstie oss / paa
vor Megleris Jesu Christi værdskuld /
fortieniste oc forbøn. Der faare siger
hand / Huadsomheldst i bede vdi mit
Næffn/ det er vdi min sande kundskab / oc
en fast fortrøstning oc tillid paa mig / for
ladendis eder paa min Fortieniste / oc
Bon/ som ieg skal giøre for eder til min
Himmelske Fader / Saa at i henkaste all
Risdelig ross / oc fordristelse paa eder selff /
oc berømme eder allene vdi mig / skulle i
traade frem for Gud / oc giøre Bon til
hannem / om alt det i haafue behoff. For
di der er en Meglere (siger Apostelen 1.
Tim : 2.) mellem Gud oc Menniskens
som

Jesu Syrachs

som er/det Menniske Jesus Christus/for
medelst huilcken wi haffue allene tilgang
til Gud/oc dristighed til at tale/i all til-
lid ved Troen til hannem/som der staar
til de Epheser i det 3. Cap. Fordi hand
staar mellem oss oc sin Fader/som en
Meglere/Talsmand oc ypperste Prest/
met baade sine Hender vdracte/oc bøyer
sin Faders Hierte her ned til oss met naa-
dig Bonhørelser/oc drager oss op til han-
nem met Sønlig paakaldelse/oc bru-
ger der til tuende atskillige middel/efter
som hand ved huer part tienlig oc bequem-
melig fand være. Huilket oc er hannem
let at giøre/efterdi hand seer begge parter
ind vdi Hiertet/det er/sin Fader oc oss/
huorledis wi ere findet mod huer andre/oc
huad huer feil oc fattis/at wi icke funde
komme til sammen.

Først seer hand/huorledis hans Fa-
der der offuen i Himmelten/som en streng
Dommere oc forterinde Ild/for Syn-
dens skyld/brender imod oss/oc vil effter
sin Retfærdighed straffe oss met euig For-
maledidelse/oc er aldelis affuent fra oss/
at

Alandelige Lægedom.

47.

at hand huercken vil høre / eller ſee oss / oc
en giffue oss noget gaat. Vdi ſaa maade
taler Esaias i det Trettende / om Gud
ſom er for Synden vred oc forþørnet / oc
ſiger / at hans dag kommer græſelig /
Vredactig / grummelig / til at ødelegge
Landet / oc at vdslette Syndere der aff.
Item / David i den 1s. Psalm. Jorden
beſſuede oc rørde ſig / oc Biergenis grund-
uol rørde ſig oc beſſuede / der hand vaar
Vred. Der gick damp aff hans Næſe /
oc forþærende Ild aff hans Mund / at det
liunede der aff. Der faare ſetter Chris-
tus imod hannem ſin Død oc pine / Hf-
fer oc betaling / værdſkyld oc fortieniſte / ved
huileken hand haſſuer igenløſt Menniſ-
ſken / oc giort fyldiſt for Menniſkens
Synder / oc giør Børn for oss høſſ ſin
Fader / oc ſtiller der met hans Vrede til-
freds / oc vender hannem til oss met all
Naade / at hand met ſin Misfundheds
Øyen ſeer til oss / ſom en Barmhiertig
Fader til ſine Børn / gierne hører oss / oc
ſteſſe oss met enigſt
ſkent oc gaffue.

Der-

Jesu Syrachs

Dernæst seer ocsaa vor HErre Chris-
stus/ huad oss arme Syndere oc Maddis-
scher feiler her paa Jorden / som er / at wi
haffue en ond Samuittighed for Syn-
den/ oc ere der aff Misstrøstige oc tuilacti-
ge til at Bede / oc kunde icke tro / at wi
haffue plaz i Himmelten / oc en naadig
Fader vdi Gud. Der faare bruger Chris-
stus oc saadan middel/ som tien til at for-
driffue all tuiffuel aff Hiertet/ oc til at bes-
trykke vor Tro : Som er / at hand lader
Predicke Euangeliun / huilket er Guds
Krafft/ alle dem som tro til Salighed/ Oc
ligeruiss som ic Himmelske Bress / om
Guds naadige oc Faderlige vilie imod oss/
huor vdi hand lærer oss/ huor vel oc koste-
lig vor Sag staar i Himmelten / oc huor-
ledis hand formedelst sin Fortieniste/
Offer de forbøn / haffuer forsonet sin Fa-
der/ oc omuend hannem til oss/ met hans
Naadis stat oc Liggendefæ/ at hand varer
paa oss Dag oc Nat / naar wi ville kom-
me oc bancke paa/ oc vil gierne metdele oss
det som tien til hans cere / oc vor egen
fromme oc beste : Oc huorledis wi haffue
Syn

er ocsaa vor Hænge
rme Syndere or Man
a Jorden / som er / at
Samuittighed for G
f Misstrøstige oc tulde
oc kunde ikke tro / at
Himmelten / or en naadig

Der saare bringan
niddel / som tien til at
tel aff Hiertet / oc tila
Som er / athand
gelium / huilket er G
om tro til Salighed
Himmeliske Brief
Faderlige vilie im
ter oss / huor vel oss
i Himmelten / or ha
edest sin Fortvill
haffuer forsonet sin
annem til oss / met fo
zendefer / at handnu
it / naar wi ville ha
vil gierne meddel
s are / oc vor en
huorsledis wi ha

Aandelige Lægedom.

48.

Syndernis forladelse / Christi Retfærdig
hed oc det euige Liv. De for dette glædelis
ge Euangelij Bref / henger hand Tu
høye Segel oc Secret / som er Daabens
oc Alterens Sacramente / formedelst
huicke hand besyler huer for sig / det som
loffuis i Euangilio / oc giør dem visse oc
trygge om en naadig Bonhørelse / i det
hand lader dem Dobbe / Absoluere oc affløse
i sit Naffn / oc spiser dem met sit eget Les
gem oc Blod til salighed. At grundfeste
vort Pater noster oc Bon paa disse salige
middel / oc ansee vor Meglere Christum
met Troens øyen / som fører oss til sin
Himmeliske Fader / oc fører vor Suppli
cation oc Bon for hannem / oc hielper at
wi blifue Bonrige / det heder ret at Be
de i Christi naffn.

Det Tredie Christus lærer / at wi
skulle giøre / der som wi ville rettelig bede /
Er / at effterdi ingen kand i saa maade bes
de i Christi Naffn / oc forlade sig paa
hannem oc hans værdskyld / som nu er
sagt / vden Troen / at wi da skulle gaa
frem for Gud met en sand oc lessuendis
Tro.

Ej

Jesu Shrachs

Tro. Thi vden Troen kand wi huercken
anamme Guds velgierninger / eller blif-
ue Hønghørde. Fordi der som wi icke visse-
lige sla vor lijd her til / at baade vor Per-
son oc Høn teckis Gud / oc wi sandelige
bliffue hørde for vor Megleris Christi
skyld / oc dette stadelige tro / da bekomme
wi slet intet aff Gud. Thi den som tuiler/
hand er lige som Hasssens bølge / som rø-
ris oc driftuis bort aff Været / saadant
at Menniske tør icke tencke at hand faar
noget aff HERREN / siger Apostelen.
Oc til de Ebreer i det II. Cap. staar der:
Vden Troen er det wimueligt at behagis
Gud. Behagis mand icke Gud / saa faar
mand en heller noget gaat aff hannem/
som til Salighed oc velfart tiene kand. Oc
icke er det heller mueligt / at hand kand ret-
telige giøre sin Høn. Huor aff wi see / at
en Christelig Tro er fornøden / vdi Høn
oc paakaldelse / om den skal ret skee / oc no-
get vdrette. Fordi de som icke haffuer Tro-
en / deris Høn er Synd / som den 109.
Psalme taler / oc de Vede oc faa intet /
Thi de bede ilde som S. Jacob scriffuer i
det 4. Cap.

Her

Iesu Syrachs

Troen fand wi huet
velgierninger/ eller bi
fordi der som wi ikke vi
her til / at baade vor
is Gud / oc wi saende
er vor Megleris Ch
adelige tro / da becom
Gud. Thi den som thi
Haffsens bølge / som
vort aff Varet / saab
t icke tenke at hand
DEN / siger Apostol
i det II. Cap. staat
det vnuueligt at beh
nand icke Gud / saab
oget gaat aff ham
oc velfart tiene kand
ueligt / at hand kand
on. Huor aff wi he
er forneden / vdi
den skal retfæl / ou
som icke haffuer /
Synd / som den 10
Bede oc faa into
S. Jacob skriften

Aandelige Lægedom.

490

Her hoss er at acte / at ic Christet
Menniskis Tro som vil retsindelig Bede/
haffuer Fire Columnner oc støtter / at styde
oc opholde sig paa / imod all tuilactighed
oc mistrostighed / som wi aff Christi ord
her funde forstaar oc beslutte.

Den Første Støtte som Troen
haffuer at styde sig paa / til at fordriffue
all tuiffuel aff Hiertet / er Guds Foriets-
telse i sig selff / at Christus her loffuer / at
wi skal Bønhøris. Fordi denne Foriettel-
se anseer Troen / oc opueckis aff hende til
at bede. Thi den beslutter paa det allers-
uisseste / at Gud / som haffuer loffuet oc tils-
agt Bønhørelse / huercken fand eller vil
liuge. Som Paulus met Abraham Ex-
empel bewiser til de Romere i det 4. Cap.
Hand tuilede icke paa Guds Løffe fors-
medelst vanstro / men hand bleff sterck i
Troen / oc gaff Gud cere / oc viste paa det
alleruisseste / at huad som Gud loffuer /
det fand hand oc gisre.

Den Anden støtte som Troen ops-
holder sig paa / mod all tuiffuel / er Guds
Faderlige Hiertete oc store Kierlighed til

G oss/

Jesu Syrachs

oss / at mand betencker / at hand som vi
paafalde er vor Fader / som elsker oss in-
derlige vdi sin Søn Christo. Thi wi ere
giorde behagelige / vdi hans elskelige / staar
der til de Epheser i det Første. Huor aff
Troen bekommer en god fortrøstning / oc
stor forhaabning / at hun blifuer Søn-
hørd / essterdi en naadig Fader fand icke
necte sit fiere Barn / huad det til nødtørfs-
tighed begarendis vorde.

Den Tredie støtte / ved huilcken
Troen fordriffuer all tuilactighed / er
Christi værdskyld oc fortieniste / at wi Be-
de vdi hans Næffn / det er / for hans skyld.
Hues fortieniste er wendelig / oc høyeligen
værd / at wi for hendis skyld skulle vorde
Sønrig. Fordi hand som icke sparde sin
egen Søn / men gaff hannem der hen
for oss alle / hui skulle hand icke gissue oss
alting met hannem ? Rom. s.

Den Fierde støtte / er Christi Eed / at
hand her suer / at wi skulle blifue Søn-
hørde. Men essterdi Christus fand aldrig
fornecte sig selff / oc Himmel oc Jord skal
forgaa / men hans Ord forgaa icke.

Lucas

u Sprachs

encher / at hand som
fader / som er off
i Christo. Thi vdi
vdi hans estelige fa
i det Første. Huer
en god fortrossning
/ at hun blifuer B
naadig Fader kand
nu / huad det til noget
vorder.

e sjette / ved hun
er all tuulatighed
oc fortieneste / at mi
/ det er / for hans
wendelig / oc hopp
idis skyld skulle m
ind som ikke havde
gaff hannem da
de hand ikke giffu
? Rom. s.

te / er Christi Ed
ffulle blifue B
Christus kand alt
immed oc Jord
Ord forgaar id
Luu

Aandelige Eregetdom.

30.

Luccæ 21. Meget mindre / at hand skulde
Suerie sig ommeen. Da beslutter Troen
fast / at mand ingelunde maa tuile om en
naadig Bonhørelse.

Disse fire Troens støtter / oc wryng-
gelige Fundament oc grund / saareholder
Christus vdi de Ord / som ieg nu forklarer:
Men her til kand mand endnu aff Scrifft-
ten sette den Temte. Som er Bonhørels-
sens endelig Orsag / hueraare Gud
Bonhører / som er Gud Faders oc Guds
Søns øere / effter hans egne Ord / hoss
Johannem i det 14. Cap. Huad i bede i
mit Massn / det vil ieg giøre / paa det / at
Faderen skal øeris i Sønnen. Men effters-
di Gud gierne forfremmer sin / oc sin
Søns øere / som hand selff siger Esaiae i
det 42. Cap. Jeg vil ingen anden giffue
min øere / oc ey heller Aßguderne mit Loff.
Item / Johannis i det 5. Cap. siger Jes-
sus. Jeg øerer min Fader / oc i vancere
mig. Jeg søger ikke min øere / men der er
en (det er Gud Fader) som hende søger
oc dømmer. Da er det obenbare / at Gud
vil gierne vide dem Bon / som raabe til
Gij han-

Jesu Syrachs

Hannem i Troen. Naar it Christet Mens-
niskis Tro / som giør sin Bøn / nu sydør
oc oppeholder sig paa disse støtter / saa er
det icke mueligt / at hun kand tuile eller
mistrøste.

Det Fierde Christus lærer / at wi skal
giøre naar wi ville Bede / her met / at hand
siger / at vor Bøn skal stee i hans Næffn/
er / at effterdi Troen er død i sig selff / uden
hun haffuer gierninger / som S. Jacobs
andet Capitel vidner / at den som paa-
kalder Gud / skal oplöffe rene hender / det
er / haffue it gaat forset / bortlegge en ond
begæring til at Synde / oc giøre det Gud
tacknemmeligt er. Fordi det vil S. Pau-
lus / der hand 1. Tim. 2. scriffuer: Jeg
vil at Mendene skulle Bede i alle Stæder/
oc oplöffe hellige hender / det er / som icke
ere besmittede met it ont forset. Item / Das
uid Psalm. 26. Jeg vil to mine hender i
wskyldighed / oc holde mig til H E R-
R E N S Altere / det er / Jeg vil rette oc
bedre mit Leffnet / oc haffue it gaat forset/
och saa vil ieg paakalde Gud. Thi liger-
uiss som it Hierste / der er besmittedet met it
ont

u Strahs

Naar ic Christen
gjor sin Bon/ nu spon
paa disse støtter/ saa
at hun fand tuile,

Christus lærer/ at mit
Bede/ her met/ at hu
skal ske i hans Nof
den er død i sig skaffet
inger/ som S. Jea
dner/ at den som
opløftte rene hender
vorset/ bortlegge mi
nde/ oc gjøre din
fordi det vil S. Pa
im. 2. scriffuer/ 10
Le Bede i alle Sten
nder/ det er/ som
ont forset. Item/ D
g vil to mine hando
ude mig til H E
et er/ Jeg vil ratto
haffue it gaat for
e Gud. Thi lign
er besmitten met/

Aandelige Lægedom.

310

one forset at Synde oc gjøre ilde / oc en
ond Samuittighed / beflicker Bønen/ oc
gjør hende stinkende for Gud : Saa blif-
uer ic Hierte / som er renset formedelst
Troen/ oc haffuer ic Christelig forset til ac
sky Synden oc Guds fortørnelse/ miskuns-
delige Bønhøre hoss vor H E R R E.
Som hand selff betiender Esaice i det før-
ste. Om i end vdbrede eders hender / da
skuler ieg dog mine Øyen for eder / oc om
i end meget Bede/ hører ieg dog icke: Thi
eders hender ere fulde met Blod (det er
Synd oc ondsfab) toer / renser eder/ tager
bort eders tanckers ondsfab (det er / eders
onde forset) fra mine øyen. Lader aff det
onde / lærer at gjøre gaat / søger effter
Ræt / saa skal i blifue hørde met eders
Supplicatz/ vil hand sige. Men effterdi
at de ere saa faa / som det ville gjøre / saa
skeer det oc / at der ere saa mange som Be-
de til forgeschuis. Som Gud selff taler/
vdi Salomonis Ordsprogs 1. Cap. De
skulle raabe til mig/ men ieg skal intet suas-
re / de skulle Aarle søger mig/ men icke fin-
de/ der faare at de hadde Lærdom/ oc vilde

G iij

icke

Jesu Syrachs

icke haffue HERRENS fryct / det er/
de vilde icke lade sig vnderuise / oc leffue
Gudelige.

En saadan Bon / som haffuer de for-
screffne vilfaar / er den rette Magnet oc
Segelsten / som drager Gud Fader met
sin Himmelstke stat oc gode her ned til oss:
den kostelige Røgelse / oc skøne Balsam /
som hannem glæder oc teckelig er: Den
flingende Klocke / som liuder op i Himmel-
len / trenger sig igennem alle Skyer / oc
skil alle Vær fra hin anden / som Christus
selff siger Johan. 15. Vden mig kand i
intet gifre. Men der som i bliffue i mig /
oc mine Ord bliffue i eder / da skulle i bede
huad i ville / oc det skal vederfaris eder.
Som hand oc Math. 18. met sin ner-
uarelse binder sig til saadan Bon / oc si-
ger: Der som to aff eder bliffue ens paa
Jorden / huor om det er at de ville bede /
det skal vederfaris dem aff min Fader i
Himmelten. Thi at huor som to eller tre
ere forsamlede i mit Massn / der er ieg
mit iblant dem.

III. Huor

Jesu Sprachs
HERRENS fryst / der
sig vnderwist / oc lig

Aandelige Lægedom.

52.

III. Huor om skal mand da bede / i saa maade ?

Det giffuer oc Christus tilsiende / der hand siger : Huad som heldst i bede Faderen / det er / huad som heldst i haffue behoff / oc alt det eder er fornøden / være sig Legemligt eller Aandeligt / timeligt eller evigt / met saa skel / det icke er til Guds vancere / eller eders Saligheds forhinsdring / skulle i bede / at Gud vil giffue eder for min skyld. Dog skulle wi giøre det / met denne beskedten oc vndersked. Det Aandelige oc det gode / foruden hues bekommelse wi icke kunde vorde Salige / ja vor Siels salighed / skulle wi bede / at Gud vil vnde oss / Vden alle vilkaar. Thi wi haffue HERREN S wryggelige Løffe her paa / oc flare obenbarede vilie / at hand det visselig giffue vil. Som wi see hoss Joel i det Andet / oc til de Romere. 10. Capit. Huor der staar : Huo som paafalder HERRENS Naffn / hand skal blifue salig. Men det Legemlige gode / som allene rør paa dette timelige Liff / skulle wi begæs

G iiii re met

III. Huor

Jesu Syrachs

re niet vilsaar / om det er Guds vilie oc
kand være Gud til ære / oc oss nytteligt
vden vor Saligheds forhindring. Vdi
lige maade / det onde som kand forhindre
vor Salighed / skulle wi bede vden all vils-
kaar / at Gud vil affuende. Men det on-
de / som allene møder oc tuinger oss vdi det-
te Liff / skulle wi begære at befries fra / om
Guds ære / oc vor Salighed / icke der aff
kand slide nogen affbreck / oc modstand.
Thi vdi disse timelige ting / bør oss / at eff-
terfølge den Spedalskis Exempel / hoss
Mathaeum i det s. Cap. Huilcken saaledis
beder : HE Kre / der som du vilt / da fant
du hielpe mig. Som oc Augustinus lærer :
*In omni oratione & obsecratione, domini
voluntatem in te, non tuam deprecare fieri.*
Det er / vdi all Bon oc Formaning / skal
du bede at Guds vilie maa stee paa dig / oc
icke din egen : Fordi wi vide icke / som
Origenes scriffuer / huad wi skulle bede oc
begære aff Gud. Thi stundem begære wi
det / nödde aff vor skræbelighed / som er
imod vor Salighed. Fordi ligeruiss som
en der Sing er paa Legemens vegne / be-
gærer

om det er Guds vil-
til Gere / oc oss mynd-
heds forhindring. D-
ende som fand forhun-
tulle wi bede den al-
affuende. Men da-

eder oc tuinger oss
begære at besries fra
or Salighed / ict b-
affret / oc mod-
relige ting / bør oss /
spedalskis Exempli-
s. Cap. Huilcken han-
der som du vilt / du
om de Augustinianis
& obsecratione, den
non tuam deprecari
on de Formaning
ilie maastee paad
ordi wi vide ict /
huad wi skulle ha-
Chi stundem begaa-
stroeblighed / som
Jordi ligeruiss /
Legemens vegne

gå

Aandelige Lægedom.

53.

geerer aff Lægen / icke det som tien til hans
Karskhed / men huad den neruerendis lyse
indgiffuer : Saa bede oc wi / som ere suage
vdi denne Verdens strobelighed / vnder-
tiden det aff Gud / som er oss icke gaffn-
ligt.

Hi at denne uniuersalis, oc almindelis-
ge partichel, Huadsomheldst / huilcken
ingen ting sumis at vdelucke aff Bønen /
skal forstaas met denne beskedten / beuiser
Extens omstendige vilkaar. I. Er det vor
Fader / huilcken wi skal bede. Dersaare
bør oss icke at begære noget aff hannem /
som hans Faderlige Hierete oc Kierlighed
mod oss / fornecter at giffue : **H**i ingen
Fader giffuer sine Børn Forgiff oc huad
som skadeligt er / om de en skønt det begære.
Som Christus selff siger Lucæ. II. Cap.
Huor beder en Son Faderen iblant eder
om Brød / at hand biuder en Sten der
faare ? Oc der som hand beder om en Fisk /
at hand biuder hannem en Hugorm for
Fisken ? Eller der som hand beder hannem
om it æg / at hand biuder hannem en
Scorpion der faare ? Effterdi at i da / i

Gv**som**

Jesu Syrachs

som ere onde / funde giffue eders Børn
gode gaffuer / meget mere skal Faderen i
Himmelten ic. Huor aff wi beslutta / at
mand maa icke bede Gud / om det som er
wynnerteligt / gæckeligt eller skadeligt. 2. Ere
de Christi Disciple Guds Børn oc Christi
Brødre / som denne Foriettelse tilsigis:
Der saare skal den reuerenz oc øere / som
Børn ere deris Fader / oc Disciplene deris
Mestere plictige / affuerie / at de intet skul-
le begære / som saadan en almectig Faders
Børn ilde staar / oc kand være baade til
Faderens oc deris egen vancere: Eller det
som icke sommer saadan en Mestere som
Christus er / at giffue sine Disciple. Der
aff see wi / at mand allene det som ærligt /
høffniest / tuftigt oc Gudeligt er / i sin
Børn maa fremsette. 3. Er hand vor Sas-
liggiørere / vdi hues Naffn wi skulle bede /
huorsaare / mand icke skal paafalde Gud
om noget / som er vor Salighed imod.
Saa beslutta wi nu efter her aff / at dette
almindelige ord / Huad som heldst / skal
i saa maade forstaas: I skulle bede om
huad som heldst eder kand være mytteligt /
icke

Syrrachs
unde giffue eders Gif-
tuget mere skal Faderen.
Huor aff wi besluttet
Gud / om den som
ligt eller skadeligt.
e Guds Børn og Chri-
stiane fortælle til sig
en reuerens oc are/
ader / oc Disciplendo
affuerie / at de inter-
adan en almættig Gud
oc kand være baade
egen vanare: Eller
saadan en Messier
fue sine Disciple. Da
allene det som antis
oc Gudeligt er / i j
3. Et hand vor Eu-
Naffen wi skulle bet-
te skal paafalde Gud
vor Salighed imo-
itter her aff / at ditt
ad som heldst / skal
I skulle bede om
id være nyttelig
ist

Aandelige Lægedom.

54.

icke effter eders Dom / men effter eders
Himmeliske Faders Sentenz. Som S.
Hans i sin første Epistel §. Capit. der
forklarer / der hand siger: Saadan en
fortrostning haffue wi til Gud / at / der
som wi bede om noget effter hans vilie / da
hører hand oss. Fordi / wi ere lige som
Siuge / siger Augustinus. Men Gud er
vor Læge. Nu ved Lægen bedre huad den
Siuge tien / end som hand selff / derfaare
er det best at wi lade Guds vilie raade.

Aff dette er nu let at vide / huorledis
Syrrach vil den Siuge skal bede HERR-
REN om Karsthed oc sundhed / som er
met vilkaar / om den kand være Gud mere
til are end hans Siugdom / oc den kand
være hannem selff nyttelig / saa at hans
Salighed icke der aff forhindris vdi no-
gen maade / oc ey er hans Jeffnchristen
skadelig. Der som det icke kand skee / skal
hand være til frids met Kaarsset / oc gier-
ne lide det vden knur tolmodelige / oc sige
met Propheten: Jeg haffuer Syndet /
derfor vil ieg bære HERRENS Pre-
de. Dog skal hand bede / at Gud icke skal
lade

Jesu Syrachs

lade Kaarsset bliffue hannem for suare / oc
legge hannem Straffen haardere paa /
end hand fand drage / oc icke lade hannem
Fristis offuer hans formue : De sige met
Jeremias / aff det 10. Cap. Straffe mig
HERR E dog met maade / oc icke i din
Brede / paa det du skalt icke oprycke mig.
De met Dauid aff den 3s. Psalme: HERR E /
straffe mig icke i din Brede / oc reff-
se mig icke i din grumhed. Saa haffuer oc
Kong Manasses bedet vdi sit Fengsel.
O HERR E / lad mig icke fordærffuis i
mine Synder / oc lad Straffen icke blif-
ue euindelige paa mig. Item / Hierony-
mus : Vi fortiene vel alt det vi lide / ja
vi forskyldede fast mere / end som vi lide /
dog alligeuel beder ieg dette aff dig / at du
vilt straffe mig som en Fader / oc icke som
en Fiende : At du vilt tucte mig som din
Søn / oc icke reffse mig som din wuen.

III. Vil da Gud giffue oss det
vi bede om ?

At Gud vil visselige Bonhøre oss / oc
giffue det vi bede om / met de vilkaar som
ieg

Jesus Syrachs

iffue hannem for suar
Straffen haandere pa
rage/ oc ick lade hanc
ins formue; Osiage
t 10. Cap. Straffen
met maade/ oc ick
du skal ick opnede
aff den 3s. Psalme/ H
g ick i din Prede/ on
grunheden. Saa haffu
jes bedet vdi sit Jon
lad mig ick fordaa
oc lad Straffen ich
ia mig. Item/ Hen
ne vel alt det vilde
mere/ end som mi
rieg dette aff dig/ H
nt en Fader/ et inf
tvilt tuete mig som
mig som din wuen.
Hud giffue off
m!
elige Bønhøre off
met de vilkaar

Mandelige Legedesom.

33.

ieg mit fremsette vdi det Tredie Spørss
maal/ vidner den hellige Scrifft i tuende
maade/ som er formedelst Guds Loffte
eller Foriettelse/ oc formedelst Exempel/
vdi huilcke Foriettelsen er fuldkommen.

Guds Foriettesser/ vdi huilcke hand
loffuer/ at hand vil Bønhøre oss/ findis
gantske mange vdi Bibelen/ oc Christus
suer her en dubbelt Eed/ oc siger: Huad
somheldst i bede Faderen om i mit Naffn/
det skal hand giffue eder. Oc strax her
efter i samme Capittel: Beder saa skulle
i faa. Syrach lærer oc det samme vdi
denne Text/ der hand siger: Bed HER
REN/ saa skal hand giøre dig helbrede.
Item/ Mathæi i det 7. Cap. oc Luce i det
Elleffste staar: Beder saa skal eder giff
uis/ Leder/ saa skulle i finde: Bancker
paa/ saa skal eder opladis; Thi huo som
beder/ hand tager/ oc huo som leder/ hand
finder/ oc huo som bancker paa/ hannem
skal opladis. Oc Johannis i det 14. siger
Christus to gange: Huad i bede i mit
Naffn/ det vil ieg giøre. Item/ Esaias
i det 14. Cap. De ølendige oc Fattige lez

de

Jesu Syrachs

de effter Vand/ oc der er intet/ deris tun-
ge torris aff torst/ Men ieg HERREN
vil Sonhøre dem. Item/ Cap. 65. Det
skal skee/ før end de raabe da vil Jeg sua-
re/ naar de end nu tale/ vil ieg høre.

Item/ David i den 145. Psalme:
HERREN er nær hoss alle dem/ som
falde paa hannem/ hoss alle dem som fal-
de paa hannem aluorlige. Hand gør det
som de Gudfryctige begære/ oc hører deris
strig oc hielper dem. Saadanne løffte fin-
der mand wtallige mange/ baade i det
Gamle oc ny Testamente. Der faare/
effterdi Gud siger self i den 59. Psalme:
Jeg vil icke vanhellige min Pact/ oc icke
foruende det/ som gick vdaff min Mund.
Jeg soer en tid/ ved min Hellighed/ Jeg
vil icke sine/ for David: Da tør ingen
tuile/ at hand jo sandelige effter Guds
Forietselse blissuer Sonhørd/ om hand
raaber til hannem i Troen.

Dernæst lærer Scrifften ocsaa met
Exempel/ vdi huilcke Gud haffuer fuld-
kommet sit Løffte/ at Gud vil giffue det
wi bede om. Aff saadanne Exempel er
den

den hellige Scrifft all fuld. Vdi Moses
første Bogs 15. Capit. gibr Abraham
Bøn for de Sodomiter / at Gud icke skal
ødelegge dem / om der findis halffredies
finds tue Retsfærdige i Staden / oe gaar
siden der fra ned at / indtil hand paa det
sidste kommer til Eli : Men alle gange
loffuer Gud / at hand skal blifue hørd / oe
at hand icke vil fordeerrfue dem / om der
findis Eli Retsfærdige. Saa blifuer oe
Abrahams Suend Bonhørd i samme
Bogs 24. Capittel. I lige maade hører
oe Gud Moses egen begæring / vdi hans
anden Bogs 14. Cap. Der hand høss dee
lige min Pact / tiende vdi sit Hiertie bad Gud
gick vdaff min M
ed min Hellighed /
David : Da vor in
sandelige efter G
Bonhørd / om ha
Troen.
Scrifften ocsaa
Gud haffuer ha
Gud vil gifue
adanne Exempel

Jesu Syrachs

geeret aff Gud/ 1. Reg. 3. oc S. Jacobi
det Femte/ taler om Eliæ Bøn/ oc siger:
Elias vaar it Menniske lige som wi/ oc
hand bad en Bøn/ at det skulde icke Regn
ne/ oc det Regnede icke paa Jorden i try
Aar oc sex Maanede: Oc hand bad atter
igen/ oc Himmelnen gaff Regn oc Jorden
har sin Fruct. Historien finder mand vdi
Kongernis første Bogs/ 17. oc 18. Capit.
Kong Ezechias bad vdi sin Siugdom/
om sin Karskhed/ oc sit Lifs forlengelse/
oc Gud lagde Femten Aar der til. Ma-
nasses bad/ at hand maatte befries aff sit
Fengsel/ oc det vederfors hannem. Kor-
telige/ det er/ som Syrach siger/ ingen
forsmaat aff Gud nogen tid/ som han-
nem haffuer paakaldet/ oc den Retfærdi-
gis Bøn formaa meget/ naar hun er als
uorlig: Som S. Jacob siger/ i sit Fem-
te Capit. Der faare bør ingen tuile/ at
Gud jo vider hannem Bøn/ der som hand
beder i Troen effter Christi egen ord/ hoss
Marcum i det II. Cap. Alt huad i bede
vdi eders Bøn/ tror ekon/ saa skulle i
faa.

Der

su Sprachs

L. Reg. 3. oc S. Jacob
om Eliæ Bon/ oc sige
lenniske lige som wi
at det skulde icke ve
ve icke paa Jordeni
ede: De hand bad
en gaff Regn oc Jord
storien finder man

Bogs/ 17. ocl. Cap
bad vdi sin Siugor
oc sit Liffs forleng
nten Aar der til. Ma
nd maatte besiges af
Dersors hannem. Si
Sprach siger/ i nogen
tid/ som he
ldet/ oc den Refat
neget/ naar hun u
Jacob siger/ i si j
re bor ingen tun
m Bon/ der som har
Christi egen ord/ h
Cap. Alt huad i b
effon/ saa skulle

Vandelige Lægedom.

57.

Der som Gud end icke altid Bøns
hører effter vor vilie/ saa Bønhører hand
dog effter sin vilie. Fordi om wi icke bes
komme det som wi bede aff Gud/ saa skul
le wi vide/ at det er enten vor egen skyld/
eller er det oss icke nytteligt som wi bes
gære.

Vor egen skyld fand det være i atskil
lige maade/ naar wi ere tuilactige/ oc bede
icke i en fast Tro/ naar wi ekfon lade
Munden løbe/ oc haffue icke Hiertet der
hoss. Thi der som Tuningen (siger Chryso
stomus) fremfører ordene/ men Hiertet er
en anden sted/ oc forhandler sin bestilling/
oc tencker huad som skeer paa Torget/ da
haffue wi ingen nyttie der aff/ ja maa skees
en større Fordømmelse. Det er oc vor egen
skyld/ at wi icke faa aff Gud det wi bede
om/ naar wi ville icke giøre Penitens/
men blifue varactige vdi vore Synder/
oc haffue it ont forset/ oc ville icke lade vor
Wgudelighed fare/ oc ligge vdi Had oc
Affuind imod vor Nøste. Thi da Bøns
hører wi icke/ som den hellige Bernardus sis
ger: *Duobus modis oratio impeditur, ne im*

H

petrare

Jesu Syrachs

petrare quis valeat postulata: Hoc est, si aut mala quisquam committit aut si delinquenti in se non dimittit. Det er, Bønen forhindris vdi tuende maade / at en icke faar, det hand begærer: Det er om nogen enten gør det som ont er / eller om hand icke forlader dem som bryder hannem imod. De *Cyrillus* siger: Dem som blifue fremturstendis vdi deris ondsfab / oc daglige forøger deris fremfarne Synder / met nye Synsder / oc blifue huer dag værre / Bønhører Gud ingenlunde / hand forskinder deris Bøner / oc haffuer værstyggelighed til dem. Summa vor egen skyld er det / at vor Bøn icke fuldkommis / naar wi bede ilde / som *Hieronymus* scriffuer offuer *Mathæi* 7. Cap. Der som det giffuis den som beder / oc hand som leder finder / oc det opladis for den som bancket: Der faare er det obensbare / at huilcken intet giffuis / oc huilcken intet finder / oc huilcken icke opladis / at hand icke haffuer vel bedet / leet oc bancket.

Dernæst / Bønhører wi icke vreden / fordi det er oss icke nytteligt som wi bede om / oc kand icke være Gud til øre.

Huor-

eat postulata: Hoc est, quod
committit aut si delinq-
uit. Det er / Bønn i
de maade / at en idhjæl-
p: Det er / om nogen-
er / eller om hand idh-
ryder hannem imod.
Dem som blifuer fra
ondskab / or dagligesof-
fender / met mye-
uer dag varre / Bøn-
de / hand forskunder /
ffuer versyggeligh-
ter egen skyld er det
mis / naar wi har
skrifuer offuer Ma-
det giffuis den som id-
finder / or det opladis-
Der faare er det at
nter giffuis / or hund-
juulken ikke opladis/
al bedet / leet or bant
onhoris wi ikke vil-
lue nytteligt som
te være Gud til a-

Aandelige Lægedom.

38.

Huorsaare Gud aff sin godhed giør saa-
dan en salig vechsel oc skifte met oss / at
endog hand icke giffuer det som wi begære/
saa giffuer hand dog effter sin vilie / det
som hand vedt oss bedre oc nytteligere væ-
re. Som Augustinus siger: *Sæpe non ex-
audit ad voluntatem, ut exaudiatur ad salu-
tem.* Det er / Gud Bønhører tit icke eff-
ter vor vilie / paa det hand kand Bønhøre
til salighed. Oc Bernardus, it aff disse thu-
funde wi vden all tuissuel forhaabis / at
hand enten skal giffue det som wi bede om/
eller det som hand ved gaffnligere være.

Saa haffue wi nu fortelige / oc ens
føldelige aff Christi ord / forklaret denne
merckelige oc nødtørstige Lærdom vdi vor
Christelige Religion / om Bønen oc
Guds paafaldelse. Men effterdi at Mens-
nissen dissuær / vdi denne sidste onde Ver-
den / ere saa gantske lade / oc forsvimmelis-
ge til at giøre deris Bøn til Gud / vdi saa
maade / som nu tilforn er lært: Da vil ieg
her indføre nogle Sager / som oss Christi-
ne til flittighed / oc til idelighed vdi Bø-
nen / opuecke oc tilegge hør. Oc at det kand

Hij

skee,

Jesu Syrachs

2
ske / da skulle wi see til try ting / som er /
til Gud i Himmelten / til oss Menniske her
paa Jorden / oc til vor affsagde Fiende
Dieffuelen.

I. Der som wi see hen til Gud i Himmelten / da finde wi tre merckelige oc drabelige Sager vdi hannem / huilcke skulle boye vort sind / til at Bede stedse met flid / som ere / hans Besalning / hans Foriets celse / oc hans Godhed.

Først haffuer Gud befalet aluorsligen / at wi skulle beuise hannem denne tieniste oc Dyrckelse / som kaldis Son oc Guds paakaldelse / huor met wi prise oc ære hans hellige Naffn. Saa staar der i den 99. Psalm: Ophoyer HERREN vor Gud / tilbeder for hans Fodskammel: Thi hand er hellig. Item: I. Thessa: 5. Beder vden affladelse. Dette vdkressuer oc Gud vdi sit andet Budord / oc vdi mange andre Sentenzer i Scriften / aff huilcke ieg tilforn en stor Hob haffuer opregnet. Saa staar det icke derfaare vdi vor Haand / at wi maa bede om wi ville / oc wi maa ladet om wi ville: Men Gud vil endes

Streichs

te til try ting / som en
len til os Menniske her
til vor afflagde fiend

ee hen til Gud i him
tre merkelige oc dudu
mannem / hulstet sind
at Bede sedjemet ful
efalning / hans form
hed.

er Gud befalet alue
e beuise hannem dan
se / som kaldis Bon
/ huor met wi pris
affn. Saa staar du
Dyphoyer HEM
or hans Godskammal
Jem / I. Thess: /
else. Dette vofkru
Budord / oc vdi man
i Scriften / off huk
Hob haffuer oppe
icke dersaare vdi ve
ede om wi ville / w
le; Men Gud vil
ende

Aandelige Lægedom.

59°

endelig / eat wi skulle paafalde hans naffn /
oc der som wi det icke giøre / da vil hand
det haardeligen straffe met timelig oc euing
Straff / som hans Hellige Buds offuer
trædelse oc foractelse. Thi huo som icke
formedelst Bon oc paafaldelse ærer Guds
Naffn / hand vancerer det : Men huo det
vancerer / den vil icke Gud lade være wi
straffet / staar der Exod 20.

Dernæst skal oc Guds naadige For
iettelser / beuege oss / at wi skulle gierne bede.
Thi hand haffuer icke allene giffuet oss
sin Mandat oc Befalning at bede / men
ocea loffuet at vort Arbede / icke skal vox
re forgæssuis / Men at hand vil Bonhøre
oss / Som ieg tilforn videligen / baade met
Scrifftens vidnisbyrd oc Exempel / haff
uer beuist / Oc hand selff siger i den si.
Psalme / at hand haffuer holdet sit Løffe :
Der du kallede paa mig / i nød / hialp Jeg
dig vd / oc Jeg hørde dig. Huo som nu icke
vil altid bede Gud paa scadanne hans
Foriettelser / hand foracter Guds Naade /
Barmhertighed oc godhed / oc samler sig
vdi steden for dem / Guds vrede oc Fors

H iij bane

Jesu Syrachs

bandelle/huilkken met tiden vil komme off-
uer hannem / oc hand vdlucker sig fra
Guds velsignelse. Som David lærer
Psalm: 109. Hand vilde haffue Forban-
delse / hun skal oc komme paa hannem:
hand begærede icke Velsignelse / saa skal
hun oc blifue langt fra hannem.

For det sidste/ skal oc Guds wsigelige
Godhed/ berøre vort Hierte til at bede oc
tacke Gud/ effterdi hand haffuer beuist oss
saa mange wtallige velgierninger: Hand
haffuer skabt oss/ der wi vaare intet/ som
David bekiender i den 100. Psalm: Hand
gjorde oss/ oc icke wi selffue/ til sit Folk/ oe
til Faar som hand føder. Hand haffuer i-
genløst oss der wi vaare sortebe. Hand
haffuer igensød oc helliggjort oss/ der wi
vaare whellige Syndere. Hand beuarer/
opholder oc giffuer oss alt det som wi haff-
ue fornøden til dette timelige Liff / Huor
for Apostelen siger Act: 17. Wi leffue/ ro-
ris oc ere vdi hannem / oc effter dette Liff
vil hand giffue alle som blifue bestandige
vdi Troen/ ind til enden / det euige Liff.
Som hand sielff siger: Apocal: 2. Vær
tro

tro indtil Døden / saa vil Jeg giffue dig
Liffens Krone. Huo som icke beuegis aff
denne Guds wsigelige Godhed / oc saa
danne store velgierninger til en idelig
Tacksigelse mod hannem / (huileken er en
part vdi Bønen) oc til at paafalde Gud
ydermere / hand er først wtacknemmelig
mod Gud / oc maa dersor vente sig Hæft
oc straff. Thi Salomon scriffuer / at
Plagen skal aldrig vige fra den wtacknems
meligis Huss. Oc i Bissheds Bogs 16.
Cap. staar / at den wtacknemmeligis Fors
haabelse / skal forgaa som it Rimfrost om
Vinteren / oc bortslyde som it wnyttelige
Vand. Der hoss lucker hand ocsaa Guds
godheds oc Belsignelsis dør for sig / saa
at hand intet mere gaat aff hannem kand
bekomme. Fordi Gud vil være beden om
sine gaffuer : Oc Augustinus siger sinucl :
*Non est dignus dandis, qui non est gratus ac
ceptis.* Det er / hand er icke værd det som
skal giffuis / som icke er tacknemmelig for
det hand haffuer faaet.

II. Der som wi see hen til oss Mennis
ske / da finde wi synderlige tuende ting / som

H iiiij off

Jesu Syrachs

oss vaagne oc flittige vdi Bøn oc Guds
paakaldelse giøre skal: Som er vor egen
store fornødenhed / oc fromme Christnis
oc Guds Børns Exempel.

Vor egen fornødenhed / som oss til at
bede idelig opuecke bør / er meget stor. Først
at wi kunde affbede den store Fare / trang
oc nød / som wi ere vdi / oc det wtallige on-
de som oss offuerhenger her i Verden.
Fordi wi ere stedde vdi saadan Fare oc nød
her i Verden / oc ere saa beklemde paa alle
sider / offuen oc neden / bag oc faare / at der
som wi det rettelige betencke oc offuerueye
vilde / da kunde wi aldrig vtere lystige oc
glade: Oc wi skulde aldrig lade aff / at be-
de oc raabe til Gud om hielp oc trost.
Som wi aff dette efftersølgendis Exem-
pel kunde forstaa.

Der scriffuis / at der haffuer værit en
Konge / som altid gick vdi dybe tancker / oc
haffuer enten sielden eller aldrig leet oc
giort sig glad: Huor paa hans Raad oc
Tienere / dennem haffue forundret / oc
begærer aff hans Broder / at hand aff
Kongen skulde vdsritte / huad Orsag der
vaar

Aandelige Lægedom. 61.
vaar til / at hand altid vaar sorgefuld oc
wlystig : Huilcket hand ocsaa giorde.
Men Kongen suaredes sin Broder / at
hand den anden dag der effter vilde obenc-
bare hannem / huad Sag der vaar til.
Dissimellem lod Kongen graffue en dyb
Graff / oc opfylde hende til helten met
Ild oc gloende Kul. Dernæst lod hand
sette offuer denne Graff en raaden oc skræ-
belig Stoel / huilcken vaar bered til at fal-
de / naar mand rørde aldrig saa lidet ved
hannem. Offuer denne Stoel besol hand
at henge it blanckt Suerd / vdi en meget
kleetraad : Oc at sette paa bredden hoss
Graffuen it Bord beredt met Kostelige
Retter / Mad oc Dricke / oc lod saa sette
sin Broder paa den raadne Stoel hoss
Bordet / oc befalede at fire beuebnede
Mend skulde staa omkring hannem / en
for / en bag / oc en paa huer side / oc holde
hannem fire dragne Suerd paa Liffuit.
For Bordet stode Trommeter oc Spilles-
mend / som met deris Leeg oc sang / skulde
forlyste hannem som sad til Bords. Der-
dette vaar nu saa bestillet / sagde Kongen

Hv til

Jesu Syrachs

til sin Broder: Tag til oc saa dig Mad/
drick oc giør dig lyttig oc glad. Da suare
de hans Broder: Huorlunde er det mues-
ligt/ at ieg fand giøre mig lyttig? Som
er met saa stor fare paa alle sider beklemd?
vnder mig seer ieg disse gloende Kul oc dens-
ne Ild: Ossuer mig henger dette Suerd/
huor faare ieg mig fryctet: Trint om-
kring true disse Mend mig met Døden:
For mig seer ieg vel dette Bord/ met kostes-
lige Spise oc drick beredt: Men der som
ieg vilde røre mig / oc tage der til / da er
det til fare / at ieg falder vdi Graffuen
som er fuld aff Ild: Huor fand ieg der
faare / som er bespent met saadan nød oc
angist/ haffue lyft til Mad oc dricke / eller
giøre mig glad? Om disse sine Broders
ord tog Kongen/ oc sagde: Kiere Broder/
som du nu est besindet oc beladen / saa skal
du tencke/ at ieg er daglig besindet oc belat.
Thi løftter ieg mine øyen op til Himmel-
len/ da befinder ieg / at ieg haffuer der en
Dommere/ som haffuer røet til at straffe
mig for Synden. Seer ieg ned til Jor-
den/ saa staar den euige Fordømmelse oc
Helff-

Helfsuedis Ild for mine øyen. Seer ieg
bag mig / da besinder ieg min Synd / ved
huilcken ieg haffuer fortørnet Gud / oc for-
tient Helfsuede. Seer ieg for mig / da
kommer Døden truendis imod mig / som
vil stille mig ved Liffuet. Vender ieg mig
enten til den venstre eller til den høyre side/
da seer ieg Dieffuelene / som legge vind
paa at giøre mig alt ont / oc sette Snarer
for mit Legem oc Siel / at de funde for-
dærffue mig baade timelig oc euig. Efters-
di ieg dette daglige oc altid pleyer at beten-
cke / da giffuer ieg dig nu selff at betrachte/
huad vellyst ieg fand haffue aff dette Liff.

Derfor / eftersdi at wi arme Mennis-
ske ere bestedde vdi saadan angist oc nød /
vdi oss / er forfengelighed i vor Fornuft /
blindhed vdi vort Forstand / forhærdelse oc
haardhed vdi vort Hierte / oc tilbøyalighed
til alt ont. Offuen oss henger Guds vre-
de oc Formaledidelse / for Synden: Un-
der oss / Helfsuedis Fordømmelse: Om-
kring oss / er wiſigelig nød oc fare: Dieff-
uelen lurer eftersi oss / Verden forsømmer
sig intet: Siugdom / wlycke / vedermod /

Raarss

Jesu Syrachs

Raarss oe modgang / trenger oss: For oss
staar den grumme Død / oc bag en ond
Samuittighed for Synden. Da see wi
huor høyeligen wi haffue behoff / at wi
vden affladelse / sucke til Gud / oc affbede
saadan trang oc ælendighed.

For det Andet / er oc vor egen forng-
denhed wsigelig stor / som oss til en idelig
Bøn villige giøre skal / at wi kunde tilbede
oss det gode som wi haffue behoff / enten
eil Liff eller Siel / oc alt det som oss fattis.
Nu fattis oss meget / oc wi haffue behoff /
Guds naade / Syndernis forladelse / den
hellig Aand / Troen / Vissdom oc it ret
forstand om Guds salige Ord oc vor sa-
lighed / Taalmodighed / Haabet / Kiers-
lighed til Gud oc til vor Næste / bestandigs-
hed vdi Troen oc Christi bekiendelse / en
salig Afgang aff denne jammerdal: Oc
der hoss Mad oc øl / Sko oc flæder / Huss
oc hiemel / Høstru oc Børn / gode Ven-
ner oc gode Raad / Lycke oc fremgang vdi
vort Kald oc bestilling / beskyttelse oc besker-
melse vdi all Farlighed / oc hielp oc trost vdi
all nød. Dette astsammen haffuer Gud
loffe

Handelige Lægedom.

63.

loffuet / at hand vil giffue oss / der som wi
ien fast Tro hannem der om bedendis
vorder / oc stedse ville paafalde. Der saas
re / effterdi alt dette er oss saa storligen for-
neden / at wi det icke vden vor vndergang
oc fordærffuelse miste kunde / oc wi det aff
Gud formedelst vor Ørn bekomme fun-
de / oc ellers icke : Da bør oss jo at være ws-
fortraadne til / at raabe oc succé til Gud
her om / vden affladelse. Som Christus
oc lærer hoss Lucam i det 1s. Cap. Huor
der staar : Oc hand sagde en Lignelse til
dem / der om / at mand skal altid bede oc
icke lade aff. Der vaar en Dommere i en
Stad / hand fryctede icke Gud / oc skytte
intet Menniske / oc der vaar en Encke i
samme Stad / hun som til hannem og
sagde : Redde mig fra min Modstandere /
Oc hand vilde lenge icke. Men der effter
tenckie hand ved sig selff : Alligeuel at ieg
icke frycter Gud / oc skøder intet Mennis-
ske / oc effterdi denne Encke givs mig saa
megen wimage / Da vil ieg redde hende /
oc beskyttesse oc beholde /
at hun skal icke komme paa det sidste oc
offuerraabe mig. Da sagde HERREN.
Hører

10

Jesu Syrachs

Hører her / huad den wretfaerdig Dommer
re sagde: Skulde Gud icke oc redde sine
Vdualde / som raabe til hannem Dag oc
Nat / oc skulde hand icke haffue Taalmos-
dighed der offuer? Jeg siger eder / hand skal
snart redde dem. Her høre wi / at vor Frel-
sere lærer thu sycke. Det Første / at Gud
vil Bønhøre oc hielpe alle sine som raabe
til hannem. Det Andet / at hand dog det
vil giøre met saa skel / om de varactelis-
gen / vden affladelse bede hannem der om.

Den anden ting som findis hoss
Mennisken / oc skal opegge oc opmusse
oss til flittighed vdi HERRENS paas-
kaldelse / er fromme Christnis / oc Guds
Børns Exempel. Thi jo Gudfryctigere
de haffue været / jo offtere haffue de bedet
Gud / oc Offret hannem deris Læbers
Kalffue / oc Bønens behagelige Røgelse.
Det Jodiske Folck haffuer tre gange om
dagen / om Morgen / Middagen oc
Aftstenen giort sin Bøn. Det haffuer oc
den hellige Prophet Daniel holdet / som
wi læse i hans 6. Cap. At hand fast huer
dag tre gange paa sine Knæ / bad / loffuede
oc

oc tackede sin Gud. Oc Ambrosius setter oss Kong David til it Exempel / met disse ord : En idelig Bon skal besalde oss Gud. Thi der som Propheten siger : Jeg sagde dig loff siu gange om dagen / huilken dog vaar met Rigen's bestilling forhindret. Huad skulle wi da giøre som læse : Vaager oc Beder / at i icke salde vdi Fristelse ? Sandelig wi skulle giøre Bon met tactsigelse / naar wi staa op aff soffne / naar wi gaa vd / naar wi ville gaa til Bords / naar wi haffue faaet Mad / naar mand tender Liuss / oc paa det sidste / naar wi gaa til seng. Ja ieg vil ee / at du vdi Sengefammeret skalt tit oc offte læse Psalmer / met HERREN'S Bon / enten naar du opuaagner / eller for end du falder i soffn / at soffnen vdi huilens begyndelse / skal finde dig fri fra disse Jordelige tings omsorg / oc tenckende paa de Guddommelige.

III. See wi hen til vor afflagde Fiende Dieffuelen / da haffue wi til visse Orsag / at wi stedse oc altid maa ligge met vor Bon for Gud. Fordi hand huiler intet / hand tager

Jesu Syrachs

2
eager icke soffen faare / men hand løber steds
se vden affladelse omkring som en skryden-
dis Løffue / oc søger effter / huem hand
kand opsluge / oc fordærffue baade paa Es-
gem oc Siel / som Apostelen siger / oc wi-
vdi den første part nocksom haffuer beuist.
Der faare formaner vor Saliggører oss
saa troligen / Math. 25. til vaagenhed oc
til Bøn / sigendis : Kunde i icke vaage en
time met mig ? Vaager oc beder / at i icke
skulle falde i Fristelse. Oc Marci i det 13.
Bocter eder / vaager oc beder. Fordi Bø-
nen / som Chrysostomus siger / huilecken
vddosis for Gud / hun er i sandhed en Him-
melske rustning oc Kjørris / oc hun er ene
som tryggeligen beuarer / dem som haffue
besalet sig Gud i vold. Thi jo stadeligere
oc Mandeliger wi staa / scriffuer den Cæ-
rere Origenes : Jo suagere oc skrøbeligere
vorder vor Modstandere. Men der som
wi begynnde at blissue suage / eller tuilactis-
ge / da blissuer hand diff sterkere oc stavige-
re imod oss. Oc det fuldkommis sandelige
vdi oss / som Moses haffuer været en Fis-
gur til. Thi den tid hand opløftede sine
Hen-

Aandelige Lægedom.

45.

Hender / da tabte Amalech: Men naer
hand funde icke holde sine Hender op / da
tabte Israeliterne. Saa skulle oc wi vdi
Christi Kraft opholde vore arme / oc op-
loffe i Bønen hellige Hender vden vrede
oc tuil. Derfor / effterdi her ere saa man-
ge drabelige Sager / som oss til at bede
flittelige / stedse oc altid beuege skal: Oc dee
er oss saa storlige oc højelige fornøden:
Da lader oss som Cyprianus siger / flittelis-
ge bede / raabe oc strige til Gud. Thi Bø-
nen er vor syrcke / vor Vaaben oc verie:
Som oss opholder oc giør oss modige /
som oss beuarer oc beskermer vdi nødsens
tid.

Dette vil ieg saa lade være nock / om
den anden Lægedom oc Raad / som Sy-
rach gissuer den Singe / at hand skal bru-
ge / om hand vil blifue til passe. Huor vdi
hand vdfressuer / at den Singe skal haffue
Troen / oc paa denne Tro paakalde Gud
om hielp oc trost. Huilke tuende ting
strecke sig oc hen til all anden Nød oc
trang / Raarss oc fare / som ic Christet
Menniske kand tilslæssher i Verden. Thi

I huos

Jesu Syrachs

Huosomheldst der haffuer nogen wlycke oc
Modgang / som hannem trenger / oc bes-
gærer at vorde den quit / oc blifue deelac-
tig vdi Guds naade. Hand skal først aff
Hiertet tro / at Gud er hannem Harm-
hiertig / haffuer forlat hannem Synden :
De vil icke allene stencke hannem det euige
Liff / men oc alt det som hannem kand væ-
re nytteligt vdi dette timelige Liff / oc hiel-
pe hannem aff angst oc nød / for Jesu
Christi skyld. Fordi huo det icke gør /
hand haffuer ingen Naade / intet gaat at
foruente sig aff Gud / men euig Vrede/
straff oc Fordømmelse. Dernest skal
hand vdi saadan en Tro / vden all tuilac-
tighed / bede Gud inderlige aff gantske
Hierte / at hand vil for Christi fortieniste
oc værdskyld / om det er hans Guddommes
lige vilie / hans Naffn til ingen vancere/
oc sig selff som beder / nytteligt oc icke ska-
deligt paa Salighedens vegne / verdis til/
Naadelige at borrtage Raarsset / oc trøstie
oc hielpe hannem / eller oc formilde det on-
de som hannem paahenger. Saa skal
hand see / at Gud skal visselige hielpe han-
nem oc giøre en god ende der paa. De

tu Sprachs

haffuer nogen wylle /
hannem trenger / oc be
quit / oc bliffue declar
de. Hand skal hys i
ud er hannem vorn
clat hannem. Eyden
kencke hannem det en
t som hannem kand
te timelige Liff / oc ho
ngist oc ned / for Y
jordi huo det icke giv
in Naade / intet giv
hud / men ewig Det
melle. Dernap
Tro / vden all mæ
inderlige aff gant
for Christi fortuna
ter hans Guddom
ffn til ingen van
t / nytteligt or icke
dens vegne / verdilid
je Raarsset / oc tro
er oc formilde det os
henger. Saa fi
visselige hielpe han
de der paa.

Aandelige Lægedom.

66.

De der som hand da besfinde / at hand
icke kand forlesis aff denne vaande / n̄d
oc Sorg / saa skal hand icke der aff vorde
wtolmodig oc knurre imod vor H E R
R E / men være tilfreds met sin Lycke / oc
tencke / det er hannem icke nytteligt at bes
fries der fra / oc visselige forlade sig her
paa / at hans Bon skal icke vere spilt / men
Gud skal effter sin Faderlige vilie / giffue
hannem det / som langt nytteligere oc bes
dre kand vere / baade til Liff oc Siel / end
det som hand bad om. Huo som dette gipr
hand skal oc finde vdi sandhed / at Gud
skal ingenlunde forlade hannem / men
staa hannem bij / Skeer det icke met obens
bare oc sunlig hielp / saa skal det dog sfee
met hemmelig bistand / at hand skal være
hosse hannem / met den hellig Aands krafft
oc trost / oc giffue hannem en god tolmod
oc frimodighed / saa hand skal være vel tils
freds met sine Vilkaar / oc bliffue bestans
dig / oc icke for Raarssens bitre Myrrhe /
vansmecte oc falde fra Troen / oc fra
Gud / Men staa fast vdi all Fristelse oc
genuordighed : Som Paulus siger i.

Iij

Cor.

10

Jesu Syrachs

Cor. 10. Gud er trofast / som lader icke
Friste eder offuer eders formue: Men
hand gjør saadan en ende paa Fristelsen/
at i det kunde taale. Oc effter denne store
ælendighed/ som hannem paalegges vdi
denne Jammerdal / skal hand faa Him-
merigis glæde/ oc det euige Liffs Herlig-
hed. Imod huilcken det onde/ som vi lide
her i Verden/ er icke vært at ligne: Som
den dyre Paulus til de Romere i det Øt-
tende scriffuer: Jeg holder det saa/ at den-
ne tids pinactighed er icke den Herlighed
værd/ som skal obenbaris i oss. Thi huad
er det/ at en Christen it Aar / Ti / Tiu
eller frediue / met den arme Lazaro / sider
Hunger oc tørst / Siugdom oc allehaans-
de vanlycke / naar hand i Dag / eller i
Morgen / formedelst it saligt endeligt /
blissuer det onde quit / oc faar saadan glæ-
de oc Herlighed / som intet Øye haffuer
seet / intet Øre haffuer hørt / oc intet Hjer-
te haffuer tenkt / Som der staar 1. Cor.
2. Thi paa den tid / skal HERREN /
som Esaias 25. Capit. siger / affstryge
Graaden aff alle Ansicter / oc borttage sit
Folkes forsmædelse i alle Land. Om

Singdom
ig vdi Gu
vdi disse o
gjor din
rense dit
ninger: L
til amind
Offer / li
it / vilt du
Barn / oc
du haffue
ny Lydig
uelen oc
Synder
forterne
du skalt

Syrachs
trofast / som lader id
ders formue: Ma
n ende paa Fristeden
Det efter denne for
mnen paaleggas vi
skal hand saa hin
et evige Liffs Hau
det onde / som vi id
fe vaer at ligne: En
de Romere i det 2.
holder det saa / atte
er ikke den Hensig
ibaris i oss. Christ
en it Aar / 1712
n arme Lazaro /
Siugdom oc allehan
hand i Dag / da
ist it saligt endelig
oc faar saadang
n intet Ope haffue
r hort / oc intet Hu
m der staar i. Et
skal HERRE
t. siger / affirme
ter / oc borttagel
Land.

3.

Om det Tredie.

SEn tredie Recept oc Raad,
som Bismand giffuer sin
patient, at hand skal bruge /
Som hand vil fordriffue sin
Siugdom oc ælendighed / oc vorde deelac-
tig vdi Guds Naadis Rigdom / besattis
vdi disse ord: Lad aff at Synde / oc
giør dine Hender svstraffelige / oc
rense dit Hierte aff alle Misgier-
ninger: Offre sod luct / oc Simile
til aimindelse Offer / oc giff it feest
Offer / lige som du skulde bort. Det
er / vilt du blifue farst / oc vorde it Guds
Barn / oc staa vdi hans Naade / da skalt
du haffue it gaat forset / oc beuise Gud en
ny Lydighed / syn det onde / forsage Dieff-
uelen oc all hans væsen oc gierninger / staa
Synden imod / holde dig fra all Guds
fortørnelse / oc din fremfarne ondskab : Oc
du skalt giøre det gode / elſke Gud offuer
Jij alting /

Jesu Shrachs

alting / oc din næste som dig selff. Frykte
HERREN / oc tro paa hannem / idelig
Offre hannem Bonens oc Lacksigelis
Offer / paa det Høye oc værdige Alter Jes
su Christo / loffue oc priſe hannem / oc als
delis giffue dig der hen / at du alle dine
aſſeſter oc hiertelau / alle dine Kraſſter vds
uortis oc induortis / kant vende til at fuld
komme oc giſpre hans vilie oc beſalning.
Thi ſom mand plejer at ſige / i Scholen:
*Sublata cauſa tollitur effectus: & manente
cauſa manet effectus.* Det er / Naar Sa
gen er borte / huor aff en ting haffuer ſin
herkomſt / ſaa hører oſſaa hendis vdret
ning oc gierning oppe: Oc huor Sagen
bliffuer ved mact / der bliffuer oc hendis
vdretning oc gierning. Der faare / effter
di Synden / ſom ieg beuifde i den Førſte
part / er en Sag / huor aff Guds vrede oc
ſtraff / Synden oc alt ont / haffuer ſin
herkomſt oc vdspring. Da er det forno
den / at der ſom wi ville bliffue aff met
Syndens vdretning oc fruct / ſom er
Guds Vrede / Siugdom oc andet ont /
oc ſaa Guds Naade oc vor sundhed / at wi
da

Syrachs

de som dig selff. Finne
to paa hannem / den
onens oc Tackigelse
oc verdige Altur Je
xprise hannem / et al
hen / at du alle din
alle dine Kraffter /
kant vende til at ful
ns vilie oc besalning
per at sige / i Schol
effectus: & manu
Oetter / Naar G
aff en ting haffuer i
r osaa hendis vnu
e: De huor Sag
er bliffuer oc hund
g. Der saare / effor
bevisde i den forst
or aff Guds mæde
ist ont / haffuer sin

Da er det form
ille bliffue aff mit
oc fruct / som a
m / oc andet ont /
or sundhed / at mi

Aandelige Lægedom.

68.

da først skille oss aff met Synden selff /
som er en Sag oc Morder her til. Fordi /
saa lenge som wi bliffue varactige vdi
Synden / saa lenge bliffuer oc Guds
Vrede oc Straff offuer vort Hoffuet.

Saa Formaner der faare Syrach
sin patient, vdi denne Tredie Lægedom / til
en ny Lydighed / huilcken er Troens rette
Fruct / oc den Tredie oc sidste part / vdi en
Christelig Penitenz oc omuendelse til
Gud. Thi som wi aff den Første part /
huilcken kaldis Anger oc ruelse / forstaar
vor Siugdom oc brøst / oc huad Fordoms
melle ossfaare staar / om wi icke bekomme
hielp oc redning: Oclære aff den Ander
part / som er Troen (huilcken kommer aff
Christi sande fundskab) formedelst huil
cken wi bekomme hielp / som er formedelst
Christum / oc huorledis wi bliffue forløsde
oc befriede fra vor fortiente Straff oc For
dømmelse. Saa see wi aff denne Sidste
part / som kaldis en ny Lydighed / huad
tacknemmelighed wi ere Gud plictige / for
hand saa Naadelige befrier oss fra Syn
den oc Syndsens straff.

I iiiij

Den

Jesu Syrachs

Denne vor tacknemmelighed/ oc ny
Lydighed/ som stedse følger med Troen/
staar besynderlige her vdi/ at mand beslits-
ter sig/ at beuise Gud/ det som mand er
hannem plichtig/ oc Mennisken det som
mand er dennem plichtig.

Først beuiser en ny Lydighed/ Gud
det/ som it Menniske er hannem plichtig.
Hvilcket er/ at wi skulle fiende Gud rettes-
lige/ sette vor Tro oc tillid paa hannem
allene/ met altsomførst Hdmighed oc
Tolmodighed/ giffue vor vilie vnder hans
vilie/ elске hannem/ frycte/ dyrcke/ tiene/
ære oc prije hannem/ Paakalde hannem/
høre oc beuare hans salige Ord. Kortes-
lige/ wi ere Gud plichtige/ at wi skulle være
hannem lydige/ giøre aff yderste formue/
det hand befaler/ oc fly aff gantske Hier-
te/ det hand forbiuder/ oc staa hans Fien-
de imod/ som er Dieffuelen/ alle hans an-
hengere/ Verden/ Kiød oc Blod/ oc alle
Dieffuelens gierninger oc væsen.

Der næst beuiser oc en ny Lydighed/
Mennisken det som dennem bør/ oc wi ere
Mennisken plichtige/ baade oss selff/ dessis-
gest oc andre.

Oss

af nemmelighed / oc
de folger met Troo-
der vdi / at mandesfia-
hud / det som mande-
de Mennisker der som
sletig.
en ny Epdighed / G-
riff er hanner plig-
tsfulle fiende Gud on-
to oc tillid paa hane-
omstort Ndmghd
fue vor vilie under-
/ frycte / dyret / ha-
n / Paafalde ham
is salige Ord. Sa-
etige / at wi skulle
dre aff yderste form
e sif aff gantske Ha-
er / at staa hans ful-
ffuelen / alle han si-
Riod oc Blod / ocl
ger oc vase.
r / oc en ny Epdigh-
ennem bør / oc mi-
gade oss selff / d-

Aandelige Lægedom.

69.

Oss selff ere wi plictige / at wi ické
giøre noget / som kand forspilde vor Sa-
lighed / oc faste oss i euig Fordømmelse /
men legge vind paa / at wi kand beholde
Troen oc en god Samuittighed. Huil-
cket skeer / naar wi sky all Guds fortørnel-
se / oc beslritte oss om tuende ting / som er
forst / wskyldighed / at wi holde oss saa / at
ingen kand met rette skyldes oss for nogen
Synd oc East / oc wi aldrig met forset oc
vilie / giøre nogen ting / som Gud er w-
skiert : Men ere høffuske / tuctige / oc from-
me vdi alle stycker / oc vndertrycke oc døde
den gamle Adams leffninger / at den ny
Adam kand opuore / oc wi funde tiene
Gud / i Hellighed oc Retsærdighed vor
gantske liffs tid. Der næst at legge vind
paa / at staa vort Kald oc Embede trolichen
oc vel faare / saa wi intet lade aff det som
vort Embede vdkressuer / oc intet giøre aff
det / som vort Kald er imod. Thi Scrif-
ten siger : Forbandet være den som giør
H E R R E N S gierning suigelige /
Jeremi. 4s.

Andre Menniske eller vor Næste
I v ere

Jesu Syrachs

ere wi skyldige/ at wi skulle haue dennem
Fier/ oc elске dem/ huilket wi oc giør/ naær
wi vnde dennem/ alt det som dem fand
komme til gode oc Salighed: Unse dem
alt gaat: Naar wi met Raad oc daad/ bi-
stand oc Bon fremme dem til det beste/ oc
assuende aff vor gantske Mact/ hit oc
Sind/ alt det dennem fand være til skade
vdi nogen maade/ til Liff/ Siel/ Gods
eller ære. Den som saa handler sig imod
Gud/ sig selff/ oc sin Næste/ hand beuiser
Troens rette Fruct/ oc en retsindig ny
Lydighed/ oc er en ret Christen oc Guds
Barn/ oc Christi metarffuinge til det euis-
ge Liff. Paa deris Fruct/ siger Christus
Matth: 7. Skulle i fende dem: Huert
gaat Træ bær god Fruct/ men it raadet
Træ bær ond Fruct/ it gaat Træ fand icke
bære ond Fruct/ oc it raadet Træ fand icke
bære god Fruct.

Huor aff det er gaat at beslutte/ at de
som icke beslitte sig/ til at beuise Gud saas-
dan en ny Lydighed/ oc giøre gode Gier-
ninger/ Men legge den ene Synd paa
den anden/ ere Mundchristne oc Hychlere

oc øyenskaleke / oc haffue ingen ret Tro i
Hiertet / om de end skønt met Munden
sig der aff berømme / oc kunde icke vorde
Salige. Som S. Jacob i sit andet
Capitel: Huor hand disputerer mod saa-
danne falske Mundchristne / som ere Chri-
stiane til Nassn oc icke til gaffn / lærer / Der
hand siger: Huad hielper det kiere Brø-
dre / om nogen siger / at hand haffuer
Troen / oc hand haffuer dog icke giernin-
ger? Kand oc Troen giøre hannem sa-
lig? Som hand vilde sige / Den / saadan
en Hyckliske Tro / som staar alle i Mun-
den / at mand meget ved at beraabe sig
paa vor HErre Christum / oc rose sig aff
Troen / endog Hierret er fult aff øyen-
skalched / Synd oc wlydighed imod Gud/
den kand icke hielpe nogen til Salighed.

Saa see wi der faare / huor heyleig
det er fornøden / at wi skulle beslritte oss vdi
en ny Lydighed / oc giøre gode gierninger.
Men effterdi at wi arme Syndere ere saa
lade oc wduelige her til / da vil ieg indføre
nogle høyuictige oc drabelige Sager / som
oss der til beuege skal. Som er / at wi skulle
øffue

20
Jesu Syrachs

Offue oss vdi ny Lydactighed / oc gierne giſſe
re gaat / for Guds skyld / for vor egen
skyld / oc for vor Næftis skyld.

Først bør oss at røris til gode Giers
ninger oc en ny Lydighed for Guds skyld /
vdi huilcken wi finde trende Sager / syn-
berlige / som vore Hierter her til opuecke
funde. Den ene er hans Befalning.
Den anden / hans øre. Den Tredie / den
tæknemmelighed wi ere hannem styls-
dige.

I. Skulle vore Hierter beuegis til Ly-
dighed / oc til gode Gierninger : Fordi
Gud som er den allerkønigste Maiestet /
haffuer besalet det / oc det er fornøden / at
Creaturet skal være Skaberens hørig.
Høss Ezechiel i det 20. Cap. siger HER-
REN : Vandrer i mine Bud. Rom. 6.
Lader nu Synden icke regære i eders dø-
delige Legeme / at være det lydige i sin be-
gæring. Item / nu i ere bleffne fri fra
Synden / da ere i bleffne Retsærdigheds
tjenere. Jacob. 4. Renser henderne i Syns-
dere / oc giſſer eders Hiertes kyske i tuis-
raadige. I. Thess. 4. Det er Guds vilie
eders

Sprachs

Dætighed/oc gierne
ds skyld / for vor eg-
tefis skyld.
at røris til gode Gi-
dighed for Guds sky-
de trende Sager.

Hierter her til op-
er hans Besalma-
sare. Den Tredie
wi ere hannem

Hierter beugis til
de Gierninger:

allerhøjest Ma-
oc dater fornu-
tre Skaberens

20. Cap. siger He-
i mine Bud. Nom-
i icke regare i ons-
cere det lydige i sin-
u i ere bleffne fra-
leffne Reifardigt
nsfer henderne i E-

Hierter kyfse i tu-
Dater Guds v-

Aandelige Lægedom.

78.

eders Helliggiørelse. Math. 5. Lader saa
eders Liuss skinne for Menniskene / at de
see eders gode Gierninger / oc prise eders
Fader i Himmelten. Johan. 15. Dette er
min besalning / at i skulle elsker hin anden
inddyrdis.

2. Skulle wi røris til Lydighed / oc til
at offue oss i Christelige veret / for Guds
cere skyld / Huilken er den besynderligste
Hoffuit Sag / huor saare Gud esker saa-
dan ny Lydighed aff oss / at wi selff skulle
cere hannem der met / oc andre som det
see / skulle oc aff vor Exempel opueckis til
at prise Gud / som Christus vderyckeligen
siger / vdi de ord som ieg nu aff Mathæi
5. Capitel indførde. Dette besaler oc
Paulus 1. Cor. 10. Huad holder i nu øde /
eller dricke / eller huad i giøre / da giører det
altsammen til Guds cere.

3. Skal oc den Lacknemmelighed /
som de der ere igenspødde formedelst Aand
oc Vand / ere Gud plictige / beuege oss her
til. Thi effterdi Gud haffuer skabt / igens-
løst oc Helliggiort oss / oc wi ere / leffue oc
røris vdi hannem / oc alle gode oc fuldkom-
ne

Jesu Syrachs

ne Gaffuer komme her offuen ned fra
hannem / da er det tilbørligt / at wi met
gode Gierninger oc en ny Lydighed beuise
hannem taeknemmelighed igen / oc ické
fortørne hannem. Her til raader Aposte-
len til de Romere vdi det Tolsste : Jeg
formaner eder fiere Brødre / siger hand /
ved Guds Barmhertighed / at i giffue
eders Legeme til icke Offer / som er lessuen-
dis / Helligt / oc Gud velbehageligt / Huil-
cket skal være eders fornumstige Guds
tieniste.

Huo som her vdi lader sig finde mod-
uillig / foraeter Guds Mandat oc besaf-
ning / søger ické hans cere / men vancerer
hannem formedesst sit skendelige Leffnet /
vil ingen taeknemmelighed beuise Gud /
for sine wtallige velgierninger / hand haff-
uer Guds Heffn oc den euige Fordøm-
melse at foruente. Thi sparde hand ické /
som der staar 2. Petri. 2. Englene som
Syndede / men støtte dem til Helffuedes /
met Mørckens Lenker / at de skulle beua-
ris til Dommen : Oc sparde hand ické den
fremfarne Verden / men beuarede Noe

Rets

Retfærdigheds Predickere selff Dettede/
oc hand førde Syndfloden offuer de M-
gen ny Lydighed brugt
melighed igen / oc id
Her til raader Jesu
vdi det Tøffste: V-
te Brødre / siger han
thiertighed / at i giv
Offer / som er løftet
Gud velbehagdigt / han
ers fornunstige G-
vdi lader sig finde
uds Mandat of
ns are / men van-
sit kendelige kaff
melighed brugt G-
lygning / hand h-
ot den evige Jord
Thi sparde hand d-
etr. 2. Englene so-
te dem til Helfund
fer / at de skulle ha-
sparde hand ifch
men bevarede M-

Aandelige Lægedom.
Retfærdigheds Predickere selff Dettede/
oc hand førde Syndfloden offuer de M-
gen ny Lydighed Verden : De hand gjorde de
Stæder Sodoma oc Gomorra til Aske/
omstøtte oc Fordømde dem / oc hand sette
de Mguadelige der met it Exempel / som
skulle komme der effter : Da ørt du icke
tencke / at Gud vil haffue dig oc din wly-
dighed wstraffet / oc hand vil skencke dig
det for Guds skyld / som mand pleier at sis-
ge. Thi Guds vrede skal obenbaris aff
Himmelten offuer alt Mguadeligt væsen/
oc Menniskens wretfærdighed / staar der i
den Epistel til Romerne vdi det Første.
De vdi det andet Capit : Hand skal giss-
ue huer effter sine Gierninger / dem som
ere kiffactige / oc icke lydde Sandhed / men
lydde Wretfærdighed / wgunst oc Brede/
Droffuelse oc angst / offuer alle Mennis-
kens Siele som gjøre ont.

For det Andet / skulle wi tiene Gud i
en ny Lydighed oc gode Gierninger / for
vor egen skyld.

I. At wi funde være visse om vor Tro/
De Syndernis forladelse. Thi det er for-
nøden /

Jesu Syrachs

nøden/ at wi aff vore gierninger skulle bes-
finde/ om wi haffue en Saliggjørendis
Tro i Hiertet/ formedelst huilcken wi be-
komme Syndernis forladelse/ oc Retsfærs-
dighed for Christi skyld. Fordi/ it gaat
Træ bær god Fruct/ oc den Tro som in-
gen gierninger haffuer/ er død i sig selff:
Som S. Jacob vdi det andet lærer. Be-
finde wi derfaare/ at wi haffue hu oc vilie
til/ at være Gud lydige/ gjøre det som
gaat er/ oc fly det som ont er/ saa er det ic
Tegn/ at wi ere Guds Børn / haffue
Troen/ oc vore Synders forladelse / De-
den hellig Aand boer i oss. Thi huilcke
Guds Aand driffuer/ de ere Guds Børn.
Rom. s. Tuert imod / der som wi finde
ingen ny Lydighed/ ingen gode Giernin-
ger vdi oss/ saa er det ic vist Kiendemerke/
at wi ere icke Guds Børn / haffue ingen
ret Tro / oc ere endnu i vore Synder oc
fordømmelse. Fordi huo som gjør Synd/
hand er aff Dieffuelen/ Thi Dieffuelen
Synder aff begyndelsen. 1. Johan. 3.
Item/ i det Andet Capitel. Huo som si-
ger/ Jeg kiender Gud/ oc holder icke hans
Bud/

u Sverachs

vore gierninger fulle
fue en Saliggjortend
rmedelst huilken wi he
s forladelse/ oc Refin
sfyld. Fordi vi ga
et/ oc den Tro som i
ffuer/ er død isig bi
vdi det andet later. S
at wi haffue hu oc v
d hylde/ gipte det so
som onter/ saaer da
Guds Børn/ ha
Synders forladelse/ v
er i oss. Thi hul
er/ de ere Guds Et
iod/ dersom wi fu
ingen gode Giern
et it visst kiendem
Børn/ haffuer ing
nu i vore Spide
ihu som gior Spie
en/ Thi Diefund
delsen. I. Johan
apitel. Huo som
oc holder ikke han

Bil

Aandelige Lægedom.

73.

Bud/ hand er en Løgnere/ oc i saadan en/
er ingen Sandhed.

2. Skulle wi offue oss i gode Gierning
er/ at vor Tro der aff kand opueckis/
bestyrckis/ voxe oc formeris. Som Apo
stelen scriffuer til Timotheum / vdi det
Andet Breffs/ 1. Cap. Jeg paaminder
dig/ at du opuecker Guds gaffue/ som er
i dig/ formedelst mine Henders paalegs
gelse. Thi de som sole dem vdi deris
Syndelige lyft / oc Kjødelige begæring
imod deris Samuittighed / funde icke
haffue Troen / oc en god Samuittig
hed/ oc nogen Hiertens tillid oc fortro
ning paa Guds Raade oc Barmhiertig
hed / Men de miste det altsammen. For
di / at være Kjødelig til sinde / er Døden /
oc de som ere Kjødelige til sinde/ funde icke
behagis Gud/ lærer det s. Cap. til de Ros
mere. Huor aff der oc følger/ at de haffue
ingen Tro. Thi huor Troen er/ der er
Liffuet / oc der behagis mand Gud. Oc
huor Troen icke er/ haffuer mand ingen
rolig Samuittighed. Fordi den kommer
allene aff Troen: Som Apostelen taler/

K

Rom.

Jesu Syrachs

Rom. 5. Effterdi wi ere bleffne Keffærdige formedelst Troen / saa haffue wi Fred met Gud / ved vor HErre Jesum Christum.

3. Skulle wi vende vort Hierte til en ny Lydighed / at wi funde vndgaa timelig oc euig Straff / ved huilcken Gud vil hiemsgøge dem / som mishandle imod hans Bud. Her om taler Christus Matthæi i det Sinende: Huert Eræ som icke bær god Fruct / skal affhuggis oc fæsis i Il- den. Item / Rom. 5. Lessue i effter Kip- det / da skulle i Dø. Gal: 5. Jeg haffuer før sagt eder / oc siger end nu tilforn / at de som saadant gipre / skulle icke arffue Guds Rige.

4. At wi funde bekomme vaade Aande- lig oc Legemlig velsignelse / oc det times- lige oc euige gode / som aff Guds naadige Forrettelse / følger gode Gierninger: Huor om der staar 1. Tim. 4. Gudelig- hed er til alting nyttelig / oc haffuer For- rettelse paa dette oc det tilkommende Liff. Thi der som Gud icke vilde / at wi aff den Løn som hand loffuer / oc aff Straffen/ ved

ved huilcken hand truer / skulde beuegis til
gode Gierninger/ da brugede hand ingen-
lunde saadanne paamindelse. Fordi wi
funde intet fortiene aff Gud/ oc hand loff-
uer oss icke Løn oc betaling/ for den Sag/
at wi den met vore Gierninger forskyldede.
Thi wi funde aldrig giøre saa meget
gaat/ at wi jo ere plictige til at giøre mere:
Huor faare Christus siger hoff Lucam i
det 17. Cap. Huilcken er iblant eder/ som
haffuer en Suend/ der pløyer eller vocter
Fæ/ at hand siger til hannem/ naar hand
kommer hiem aff Marchen: Gack strax
hen/ oc sæt dig til Bords. Er det icke saa
Red til/ det ieg skal øde at Aftien/ skørte
dig oc tien mig/ saa lenge ieg øder oc dri-
cker/ Der esster skal du øde oc dricke. Tas-
ker hand oc den samme Suend/ at hand
giorde det som hannem vaar besaled? Jeg
meen det icke/ lige saa oc i naar i haffue
giort alt det som eder er befalet/ da siger/
wi ere wnyttige Tienere/ wi giorde det
som wi vaare plictig at giøre. Men at
Gud loffuer/ at hand vil beløne oss/ naar
wi giøre det hand besaler. Det giør hand

Kij

aff

Jesu Syrachs

aff sin Faderlige Naade oc Barinhertigs-
hed/ at hand der met vil giøre oss díss vil-
ligere til at beuare sine Bud / Eige som
en Fader tit oc offste locker sin Søn til/ at
giøre det eller det / oc loffuer at hand vil
giffue hannem noget/ naar hand det faar
giort / icke at Sønen fand det fortiene :
Thi hand er dog skyldig til at giøre sin
Faders vilie for slet intet / Men at hand
met díss større vilie oc flis skal det vdrette.

For det Tredie skulle wi oc bevise
Gud en ny Lydighed / met allehaande
Christelige verck / for vor Næstis skyld.

1. At wi funde være hannem myttelige
til forbedring / met it gaat Exempel / oc
met vore ord oc gierninger/omuende han-
nem til Gud. Her om taler Paulus 2.
Cor. 4. der hand siger : Det skeer altsam-
men for eders skyld/paa det/ at den offuet-
uettis Naade / fand blissue offuerflodig i
flede/ som giøre Tacksigelse til Guds ære.
Dette vdkressuer oc Christus Lucc 22.
Cap. Naar du engang blifuer omuent/
da bestyreke dine Brødre.

2. At wi funde afflasse oc fly Forar-
gelse.

Syrachs
laade oc Barnsherrig
et vil gjøre oss díss vil
sine Bud / Lige som
locher sin Søn til / at
oc loffuer at hand vil
et / naar hand des sau-
nen fand det fortjene-
skuldig til at gjøre sin
intet / Men at han
oc skuld skal det vore
Die skulle wi oc kni-
ghed / met allehaand
or vor Næstis skuld.
tre hanner myndig
it gaat Exempel / a-
unger / omuende ham
om taler Paulus 2.
er: Det seer altsam-
aa det / at den offuer
blissue offuerskuldig i
sigesse til Guds ar.
Christus Luke 22.
3 blissuer omuent
c.
affe oc sy foran-
gelse.

Aandelige Lægedom.

75.

gelse. Thi Christus siger Math. 18. Væ
det Menniske / ved huilket Forargelse
kommer. Huem som disse drabelige oc
høye Sager icke funde beuege / til en ny
Eydhed / den maa i sandhed / være it for-
blindet oc haardnacket Menniske / som al-
delis intet skøtter om Gud oc sin salighed/
oc hand maa haffue it Hierta haardere end
nogen Flintesteen / oc maa vdi tide tencke
til at omuende sig / oc bede / at Gud effter
sin Foriettelse hoss Propheten / vil tage det
Stenherte aff hans Kjød / oc giffue han-
nem it Kjød Hierta igen / som funde blød-
ne vdi en sand Penitenz for Gud / oc fry-
te oc tiene hanner effter hans vilie.

Saa haffue wi nu oc forklaret dette
Tredie Raad / som Bismand giffuer sin
patient, huilket oc i lige maade / som de tu
Første/strecker sig hen til all anden Elen-
dighed som it Menniske kand tuinge her i
Verden. Thi huo som er beladen met nos-
get ont / oc begærer at vorde aff der met /
oc faa Guds Naade oc Benedidelse / hand
maa tencke til aff ganiske Hierta / oc aff
alle kraffer / at beuise Gud en ny Eydig-

R iij hed

Jesu Syrachs

hed Frycte oc tiene hannem vdi en sand
Tro/gjøre det gode oc sky det onde/forsage
Dieffuelen/ oc alle hans gierninger/ føre
it Christeligt oc wskyldigt leffnet/ elſke sin
Næste/ oc gjøre alt det hand fand haffue
gaat aff: Som Syrach i det Syttende
oſcaa formaner: Orauend dig til HER-
REN/ oc forlad dit syndige Leſſnet/ bed
HERREN/ oc offuergiff det onde.
Holt dig til den høyeste/ oc vent dig fra
wræt/ oc hade aluorlige Aſſguderi. Saa
ſkal oc Gud met ſin Velsignelle ſla her
til/ miſkundelige høre vor Bøn/ befrie oss
fra Syndens ſtraff/ oc den kummer oe
nød ſom oss haffuer bespenit/ oc være vor
naadige Skyts Herre imod alt ont/ oc
eftter dette timelige Liff/ huileket er en
damp ſom varer en lidet ſtund/ oc der eff-
ter forſuinder/ ſom S. Jacob ſærer/ giff-
ue oss det euige Liff. Huor Gud/ ſom S.
Hans i ſin Obenbarings 21. Cap. ſcriff-
uer/ ſkal affto alle taare aff vore øyen/ oc
Døden ſkal icke mere være/ icke holder
Sorge/ oc ey ſfrig/ oc ey holder Pine ſkal
mere være/ men Guds herlighed ſkal op-
liufe

sluse oss/ oc Lammet skal være vort Liuss
til euig tid.

Her hoss er oc at acte/ at de som ere
bestedde vdi nogen Siugdom/ Kaarss oc
modgang/ Gienuordighed oc angist/ icke
allene skulle giøre disse try styrke/ som nu
ere forklarede/ huor vdi en Christelige Pe-
nitenz oc salig omuendelse til Gud den
staar: Men alle Menniske/ saa mange
som begære Guds naade/ Syndernis for-
ladelse/ oc det euige Liff oc Salighed/ skulle
le det oc daglige giøre/ saa tit oc offte som
de Synde/ saa vel vdi deris Medgang
naar intet Kaarss trenger dem/ som vdi
deris Modgang. Thi huo som icke giør
Penitenz/ hand fand icke blissue salig/
men blissuer vdi sine Synder/ oc faar paa
sidkasten/ den euige Død. Som Christus
vderyckelige selff forkynder hoss Lucam i
det 13. Der hand siger: Der som i icke
giøre Penitenz/ da skulle i alle omkom-
me. Derfaare begynder hand saa sin Pre-
dicken/ Marci i det første. Giører Peni-
tenz oc tror Euangelio. Oc Lucæ i det 24.
staar: Burde icke Christus lide oc opstaa/

R iiiij

oc

Jesu Syrachs
oc lade Predicke Penitenz oc Syndernis
forladelse vdi sit Naffn.

Vilt du derfaare vorde Salig / oc
blissue aff met dine Synder / da er det for-
nøden at du daglige / saa offte du fornem-
mer du haffuer Syndet / regner aff met
Gud / oc omuender dig til hannem / oc giør
Først det / som Anger oc ruelse den første
Penitenzis part / vdkreffuer / Som er / at
du besiender din Synd / føler oc fornem-
mer Guds vrede oc din fortiente Fordøm-
melse for Synden / vdi dit Hierte / angrer
oc fortryder / met Hiertens banghed oc be-
døffuelle dine Misgierninger / oc vilde
gierne / de vaare aldrig stede : Oc for det
sidste haffuer Had oc værstygelighed til
Synden / huilcket altsammen vidleufftig
er forhandlet vdi det Første stycke.

Dernæst skalt du oc haffue Troen /
huilcken er den anden part vdi en Christe-
lige Penitenz / saa at du rettelige fiender
din Frelsere Jesum Christum / forlader oc
fortroster dig paa hannem / at Gud vil
for hans skyld / forlade Synden / oc giffue
Salighed / oc besiender her aff trost oc glæ-
de

Synder
itenz oc Synderh
fn.
ire vorde Salig / or
Synder / da er du for
saa offie du fornam
det / regner aff mi
g til hannem / oc giør
er oc ruelle den forst
fressuer / Som et u
nd / soler oc fornam
in fortiente Fordom
odi dit Hertie / anga
ertens banghed oc be
gierninger / oc vnu
gsfede: Oc forde
varstygelighed til
ammen vidluefig
ersse stycke.

oc haffue Trov
art vdi en Christo
u rettelige hender
istum / forlader oc
em / at Gud vil
Synden / oc gifue
aff tressor gles

de

Aandelige Lægedom.

77.

de vdi din Samuittighed / huilket er sage
vdi det Andet stycke. For det Sidste / skal
du oc haffue en ny Lydighed / om huilken
vdi den Tredie part er talet / oc begynnde it
Nyt lefftet / huilket er Troens rette
Fruct / oc det sidste som Penitenz vdkreff
uer / oc beuise Gud det som du est hannem
ylictig / dig selff / det som du est dig ylictig /
oc din Naeste det du est hannem skyldig.
Der som du dette giør / oc blifuer bestan
dig her i indtil Døden / saa est du Guds
Barn / oc blifuer euindelig salig. Som
der staar Mathæi i det 10. oc 24. Capitel :
Huo som blifuer bestandig ind til enden /
hand skal blifue salig.

Men fordi at mange lade sig bedræ
ge aff den gamle Adam / oc deris Syndi
ge lyft / Satan oc Verden / saa at de for
hale tiden oc ville icke giøre Penitense før
end paa det sidste / huor offuer mange
wtallige Menniske forfaste baade Liff oc
Siel / oc komme til euig Fordømmelse /
vil ieg faaregiffue nogle høyuictige Sas
ger / som bør at benege oc røre alle Hier
ter til at giøre Penitenz / heller met det

R v første /

Jesu Syrachs

2
første / end met det sidste / oc i tide at ops-
staa aff Syndens løffn.

Den Første Sag / Menniskens liff
er icke allene stæket / sfrøbeligt oc forgens-
geligt / som den Kongelig Prophete Das-
vid i den 90. Psalme gissuer tilkiende / der
hand siger : H E R R E / du som lader
Mennisken dø / oc siger kommer igen
Menniskens Børn : Du lader dem hens-
fare som en Strom / oc de ere som en
løffn / lige som Græss / der dog snart vis-
ner. Det som blomstris aarle / oc visner
snart / oc blifuer affhugget om Aftenen
oc tørris : Men Dødzens time / stund
oc maade / er ocsaa aldelis wuis. Thi-
den er icke paa Jorden / som veed naar /
oc vdi huad maade hand skal skiltes fra
denne grødelige D. Som Salomon vdi
sin Preddkeris 9. Cap. siger : Mennis-
skens veed icke sin ende / men lige som Fis-
ken fangis met en skadelig frog / oc lige
som Fulen fangis met snaren / saa blif-
uer oc Menniskens bortryet i den onde tid /
naar hun falder hastelige offuer dem.
Item / i sin Ordsprocks 27. Cap : Rose
dig

Aandelige Lægedom.

78.

dig icke aff den dag i Morgen er / du vedst
icke huad som i dag stee kand. Denne vor
Liffs forthed oc forgengelighed / oc denne
wuished om vor affsteed fra denne Ver-
den / skulle met rette bøye voris Hierter / at
wi icke skulle tøffue oe forhale met Peni-
tenz at giøre / oc raabe met Kaffnen/
cras, cras, i morgen / i morgen / men met
det første helder i Dag end i Morgen /
omuende oss til Gud / som Christus selff
for denne Sag formancer / sigendis:
Raager oc beder / thi i vide huercken tis-
men eller Dagen. Mange haffue for-
uentet dennem it langt Liff / men de ere
snarligent bortrykte i deris alders beste
Blomster. Mange haffue actet at de
vilde faa tid at ligge paa deris Soteseng
oc giøre Penitenz / men de ere formedelst
en hastig oc wforuarendis Øpd skilde ved
liffuet. Mange haffue set dem faare at
de vilde bruge Verden / oc lessue i glæde oc
vellyst aff deris Gods oc Rigdom / men
Øoden haffuer plukligen met en hast /
skilt dem aff / baade met Gods / Rigdom
oc Liffuet. Hvilket Christus hoss Lucam
i det

Tesu Syrachs

i det 12. met en merckelig Parabel / om en
Rig Mand beuiser / huilcken lefftde i seckers-
hed / oc forhalede tiden oc giorde icke Pe-
nitensz. Der vaar it rigt Menniske (siger
hand) huses March som haffde baaree
meget / oc hand tenckte ved sig selff / oc
sagde / huad skal ieg giøre? Jeg haffuer
icke rom nock til min Affuel / oc hand sag-
de / det vil ieg giøre: Jeg vil nedbryde
mine Lader oc bygge større / oc ieg vil sam-
le der vdi / all min Fruct oc Affuel / och saa
vil ieg sige til min Siel: Kiere Siel / du
haffuer jo stort forraad i mange Aar / haff-
nu rolighed / æd oc drick / oc vær glad.
Men Gud sagde til hannem: Du Daas-
re vdi denne Nat skal mand freffue din
Siel aff dig / huo skal da det tilhøre / som
du haffuer samlet? Saa gaar det / huo
sig samler Liggendefœ / oc er icke Rig i
Gud. Saa læse wi i Daniels 5. Capitel
Om Kong Balthazar / at der hand gior-
de en Førstelig Pancet / oc sad i sin største
glæde oc Herlighed / da lod Gud hannem
met en Scritt forkynde / at hand haffde
ent hans Kongerige / oc giffuet dem aff
Meden

Syrachs.

Felig Parabel / om
hulstken leffde i sctter
den oc giorde ick Pe
rigt Mennisk*s*ig
ct som haffde baar
icte ved sig self / o
g giore? Jeg haffu
n Affuel / oc hand sy
tre: Jeg vil nodn
je storre / oc ieg vil han
fruct or Affuel / oc
Siel: Kiere Siel /
aad i mange Aardc
drick / oc var gl
hannem: Du D
al mand fressue
al da det tilshore /
Saa gaar det / su
fe / oc er ick Ni
Daniels *s*. Capit
ir / at der hand gi
t / oc sad i sin scri
lod Gud hannem
e / at hand haffde
oc giffuet dem af
Modm

Aandelige Lægedom,

79.

Meden oc Persen det: Oc i samme Mat
bleff hand slagen ihiel. Der faare / Eff
terdi at vort Liff det er saa stacket / oc Døds
sens time oc maade er saa wuiss / oc naer
som wi ere aller tryggiste / da kommer
Streckebeen allersnariste / oc skal vort Les
geme oc Siel fra huer anden / da er des
høyelig fornsden / at wi ere Syrachs
Raad lydige / som staar vdi hans *s*. Cap.
Loffue ick at omuende dig (siger hand) /
oc forhale det ick den ene Dag fra den an
den. Thi Guds Brede kommer hastelis
ge / oc skal heffne det oc fordaerfue dig: Oc
saadan som hand da finder dig / saa døm
mer hand dig. Thi til huilcken side Træe
falder / der blifuer det liggende. Finder
Gud dig vden Penitenz at leffue tryggelis
ge i Synden / saa blifuer du ocsaa Dømt
som en haardnacket oc wlydig Syndere
imod Gud til euig pine. Huorfaare den
merckelige Doctor Augustinus raader alle
Christne / at de ick skulle mure paa denne
wuisse tid / oc stole paa it lange Liff / oc ten
cke at de haffue tid nock at giore Penitenz.
Thi saa scriffuer hand: Gud hand giffuer
dig

Jesu Syrachs

dig rom at rette dig / men du elſter mere
forhalelse end forbedrelſe. Du foruentor oc
rymmer dig meget aff Guds Barmhier-
tighed / lige ſom den der haffuer loffuet
Salighed ved Penitenz / haffuer oc loff-
uet it lange leſſnet: Huorlunde kant du
vide / huad den Dag i morgen kommer
bringer met ſig? Du ſiger vel ret vdi die
Hierſe / naar ieg retter mig / ſaa forlader
Gud mig alle mine Synder. Vi kunde
icke nechte / at Gud haffuer dem ſom retter
oc omuender ſig / loffuet Naade. Men
vdi huilcken Prophete du læſſ / at Gud
haffuer loffuet den Naade ſom retter ſig /
læſſ du icke / at hand haffuer loffuet it
langt Liff.

Den anden Sag / ſom oss beuege
ſkal / til at giøre Penitenz met det førſte /
vden all lenger forhaling: Er / at wi ret
betencke oc offuerueye / at Penitenz at
giøre / staar icke i vor Haand / oc er icke
ſaadan en gierning / ſom wi aff oss ſelff /
naar oss ſuinis gaat at være / kunde bes-
gynde / men det er Guds gierning / oc
Guds gaffue. Som Christus ſærer Jø-
hannis

hannis 6. Cap. Der fand ingen somme
til mig/ vden saa er at Faderen som mig
vdsende/ drager hannem. Item/ Johan.
15. Vden mig kunde i intet giøre. Ders
faare er det bestryctendis / om du foracter
at omuende dig i Naadens tid / oc ictle eff-
ter Esaïe Raad i det 55. Capitel. Søger
HERREN/ den stund hand fand findis/
oc falder paa hannem / den stund hand er
nær/ naar hand falder effter dig ved sit sas-
lige Ord/ tilbiuder dig retning oc bedring/
samptelig sin Naade oc Barmhertighed/
at hand paa det sidste vil komme med
Dommens oc straffens tid / oc tage sin
Naade fra dig/ at du ictle fand komme til
at giøre Penitenz / men maa vddricle
Bermen aff Guds Vredis Kælt / som
hand selff truer i Salomons Ordsprocks
1. Capit. Effterdi Jeg da raaber (siger
hand) oc i ville ictke: Jeg vdrecker min
Haand oc ingen acter der paa / oc i lade
mine Raad fare / oc ville ictke min straff:
da vil Jeg oc lee i eders wlycke / oc spotte
eder naar det kommer som i ere redde faa-
re. Naar det kommer offuer eder som en
Storm/

Sag / som oss hau-
nitenz met det for-
haling: Er / at mi-
ye at Penitenz
oor Haand/ oc et
som vi aff oss sel-
fz at være/ funden
Guds gierning/
Christus lærer
hannem

Jesu Syrachs

Storm/ det som i frycte/ oc eders wlycke
som it Vær/ naar angist oc nød kommer
offuer eder. Da skulle de raabe til mig/
men Jeg skal intet suare: De skulle Aarle
søge mig oc ické finde: Der faare at de has-
dede Lærdom / oc ville ické haffue HER-
REN fryct / de vilde ické mine Raad/
oc lastede all min Straff. Saa skulle de
æde aff deris vœsens Fruct / oc blifue moet-
te aff deris Raad. Det er / de skulle straffis/
som de haffue met deris Wgudelighed
fortient vden all Naade.

Den Tredie Sag er / at de som leffue
vden Penitenz / de vade saa langt vd / at
de siden ické fand komme i Land igen / men
salde hen / som Paulus siger / *in reprobam-
mentem*, det er / vdi it vanartigt sind
som intet duer / oc blifue saa forhærdede oc
haardnackede / at de loffue oc giøre det / som
ické bør at loffuis oc giørnis / oc laste oc sky
det / som de ické skulle laste oc sky / oc funde
ické komme tilbage igen til Gud. Fordi det
haffuer sig met Synden / som met den
der er ické vaand til at gaa barfod: Naar
hand først begynder at gaa paa skarpe oc
haarde

Syrachs

frychte/ oc eders wolpe
angist oc nod somma
stulle de raabe til mig
suare: De skulle Karl
de: Der saare ardeha
ville icke haffue HED
vilde icke mine Raad
Straff. Saa fialle
is Fruct/ oc blifuer man
Det er/ de skulle straff
ut deris Wgudeligh
laade.

Sager/ at de som i
vade saa langt vi
mme i Land igen mi
lus siget/ in reprobo
di it vanartigt sub
liffue saa forhardet/ su
loffue oc gioreder/ su
giortis/ oc laste oc fi
lasteoc sky/ oc kund
en til Gud. Fordi de
iden/ som met den
gaa barfod: Naau
gan paa starpe o
haant

Aandelige Lægedom.

81.

haarde Stene/ da giør det hannem suarlis
gens ont/ men naar hand haffuer nu en
Dag tre heller fire / saa vant sig til / da
blifuer Huden noget tyckere / saa at det
giør icke nær saa ont/ som tilforn. Paa det
sidste/ naar hand i langsommelig tid haff
uer gaaet met bare Føder / da vorder Hu
den saa meget haard/ at hand icke engang
finder det giør hannem Væ. Eige saa/
naar it Menniske begynder først at Synde/
da nagger hans Samuittighed han
nem / oc giør hannem bange oc bedrof
uet / at hand haffuer giort ilde. Siden
naar hand kommer anden oc tredie gang
igen / da giør det hannem vel ont / oc
Samuittighedens Orm plager hannem/
men icke nær som tilforn. Paa det sidste/
naar hand lenge dag effter dag / haffuer
sølet sig i Synden / da blifuer hans
Samuittighed føleloß/ saa at hand aldrig
passer paa / huad ont hand giør: Men
faar en stor appetit/ lyst oc begæring til at
Synde / saa at hand det icke lade kand.
Som oc Jeremias giffuer tilkiende/ si
gendis: Rand en Blaamand foruandle

L

sin

Jesu Syrachs

sin Hud/ oc en Pardus foruende sine spes-
ter / da funde i ocsaa bliffue fromme / oc
giøre gaat / effterdi i ere veduande at giøre
ont : Fordi en lang vaane bliffuer en an-
den Natur / oc vaane bider best / som mand
pleier at sige. Huilcket Salomon oc stads-
fester : En vng Person som vandrer den
Vey hand haffuer lyt til / hand giffuer
hannem icke offuer naar hand bliffuer
gammel. Som oc vort Danske Ord-
sprock / lyder : Vng vennis / gammel hol-
der. Der saare ligger der høyeligen mact
paa / at wi icke toffuer for lenge met vor
Penitens / oc icke lade Synden bliffuer rods-
fest i Hiertet / oc tage offuerhaand / men
met det snariste rette oc bedre oss.

Den Fierde Sag / er at wi betencke
den Penitensis vilkaar / som til den sidste
tid forhalis / de ere icke met de beste / men
gantske farlige oc wuisse. Som Augusti-
nus siger : Jeg frycter / at den Penitens
døper / som begærer aff den som ligger for
Døden / oc det er it vist Ord : Pænitentia
sera raro vera , en seen Penitens er sielden
sand. Thi huorledis fant du da rettelige
sigis

Dus foruende sine spen
ia blifue fromme / or
i ere veduande at giore
; vaane blifuer en an-
ne bider best som mand
cken Salomon er had-
erson som vandrer der
et loft til / hand gifuer
er naar hand blifuer
oc vort Danse Ord
ig vennis gammelhø-
ger der høgeligen ma-
fuer for lenge me-
de Synden blifuer
age offuerhaand ma-
e obedre oss.

Sag / er at wi betra-
faat / som til den sid-
iske met de besie / ma-
uisse. Som Ango-
peter / at den Penitent-
iif den som ligger so-
vist Ord: Penitent-
i Penitenz er sien
fant du da rettig

Aandelige Lægedom. 82.
sigis at giore Penitenz / naar dee er saa
vijt kommet met dig / at du fant icke mere
Synde ? Meent du at vor HErre vil tas-
ge til tache met dig / at du haffuer offret
Satan din Vngdoms blomster / oc du
vilt Offre hannem din sidste alders Vær-
me ? Eller at hand vil lade det være vel-
giort / at du din gantske Lifss tid / haffuer
brugt din fortroedelighed mod hannem / oc
aff all formue tient hans Fiende Dieffues-
len / oc vilt nu paa en time rum eller tho /
naar du det icke mere giore fant / vdi
Dødzens nød tiene hannem ? Det er be-
fryctendis / at det skal gaa dig som der
staar Matth. 25. Capitel : At det gick
de fem daarlige Jomfruer / som komme
for silde siden Dørren vaar lucet / oc sagde /
HERR E, HERR E, lad op for oss :
Huilcke hand suarede / Jeg kiender eder
icke. Oc Ezechielis i det Siuende staar-
der : Naar ødeleggeren kommer / da skal
le de søge Fred / men hand skal icke være
der. Dette scriffuer Jeg icke / at ieg vil
fornecte Guds Barmhertighed / mod
dem / som paa deris Sotteseng retteligen

Lij om-

Jesu Syrachs

omuende sig. Thi HERRENS naas
de varer fra Euighed oc til Euighed,
offuer dem som hannem frykte / Psalm
103. Icke heller at ieg vil her met lære,
at deris Penitens / som skeer vdi mod des-
ris sidste affgang oc endeligt / hun er jo
til Salighed / om hun ellers er retsindig
oc alvorlig / vdi huorlunde de haffue frem-
draget deris lessnet her i Verden. Fordi
Køffueren hand giorde oc Penitens paa
sit sidste / Dog hørde hand dette trostelige
Suar aff Christo : I dag skalt du være
met mig i Paradiss. Men ieg paaminder
troiligen alle Christine / huor farlige / wisse-
se / oc wtrygge saadan en seen Penitensis
vilstaar de ere : Oc vil ické raade nogen /
at hand saa ringe acter sin Salighed oc
euige velfærd / at hand dem setter paa
Verstaalen / vdi saadan fare.

Den Femte Sag / som oss skal op-
egge / at wi vdi tide staa aff Syndens
søfn / oc omuende oss: Er / at den som
met vilie oc vidstab søler sig i den ene
Synd effter den anden / hand samler sig
en Fordømmelig Skat / som paa sidst
sten /

sten / sin eyermand baade til Liff oc Siel
fordærffue vil. Thi først knytter hand sig
en Syndfæde met atskillige leed / som
binder oc fører hannem fangen til Hells-
uedis affgrund. Den Første Leed paa
denne Syndfæde / er it ont hustud / eller
tancke / om den ting som er imod Guds
befalning / oc hannem mishager : Der
som mand giffuer denne tanke rum / oc
icke strax den fordrifuer / da binder hand
det andet Led vdi denne Syndfæde / som
er attraa oc begæring til det som ilde tens-
ckis / oc om mand lader hende huile vdi
Hiertet / oc icke vdi begyndelsen vdslycker
denne attraa met Guds ords rindende
Band / oc Bøn oc paafaldelse / da optendis
hun meer oc meer / oc lader icke aff førend
hun faar Lenket det tredie Led paa Synd-
fæden / som er Menniskens vilie oc sams-
tycke / huilcke hun gjør sig vnderdannig
oc tilfellig. Denne vilie oc samtycke / lo-
der oc det Fierde Led til Syndfæden /
som er den onde tanckis onde begærings /
oc onde vilies / vduortis gierning oc fuld-
kommelse. Der som mand icke her hugs-

E iii

ger

Jesu Syrachs

ger aff formedelst en salig Penitenke / bes
fiender oc fortryder sin Synd oc Miss-
gierning aff Hiertet / oc indflyer til Guds
Barmhertighed formedelst Troen til
Christum / oc staar aff det onde: Men
veluilligen bedrifuer tit oc offste / det som
hand veed at være imod Guds Bud / da
henger hand det semte Led til Syndkæ-
den / som er en ond Samuistighed. Naar
en ond Samuistighed nogen tid huilis
vdi Hiertet / da begynder hun at dø hen /
at den icke følis. Der aff kommer da det
Siette Led / som er Guds foractelse. Den-
ne hun henger det Sivende Led ved sig /
som er en offuersommende Wretfærdig-
hed / at mand nu icke lenger ræddis for
Synden / men dristelige traader alle
Guds Bud under fødder. Til denne
offuersommende Wretfærdighed / knyt-
ter Satan det ottende Led aff Syndkæ-
den / som er Aßguderj. Thi naar hand
haffuer nu forsørt Mennisken hen vdi all
wdyd / da lader hand som hand vil føre
dem paa den rette Bey igen / oc lære dem
at siene Gud. Men effterdi hand er
Guds

n salig Penitenske / b
r sin Synd oc Miss
t / oc indfører til Guds
ormedest Tron til
aff det onde; Men
er til oc offte / det som
imod Guds Bud / di
mte Led til Syndic
Samuittighed. Man
ghed nogen tid hui
gynder hun at dø hen
der aff kommer da vi
Guds foractelse. Den
Siende Led ved sig
imende Verstandig
te lengter raddis for
iselige traader alle
poder. Til denne
retfordighed / syno
- Led aff Syndic
j. Thi naar hand
mussen hen vdi all
om hand vil fare
gen / oc lare dem
effordi hand e
Guds

Aandelige Lægedom.

84.

Guds oc Menniskens Fiende / oc kand
icke andet / end giøre ont: Da indfører
hand vdi steden for den rette Guds dyre
ckelse / Aftguderj oc sin egen dyrekelse / oc
foruender Guds ord met Menniskelig
traditioner oc paafund / saa at naar mand
meen / at hand tienier Gud allermeist / saa
er hand fra hannem allerlengst. Bliffuer
mand nu en tidlang varactig vdi saadane
Aftguderj / oc vrang Guds tieniste / da
settis det Niende Led til Syndiceden /
som er it forhørdet sind oc vrang Dom
om alting / om huileket ieg tilforn talede.
Her hoss festis oc det Tiende Led / som er
foloshed / at it Menniske bliffuer saa slet
berøffuet fra sine sind / at hand nu als
drig mere føel Synden / tencker icke at
det er engang ilde giort / men holder det
lige fier / huad helder mand begaar det
som ont eller gaat er. Her aff samlis da
det Ellefste Led i Syndiceden / som er
Penitensis endelig foractelse. Thi effter
di mand er kommen saa vijt / at mand icke
føler Syndens stemhed oc værstyggetig
hed / oc en heller tencker at det er ilde giort /

L iiii

Huor-

Jesu Syrachs

Huorledis skulde mand da giøre Penitens
he oc fortryde sin gierning? Der faare
foractis alle gode Raad / all retning oc bes-
dring / saa at Mennisket met it fuldt seyel/
lader staa igennem all wtuct / Synd oc
Last / indtil saa lenge Døden sommer oc
bænker paa / oc vil skilie den Fordømte
Siel oc Forbandede krop fra huer anden.
Da knyttis det Tølffe Led til Syndfæ-
den / som er / Fortuilelse oc Misshaab /
om Guds Naade oc Barmhertighed.
Fordi / naar mand ligger i Helbrod oc
strider met Døden / da opuognner den ons-
de Samuittighed / som tilforn soff / oc
siuntis at være hendød / oc vidner imod
dig / oc faareholder dig ligeruiss som paa
it Register / alle dine Synder / som du
fra din første Barndom / indtil den sam-
me stund / enten met tancker oc ord / eller
gierninger bedreffuit haffuer / oc giør dig
dem saa grumme oc saa suare / at de blif-
ue dig en wdragelige Byrde: Oc begyns-
der saadan en forfreckelig Predicken for
dig / at Hiertet icke veed for angst oc bang-
hed / huad det skal giøre eller lade / oc den
gantske

ind da giore Penitens
ierning? Der saare
rad / all reining oches
fæt met ic fuldt syd /
all wtuct / Synd oc
Odden kommer ic
skilie den Fordomme
krop fra huer anden,
hje Led til Syndfæ
rtuilelse oc Misshaab /
oc Barmhertighed
ligger i Helbrod ic
da opuognen den on
som tilfern soff / ic
opp / oc vidner imod
dig ligeruiss som paa
e Synder / som du
om / indtil den sam
t tancke ic ord / ic
haffuer / ic gjor dig
ia suare / at de blif
Synde: Oc begn
felig Predicken for
for angist oc bang
eller lade / oc den
gantske

gantske Verden blifuer dig for trang / at
du begynder at tencke: Er ieg icke ic for
bandet Menniske / som haffuer hørt saa
mange skone Predicken aff Guds salige
ord / om min Synd oc straff / som mig
offuerhengde / om at ieg skulde giore Pe
nitense / om Guds naade oc Barmhier
tighed / oc haffuer dog intet giort der eff
ter / men ret lige imod: For den skyld er
ieg fordomt / ieg hør Dieffuelen til / ieg
haffuer met frij vilie oc beraad mod Syn
det mod min Samuittighed / ieg haff
uer icke giort det aff suaghed / men aff for
sæt. Der saare ere mine Synder større
end ieg nogen tid kand saa Naade. Naar
Samuittigheden saa Predder for en / da
forsommer icke Dieffuelen sig / men blæ
ser saa heftig til denne Ild / at der blif
uer en glimmende Lue aff / saa her siunis
ingen Raad eller redning at være paa foer
de. Her aff fødis da Fortuilelse oc Mis
trostighed paa Guds Naade / och saa len
cis Syndfæden sammen met baade en
derne / oc vorder saa tung / at hun trycker
Mennisket baade met Liff oc Siel ned i

Lv

Helfs

Jesu Chrachs

Helffuedis pel / til wendelig marter oc pis
ne. Saadant er det at giffue Synden
rum / saadan en høy Fare er det / at giøre
den ene Synd effter den anden. De dets-
te er den første Skat / som de samle sig der
blissue haardnackede i Synden oc ville icke
giøre Penitenz. Den anden Skat er /
at den som legger Synd paa synd / hand
fortien oc Straff offuer straff / oc opten-
der Guds vredis oc forbandelsis Ild jo
meer oc meer mod sig / huileket altsammen
paa heffnens dag skal vddsis offuer hans
nem. Thi saa siger Paulus Rom. 2.
Met dit haarde oc wangersomme Hiertes/
samler du dig Guds vrede til it Liggende-
sæ paa vredens dag. Der faare raader
oc formaner ieg alle Christne / at de met
det første vdi deris velmaet löse Syndkies-
den / oc giøre en sand Penitenz / oc beten-
cke disse oc andre saadanne victige Sager/
som vel maatte røre oc beuege en Steen /
end sige it Menniske.



Om

Syrachs
wendelig marterde du
det at giffue Synden
Fareer det / at giøre
den anden. Det
ut / som de samle syder
i Synden oc vilde
Den anden Skat /
Synd paa hund / hand
offuer straff / oc opio
oc forbandelsis. Id i
sig huilcket alehanna
stal vodusis offuer han
iger Paulus Rom. 2
wangeromme Hiero
vrede til it Liggende
z. Der saare rader
le Christine / at dem
elmaatlese Synden
d Penitens / oc betra
anne vigtige Sagt
oc beuge en Siem /

4.

Om det Fierde.

FEt Fierde Raad / som Viss
emand giffuer sin patient, at
hand skal giøre / om hand
vil blifue Helbrede igen: Er
at hand siger: Der effter / Det er /
naar du est nu saa forligt met Gud / haff
uer giort en sand Penitens / fortrøt din
Synd aff Hiertet / tror at Gud vil være
dig naadig oc Barnhertig for Christi
skyld / oc haffuer icke gaat forsæt at føre ic
Christeligt leffnet effter denne dag / oc in
derlige i Troen paakaldet Gud om hielp
oc Sundhed. Naar du det haffuer giort /
saa Lad Lægen komme til dig. Thi
at HERREN haffuer stapt han
nem. Oc lad hannem icke fra dig /
den stund du haffuer hannem be
hoff. Her til haffuer den hellige Syrach
giffuit sin patient, oc siuge / Aandelige
Raad / ved huilcke Menniskens Siel bes
fries fra hendis Sjældom / som er Syne
den /

Qm

Jesu Syrachs

den / oc blifuer saa karsk oc fer / oc bekomis
mer en Naadig Gud i Himmelten : De
ved huilcke den Aandelig Sag / til frans-
hed oc alt andet ont den fordriffuis. Nu
lærer hand fremdelis / huad naturlig Raad
oc middel en Christen skal bruge / at Siug-
dommens naturlige Sager fand fortæ-
gis / oc Legemet fand hielpis til sin styrke
oc sundhed igen. Som er / at mand skal
icke foracte Medicin oc Lægedom / men
lade Medicos oc Læger falde til sig / som
icke allene forstaar dem paa Legemens brost
oc skrøbelighed / men ogsaa vide huad Læ-
gedom oc Raad mand der imod føre skal /
at de som ere karske oc sunde / funde behols-
dis ved deris sundhed / oc de Siuge funde
vorde aff met deris skrøbelighed.

Hi vdi disse Euende ting / staar be-
synderlige en forfaren oc fornumstig Læ-
gis Embede / som oc Galenus giffuer tils-
kiende (Lib. 2. de Sectis.) At hand met sine
gode Raad / fand beuare Mennisken vdi
den sundhed som de haffue / at de icke skulle
falde vdi Siugdom : De at hand met tils-
børslige Medicin oc Lægedom fand hielpe
dem

Sprachs

farst oc fer / oebkom
Bud i Himmelten: O
ndelig Sag / til hanch
t den fordrifnis. Nu
s/ huad naturlig Raad
en skal bruge/ at Siug
ge Sager fand foru
nd hielpis til sin syre
Som er / at mand ha
ein oc Lægedom / ma
Læger falde til sig / so
zem paa Legemens hof
ien oscaa vide huad / a
and der imod sfer / ful
oc sunde / kunde behol
d / oc de Siuge fund
strobelighed.

Tuende ting/ staar
en oc fornumstig / so
ot Galenus giffuer ih
ts.) At hand met sin
uare Mennissen vo
affue/ at de ické stille
De at hand met til
gedom fand hielpi
dem

Naturlige Lægedom.

87.

dem til sin Førslighed oc Karsshed igen/
som den haffue mist / eller at hand fand
Læge oc Helbrede de siuge. Men hans/
som saaledis curerer oc lager / Embede er /
som den nassnkundige Mestere Celsus , aff
Asclepiadis Sentenz oc mening scriffuer
(Lib. 3.) At hand det skal giøre / tuto, celeri
ter & iucunde , Det er / tryggelig / snart oc
lifflige.

Først skal hand læge tryggelig / det er /
at hand skal hielpe oc gaffne / eller til det
mindste intet skade den Siuge oc Kranke/
Som de videberømte Læger Hippocrates
(1. Epid.) oc Galenus (14. Therapeu : Me
tho.) lære / at en Medicus skal beslutte sig
her paa / at hand fand fuldende sin giers
ning : Det er / fly den Kranke sin sund
hed / eller til det ringiste / at hand ingen
skade giør den som ligger under hans
Haand / oc at Siugdommen icke lettelig
skal komme igen. Her imod Synde hine
wforfarne Læger / oc wforstandige Bard
skære / som icke allene intet kunde hielpe sat
tige Folk / men tit oc osste fordærffue dem /
Ja endelige tage Liffuet ass dem. Thi de
giffue

Tesu Syrachs

giffue sig vd for det de aldrig haffue Lært.
Saadanne ere Manddrabere oc Folke-
mordere for Gud / oc Menniskens Pestis-
lenz oc Forgiffi / oc vaare værd at Øffrig-
hed skulde legge Haanden paa dem / oc
straffe dem met tilbørlige Paen / eller oc til
det mindste forbiude dem / at bruge deris
Haanduerck oc Lægekonst / effterdi de ere
icke gode der faare. Oc endog de ingen
Verdslig straff bekomme / saa haffue de
dog deris Dom aff Gud at foruente. For-
di icke Menniske er en dyr oc værdig ting
for vor HERRE / for huses Liff hand
haffuer sin egen Søn i Ødden hengiss-
uet. Huorfaare hand siger i Moses før-
ste Bogs 9. Cap. Jeg vil heffne eders
Liffs Blod / Jeg vil heffne det paa alle
Diur / oc Jeg vil heffne Menniskens Liff
paa huert Menniske / som den der er hans
Broder.

Dernæst skal en Medicus læge snare /
oc icke lade sin patient for lenge pinis. For-
di / lang tøffuelle oc forhaling vdi Læge-
konsten / den er farlig / baade for Liffuet oc
Sielen / siger Hippocrates. Thi som det
gamle Vers lyder :

Prin-

Princip

Negynd
Jaar hut
Her i
/ oc sorg
Saar / so
giere ic sto
hunde fort
froemet

Jor
læge lis
gen smerte
lagedom
som Galens
ledis læge /
i sig selff /
itt sympto
plager de
pine / son

Eff
om en L
forsarne
vor for
Syrach

Syrachs

De aldrig haffue Læ. / landdrabere oc folke / oc Menniskens Pestis / vaare værd at Offrig- / vaanden paa dem / oc / ilige Ven / eller otil / dem / at bruge deris / gekonst / effterdi de en . De endog de ingen / komme / saa haffuer / Gud at foruente. For / en dyr oc værdig ting / for huses Liff han / den i Deden hengi / nd siger i Moses Jon / Jeg vil heffne can / til heffne det paa alle / ffine Menniskens Liff / som den der er han

Medicus læge snart / for lenge pinis. For / orhaling voi Læge / haade for Liffuetor / ges. Thi som det

Prijs

Naturlige Lægedom.

88.

Principijs obsta sero medicina paratur.

Det er /

I begyndelsen stat Singen imod /

Naar hun faar mact / fanger du ey hod.

Her imod Synde oc mange bedrages / re / oc forgiftige Skalcke / som aff it lidet / Saar / som kunde vel helis vdi faa dage / giøre it stort oc ont Saar / paa det / at de / kunde fortiene dis flere Pendinge : Huils / cke oc met rette burde der offuer at straffis.

For det sidste skal en Medicus curere / oc læge lifflige : Det er / foruden formes / gen smerte oc pine / af hand skal giøre sin / Lægedom / det liffligste hand fand være / som Galenus raader. Fordi de som anders / ledis læge / de ere værre end Siugdommen / i sig selff / scriffuer Apuleius. Thi der er in / tet symptoxma oc indfald / som saa meget / plager de Siuge / som en heftig sprecke oc / pine / som den gamle Hippocrates vidner.

Effter wi haffue saa fortelige talec / om en Lægis Embede / aff vidberømte oc / forfarne Lægers scrifft / saa meget som til / vor forsøet tien. Ville wi nu ansee huad / Syrach om en Læge siger ; Som er / at

Hand

Tesu Syrachs

Hand er skabt aff Gud : Oc tiden/ huor-
lenge mand skal hannem bruge.

Først siger hand / at HERREN
haffuer skabt hannem : Huilcket icke allene
skal forstaas om Lægens Person / Huil-
cket Gud saa vel som alle andre Menniske
haffuer skabt esster sit Billedet. Men ocsaa
om hans Embede oc Konst / at lige som
Gud lader nyttige Brter oc anden Læge-
dom voxe til Menniskens gaffn oc beste/
saa giffuer hand oc Vise oc forstandige
Læger / huilcket hand begaffuer met Vis-
dom / oc denne nødtørftige Konst / som
vi falde Medicinam eller Lægekonst / at de
skulle kunde bruge det som Gud lader
voxe / til Menniskens hielp oc trøst / oc
Guds ære. Dette lærer Vissmand met
mange ord tilforn vdi dette samme 3s.
Cap. der hand siger om Lægen : HER-
REN haffuer skabt hannem / oc Læges-
dom kommer aff den Høreste. Item /
HERREN lader Lægedom voxe aff
Jorden / oc en sonumstig foracter hannem
icke. Bleff dog det beske Vand sot for-
medelst it Træ / paa det mand skulde kien-
de

shuad fro
giffuet M
halde pris
Der met
sprecke / oc
aff. Huad
gis oc Leg
sammen af
Saa
mand icke
turlig oc le
tacknem
bruge / Si
gen met ti
hannem i d
skabt baade
wi dem bru
lære fiend
Vissdom
faare tatt
3s. Cap.
Ezechias
sin Sine
gen / oc I
funde blif

Syrachs

ud: De tiden/ huon
rem bruge.

id / at HERREN
; Huilket icke allene
ens Person / Huil-
alle andre Menniske
Billedet. Men odaa
Konst / at lige son
der et anden Læge
sens gaffn oc besju-

Vise oc forstandig
begaffuer met Vi-
erftige Konst / son
ller Lægekonst / at
et som Gud lade
hjelp oc trost /
er Dismund mi
di dette samme
om Lægen: Hæ-
hannem / oc Læge
Høpse. Item
Lægedom vore af
g foracter hanmen
ke Vand sot for-
mand skulde han-

di

Naturlige Lægedom.

89.

De huad krafft det haffde / oc hand haffuer
giffuet Mennisken den Konst / at hand
skulde prisise i sine vnderlige Gierninger.
Der met Helbreder hand oc fordriffuer
sprecke / oc Apoteckeren gør Lægedom der
aff. Huad kand nu høyre sigis / til en Læ-
gis oc Lægekonstens ære / end de ere baade
sammen aff Gud?

Saa lære wi der faare her aff / et
mand icke skal foracte Lægedom / som Na-
turlig oc lofflig er / men den met tilbørlig
tacknemmelighed imod Gud oc Lægen
bruge / Som Syrach siger: Hedri Læ-
gen met tilbørlig ære / at du fant bruge
hannem i din nød. Thi Gud som haffuer
skabt baade Lægen oc Lægedommen vil at
wi dem bruge skal / paa det / at wi funde
lære fiende hans Godhed / Kraft oc
Wissdom vdi Creaturene / oc hannem der-
faare tække oc prise. Saa læse wi i Esaie
38. Cap. At Propheten befaler / at Kong
Ezechias skal bruge naturlig Raad vdi
sin Sungdom / oc tage it Plaster aff Fis-
gen / oc legge paa hans Bulde / at hand
funde blifue karst.

M

Dog

Gesu Syrachs

Dog vil Gud/ at wi saadanne Na-
turlige middel met besfeden bruge / vdi
Gudfryctighed/ saa / at wi bekjende hans
nem vdi Creaturene/ oc sette icke vor for-
trøstning oc tillid paa Mennisken oc paa
Apotecken/ Som der staar 2. Chron: 16.
at Kong Asa gjorde / huilcken icke sogte
H E R R E N i sin Siugdom/ men Læ-
ger: Huilcke icke kunde hielpe / effterdi
End som den rette prima caussa, oc Hoff-
uitsag til alt gaaf/ holt stille / oc vilde icke
hielre.

Oc er vden tuiffuel dette den rette
Sag/ huorsaare der ere saa mange som
bruge Lægedom / oc bliffue saa lidet hiulps-
ne der aff / at de sette deris Hierte oc for-
trøstning allene der paa / oc paa Lægen/ oc
icke pia Gud i Himmelten: Oc giøre alle-
ne effter dette sidste oc Fierde Syrachs
Raad/ men forgette de andre/ betenk icke
den sandskyldige Orsag til deris Kranck-
hed oc plaffue / som er Synden. Hære
icke it angerfult Hierte oc knuset Aand
frem for Gud / for deris Misgierninger/
omuende dennem icke til hannem / fors-
medelst

at wi saadanne Nu
beseden bruge / vdi
at wi bekende han
oc sette icke vor for
a Mennissen oc vaa
saar 2. Chron: 16.
e / huilken icke spaa
Sugdom men la
unde hielpe / effter
prima causa, oc Hoff
holt stille / oc vildt i
uiffuel dette den nit
t ere saa mange ion
bliffue saa lidet hiel
e deris Hiette or i
paa / oc paa Lagen
melen: Ut givreda
oc Fierde Sprads
de andre betenkende
lag til deris Kraant
er Synden. Vare
te oc knusset Land
is Misgierninger
til hannem / for
modig

medelst en fast Tro oc stadig tillid til Jes
sum Christum. Begære icke vdi denne
Tro met Hiertens Bon oc succ Synder
nis forladelse / oc hielp oc trost imod deris
Kaarss oc ælendighed. Sette dennem icke
faare / at de alvorligen her effter ville tiene
Gud / i Hellighed oc Retfaerdighed / som
hannem er behagelig. Der faare hielper
dem det icke heller / der som de end koste me
get paa Læger oc Apotecker. Saa læse wi
hoss Marcum i det Femte / at der vaar en
Quinde som haffde hafft Blodsot i Tolff
Aar / oc ledet meget aff mange Læger / oc
hun haffde fortærret alt sit Gods der paa /
oc det hialp hende intet / men bleff meget
værre met hende. Thi hun sette hendis til
lid paa dem / oc icke paa Gud / oc giorde icke
Penitenz. Men strax hun omuende sig
til Gud / formedelst Troen til Christum /
oc forlod sig aldelis paa hannem / at hand
funde hielpe oc ingen anden / oc sogte hen
til hannem : Da bleff hun til pass aff det
hun rørde ved sommen paa hans Klædes
bon. Huor aff wi funde see / at de som
søge hen til Menniskelige Raad / før end

Mij

de

Tesu Syrachs

de söge hen til Gud / oc ville før læge oe
hielpe Legemens siugdom / end Sielens
brøst / som er Synden / de foruende Guds
Ordinanz oc stict / oc giøre det menlige til
forgæffuis. Lader oss der faare / først for-
medelst Troen oc en sand Penitenze ind-
fly til den Himmeliske Sielens Læge /
Som er Jesus Christus / hues dyrebare
Blod toer oc renser alle deris Siele / som
sette deris loffue oc tillid paa hannem / aff
all Synd oc wrenlighed / at vore Siele
kunde blissue helbrede oc befridde fra Syn-
den / Som er en Moder til alt ont. De
naar wi det haffue giort / saa maa wi oc
efter Syrachs Raad / bruge disse timeli-
ge oc naturlige middel oc Lægedom / som
Gud aff sin godhed / haffuer forordineret
til Menniskens beste / oc visselige tro / at
Gud formedelst saadanne middel / vil hiel-
pe oss / om det er oss icke selff skadeligt / oc
Gud til vanære i nogen maade. Saa skul-
le wi besfinde / at alting skal lyckis oss / oc
tiene til vor hielp oc trøst / efter Christi
egen Regel hoss Mathæum i det Siette :
Atspører først Guds Rige oc hans Rets-
færdigs

Syrachs

/ oc ville for læge u-
ugdom / end Sielens
en / de foruende Gude
og giøre det menlige ti-
ll der saare / foris for
sand Penitence in-
næsse Sielens Lay-
risius / huses dyrke-
r alle deris Siele /
tillid paa hannem /
lighed / at vor Gud
de oc befridde fra Sy-
Roder til alt oni-
giort / saa maa wi-
ad / bruge disse tine-
del oc Lægedom /
haffuer forordna-
ie / de visselige tru-
danne middel / vilde
icke selff stadeligt
gen maade. Saas-
ng skal lyctis oss /
tress / efter Christi
hæum i det Sætt.
Rige oc hans No-
fardig

Naturlige Lægedom.

91.

færdighed / siden skal alt andet tilfalde
eder.

Imod dette Syrachs Raad Synde
alle de / som søger woulig hielp oc middel/
deris Siugdom der met at fordriffue / oc
fly hen til Troldkarle / Troldfoner oc
signlese Quinder. Thi den Lægedom som
de bruge / met deris Manen / Læssning oc
signen / er icke stapt aff Gud / men aff
Dieffuelen / til at forføre Mennisken fra
Gud oc hans dyrkelse / til Satan hans
dyrkelse oc euig Fordømmelse. Fordi de
som dette giøre / oc søger hielp hoss saadans-
ne Folck / de forkaste her met Troen / som
setter sin lid paa Gud oc ingen anden /
Hvilket de icke giøre / som imod Guds be-
falning søger wømmelige middel. De aff-
legge den Kierlighed som de skulde haffue
til Gud. Thi de giøre det Gud hader /
Gud befaler at wi allene skulle søger til
hannem i vor trang oc nød / men de søger
til dem / som bruge Dieffuelens Konst.
De afføre dem all Guds fryct / thi de beui-
se icke Gud allene cere / men giøre det hand
haffuer forbudet. De tuile paa Guds For-
lige oc hans No-

M iij iettek

Jesu Syrachs

iettelle/ ved huilcken hand loffuer/ at hand
vil hielpe alle dem som paakalde hannem i
veris nød. De ere wtolmodige. Thi i den
sted de skulle sige met den hellige Job:
Der som du end vilde sla mig ihiel/ saa vil
ieg dog haabe paa dig. Det er/ Jeg vil icke
søge wtilbørliche middel oc Raad/men Jeg
vil tolmodelige lide / huad mig effter din
naadige vilie tilfalder/ oc visselige Haabe/
at du dog paa det sidste hielper: Da for-
lade de Gud/ oc løbe hen til hans Fiende
om bistand / oc forkaste Sielen i euig pi-
ne / paa det de kunde hielpe Legemet / aff
denne timelige oc stackede celendighed. Der
saare skulle wi for ingen deel lade oss for-
føre / til at bruge wlousige oc fordomte
middel / som saadanne skarns Folck oms-
gaas met: Thi Gud haffuer det firengelis-
ge forbudet/vnder sin straff oc vrede. For-
di vdi Moses Tredie Bogs 20. Capit.
siger hand: Naar en Siel vender sig til
Troldfarle eller Spaamend/ at hun gjør
Horerj effter dem / da vil Jeg sette mit
Ansigt mod den samme Siel / oc oprycke
hende fra sit Folck.

For

For det Andet / taler Syrach om
eiden / huor lenge mand skal bruge Lægen /
som er / at mand skal icke lade hannem fra
sig / den stund mand haffuer hannem bes-
hoff. Thi vndertiden kommer det saa / at
Siugdommen er saa rodfest / eller saa heff-
tig / at den icke kand met en Recept eller to
lettelig fordrifuis. Huor saare Syrach
vil / at mand icke strax skal giffue offuer /
oc tencke / at det hielper intet / som mange
giøre / naar de icke finde sig bedre i samme
stund : Men hand vil / saa fremt som
Siugen er saadan at hun kand cureris oc
Lægis / at mand da skal bruge Lægens
hielp / indtil saa lenge mand foruinder sin
skrobelighed / oc haffuer hannem icke len-
ger behoff. Thi Troet falder icke end for
det første hug / end sige at en Læge skulde
altid met en Recept kunde Helbrede en for-
giffstig Siuge / eller en Bardskær met før-
ste Plaster hele it Saar.

Men de som foracte all Lægedom / oc
ville slet intet bruge / der som de end funde
faa det som dennem kand hielpe / de ere w-
ecknemmelige imod Gud / at de icke met

M iiiij

Tack-

Som

Jefu Syrachs

Tacksigelse ville nytte / det som hand aff
Faderlig Barmhertighed / haffuer skabt
oc forordineret til deris fromme oc gaffn : .
Oc de ere selff Orsage der i / om de fare
ilde der offuer / eller oc slet Øs hen. Thi
Scrifften besaler / at wi skulle bewise Les
gemet ære / det er / søger det som er myttes
ligt oc tien til Legemens sundhed oc vels
faerd / oc sky oc fly det oss fand skade. Huo
det icke gjør / hand er sin egen Mandbras
bere. Der faare besaler oc den hellige Pau
lus i. Tim. 5. At Timotheus icke skal
drinke mere Vand / men føye Vin / for sin
Maffuis strøbelighed skyld. Oc Viss
mand i det 3s. Cap. siger : Mit Barn /
prøffue huad dit Liff er sunt / oc see huad
som dig er wsunt / det bruge icke. Thi alles
haande tien icke huer mand / Oc paa vor
Danske spraack pleye wi at sige :

Liffuet det er en Falck /

Huo det en vocter hand ere en Falck.

Saa haffue wi nu en foldeelige for
Elaret disse Fire Raad / oc den Aandelig oc
Naturlige Recept oc Lægedom / som Sy
rach giffuer oss Christne / at wi der effter
skul-

tte / det som hand af
tighed / haffuer skal
ris fromme og gaffn:
ge der i / om de far
i slet Dø hen. Thi
at wi skulle bewise Lo
ege det som er mytis
nens sundhed oc vlo
toss kandskade. Hu
sin egen Mandbro
ler oc den hellige Pau
Timotheus icke sal
nen soye Vin for sin
ed skyld. Oc Vi
siger: Mit Barn
er sunt / oc see hu
tbruge icke. Thi al
mand / Oc paa not
e wi at sige:
falsc/
hand ere en skald.
nu ensoldelige for
oc den Aandalig o
gedom / som Spa
/ at wi der effter
skul

Naturlige Lægedom.

93.

skulle handle oc sticke oss vdi all Siug-
dom / Raarss oc modgang / Nød oc trang /
som oss paa komme fand her i Verden / at
vi funde vorde forløsde oc hilspne der fra /
funde blissue aff met vore Synder / oc den
euige straff som Synden følger: Oc faa
en Naadig oc Barmhertig Gud / oc en-
delige blissue Christi metarffuinge til
Himmerigis glæde oc Herlighed / oc det
euige Liiffs lyftighed. Oc ieg tuil intet / at
huosomheldst der vil giøre effter denne for-
screffne Lærdom / bekiende sin Synd oc
ondskab / den aff Hiertens grund begræde
oc fortryde / hadde oc fly / sette sin Tro /
lofssue oc tillid paa Guds Søn / tiene
Gud vdi ic helligt forset / oc en sand Guds-
fryctighed / paakalde oc tilbede hannem
inderlige i Aanden oc sandhed / om hielp
oc bistand / oc der hoss icke foracter oc for-
sømmer de naturlige middel / som Gud til
Menniskens mytte oc gaffn beskicket haff-
uer / at hand jo visselige skal bekomme
Troß / Raad / oc husualelse / oc blissue
hilpen / icke allene aff denne timelige oc
Legemlige nød oc wlycke / som hannem

M v paa-

Jesu Syrachs Naturlige Lægedom.

paahenger vdi denne jammerdal / om det
er Guds vilie: Men ocsaa befries oc frels-
sis fra Sielens Aandelige nød / fra Syn-
den / fra Formaledidelse / fra Guds vrede /
fra en ond Samuittighed / fra den euige
Død oc pine / oc bekomme igen / Retfærs-
dighed / Hellighed oc den euige Salighed /
for Jesu Christi offer / pine oc Døds skyld /
Hulcken være euig tack / loff / priss / cere oc
heliendelße / mit Faderen oc den værdige
Hellig Aand / som mit hannem vdi Natus-
rens oc Guddommens enighed / oc Pers-
sonernis Trefoldighed / leffue oc
regnere / fra all euighed /
oc til all euighed /

AMEN.

Anno 1586.



En

uturige Lagedom.
jammerdal / om du
oefaa besries oc freb-
delige nod / fra Synd-
else / fra Guds vrede /
tighed / fra den enige
omme igen / Retsfa-
den euige Salighed /
e/pine oc Dods syd-
lact / loff / priss / arec /
deren oc den verdig-
et hannem vdi Natu-
rens enighed / oc Pus-
ldighed / leffue oc
ta all euighed
/euighed/
1EN.
1586.

En Daglig bekiendelse oc Bøn / at scrifste faar Gud / oc bede hannem om Syndernis forladelse oc en salig omvendelse / Sammen- dragen aff den Hellige Scrifft.

Du naadige oc Barn-
hertige Gud : Jeg arme oc
Syndige Menniske / bekien-
der ydmygelsen / baade met
Hierte oc Mund / at Jeg
haffuer Syndet mod dig / offuertraad al-
le dine hellige Bud / oc giort ilde for dig.
Thi ieg haffuer icke elsket dig aff gantske
Hierte / aff gantske Siel / aff all mact / oc
aff gantske sind / oc en helder min Næste
lige ved mig selff / som det sig burde : Huil-
cket ieg inderlige aff Hiertet angrer oc for-
tryder : De beder dig derfaare met altse ma-
største ydmyghed / at du aff Maade for
din Sons Jesu Christi store marter / bit-
tre Pine oc haarde Død / vilte værdis til / at
forlade mig alle mine Synder / oc icke
ansee mine Misgierninger effter din stren-
ge Retsfærdighed / men tencke paa din
grund

grundløse Barmhertighed / som haffuer
værit fra Verdens begyndelse / oc paa din
store Mislundhed. Gack icke O HÆR-
RE / Gack icke til Rette met din Tienes-
re / thi der er ingen som lessuer Retfærdig-
faar dig. Ah HÆRRÆ / straffe mig
icke vdi din Vrede / oc tuele mig icke i din
grumhed : Men affuend naadelige din
Straff oc Vrede fra mig / som ieg met
mine Synder fortient haffuer / oc betale
mig icke effter mine Misgierninger. Thi
der som du HÆRRÆ vilt tilregne Syn-
den / HÆRRÆ / huo kand da blifue
bestandig? Vær mig derfor Naadig / O
Gud / effter din Mislundhed / oc affslet
mine Synder/effter din store Barmhier-
tighed. Giør mig pur formedelst din
Søns Jesu Christi Blods Isop / at ieg
bliffuer reen/ to mig / at ieg vorder Sne-
huid. Forlæne mig din Naade / at ieg
kand rette mig / oc opstaa aff Synden/
oc giøre en sand Penitenz. Omuend du
mig / saa blifuer ieg omuend. Thi du
HÆRRÆ est min Gud. Tag/ effter din
Forrettelse/ det Sten Hierte bort aff mit
Kjød/ oc giff mig it Kjødeligt Hierte / oc
en

en ny Aaland / at ieg lærer dine Bud / oc
tiener dig min gantske liffstid / i Hellighed
oc Retfærdighed / som dig er behagelig.
Høj icke mit Hertie til noget ont / til at
føre it Ugudeligt væsen met Mistedere /
at ieg skal icke øde aff det som dem teckis.
Men skal it reent Hertie i mig / O Gud /
oc giss mig en ny vis Aaland. Lær mig at
giøre effter din Behagelighed / Thi du est
min Gud / Lad din gode Aaland føre mig
paa slet Ven. Forkast mig icke fra die
Ansigt / oc tag icke din hellig Aaland fra
mig / oc tag icke Sandheds Ord fra min
Mund / thi ieg haaber paa din Ræt : men
leed mig vdi din Sandhed / thi du est min
Saligheds Gud : Oc lad dit Ord være
en Lycte for mine Føder / oc it Liuss paa
mine Venye. Formere oc stædfeste det i
oss som du haffuer virket / for dit hellige
Næffns skyld. Lad mig see dit gode vdi
de leffuendis Land / oc derprise dig mee
dine vdualde til Euig tid. Men effterdi
at ieg visselig veed oc tror / at du effter
din fiere Sons Forietning / der hand
siger : Huad som heldst i bede Faderen om
i mit Næffn / det skal hand gissue eder /
vilt

vilt høre min Søn oc mercke min suck/ for
din Sandheds oc Retsfærdigheds skyld/
saa loffuer min Siel dig/ O HERR E/
oc huad som i mig er dit hellige Næfn/
du som leffuer oc regnerer met din elskelige
Søn oc den værdige hellig Aand/ en
sand Gud fra euighed oc til
euighed/ Amen.



mercede min stuck for
etsværdigheds skyld,
ig O HERR
dit hellige Næssn/
ter met din elskelige
e helligt Land, en
uighed og til
Amen.

118

Brentet i Rio. benhaffn / aff Lau- renz Bene- dicht. 1586.



Med Kongelige Maie-
stats frihed.

10

802.